పవిత్రవృక్షాలు

కదంబం

వేపచెట్టు

అశోక

రావి

పారిజాతం

అటవీ శాఖ

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

తిరుపతి

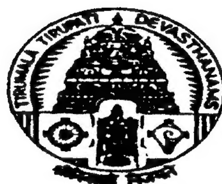
పవిత్రవృక్షాలు

అనువాదం

పి.ఎస్. శంకర రెడ్డి, I.F.S.

తమ్మన్న

గోపీకృష్ణ

ప్రచురణ

కార్యనిర్వహణాధికారి

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి

2006

PAVITRA VRUKSHALU
(Telugu Version of Sacred Plants)
In English Originally published by
Karnataka Forest Department

Translated by
P.S. Sankara Reddy, I.F.S.,
Thammanna, B.Sc.,
Gopikrishna, M.A., B.Ed.,

T.T.D. Religious Publications Series No.248

First Edition : 1992
Re-Prints : 2002, 2003, 2006

Copies : 5000

Published by
Sri A.P.V.N. Sarma, I.A.S.,
Executive Officer
T.T. Devasthanams, Tirupati - 517 507

Printed at
Tirumala Tirupati Devasthanams Press,
Tirupati - 517 507.

ముందుమాట

అడవులలో చెట్లచేమల మధ్య మానవుడు సుమారు పదివేల సంవత్సరాలు జీవించినాడు. మానవజాతి సంస్కృతి అక్కడనే పుట్టి పెరిగింది. పవిత్రమైన వేదములలోను, ఉపనిషత్తులలోను, పురాణాలలోను వృక్షముల ప్రాముఖ్యతను గూర్చి చెప్పబడినది. చెట్లు, జంతుజాలము మానవుడు లేకున్నను జీవించగలవు కాని చెట్లులేకున్న జంతుజాలము, మానవుడు ఒక్క క్షణమైన బ్రతుకలేరు. అందుకే మానవుడు చెట్లను దేవతలుగా పూజిస్తున్నాడు. రావి, తులసి, మారేడు, జమ్మి మున్నగు వృక్షాలను పవిత్ర వృక్షాలుగా పూజిస్తున్నాడు.

దైవతార్చన పత్ర పుష్ప ఫలములతోనే జరుగుతుంది. ఈ అర్చన వ్రత విధానాలు సంస్కృతములో నుండుట వలన యీ కాలపువారికి చాలమందికి వాటి విషయము తెలియకున్నది. వాయువేగమున పరుగులిడే యిప్పటి జీవన విధానములో కొద్దిమంది వాటిని గూర్చి వేదములను, పురాణేతిహాసములను చదివి తెలిసికొనవలయుననుకొన్న సమయము చాలకుండును.

ఇట్టి తరుణములో కర్ణాటకరాష్ట్ర అటవీశాఖకు చెందిన శ్రీ ఎల్లప్పరెడ్డి I.F.S., కన్సర్వేటరుగారు ఎన్నియెా గ్రంథాలను పరిశోధించి తమ అమూల్యమైన కాలాన్ని వెచ్చించి ఎంతో భక్తి, శ్రద్ధలతో ఆంగ్లములో "Sacred Plants" అను గ్రంథాన్ని తయారు చేసినారు. ఏవి పవిత్ర వృక్షాలు? ఏ ఏ వ్రతాలలో ఏఏ పత్రాలు, పుష్పాలు వాడుతారు? మన పురాణాలలో ప్రస్తుతించిన శివపంచాయతనవనము, అశోకవనము, నవగ్రహవనము, రాశివనము, నక్షత్రవనము మున్నగు వనాలలో ఏఏ జాతి చెట్లను ఏ విధంగా నాటాలి? వాటివల్ల మానవులకు ఏఏ ఉపయోగాలున్నవి? మున్నగు విషయాలను విపులంగా చర్చించి ఎన్నియెా తెలియని విషయములను అందరకు కరతలామలకము

చేసినారు. 'దూర్వాపత్ర సమర్పయామి' – 'కరవీర పుష్పం సమర్పయామి' అని ఆ పత్రం ఏమిటో, ఆ పుష్పం ఏమిటో తెలియక ఆ మంత్రాలను వుచ్చరించుచు పూజలు చేయుచున్నాము. 'దూర్వము' అనగా గరిక అనియు, కరవీర పుష్పము అనగా గన్నేరు పూవనియు తెలిసికొనిన వాటిని సేకరించి, సక్రమముగా వాటితో పూజచేయుటకు వీలగును గదా!

శ్రీ ఎల్లప్పరెడ్డిగారు Sacred Plants పుస్తకమును వ్రాయుటయేగాక బెంగుళూరు–మైసూరు రహదారిలోగల రామనగరు సమీపమున యీ పవిత్ర వృక్షవనాలను సైతము పెంచినారు.

ఇటువంటి అపూర్వమైన పుస్తకమును శ్రీ పి.యస్. శంకరరెడ్డి, I.F.S., Dy. Conservator of Forests, T.T.D. శ్రీ గోపీకృష్ణ, శ్రీ తమ్మన్నగారలు చక్కగా అనువాదాన్ని చేయుటయేగాక, మరికొన్ని తెలుసుకోదగ్గ విషయాలను కూడ ఈ పుస్తకములో పొందుపరచినారు. వారి కృషి అభినందనీయము.

కోరిన వెంటనే అనువాదము చేసికొనుటకనుమతించిన కర్ణాటక రాష్ట్ర అటవీశాఖవారికి, అపురూపమైన పుస్తకమును సంకలనము చేసిన శ్రీ ఎల్లప్పరెడ్డి I.F.S., వారికి నా కృతజ్ఞతలు తెలుపుకొనుచున్నాను. 2002వ సంవత్సరములో ముద్రించిన ప్రతులు చెల్లిపోయిన కారణంగా యథాతథంగా మరల ఇప్పుడు ముద్రించటం జరిగింది. ఈ చిరుపుస్తకము భక్తజనుల కెల్లరకును ఉపయోగపడునని ఆశిస్తున్నాను.

కార్యనిర్వహణాధికారి,
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు,
తిరుపతి.

మామాట

కర్ణాటక ప్రభుత్వ అటవీశాఖవారు "Sacred Plants" (పవిత్ర వృక్షాలు) అనుపేరిట ఒక అపురూపమైన ఆంగ్ల పుస్తకాన్ని ప్రచురించారు. ఆ పుస్తకాన్ని కర్ణాటక అటవీశాఖకు చెందిన కన్సర్వేటర్ ఆఫ్ ఫారెస్ట్స్ శ్రీ ఎల్లప్పరెడ్డి, I.F.S., గారు, తి.తి.దే. ఉద్యానవనశాఖ సలహాదారు శ్రీ తమ్మన్నగారికి బహూకరించగా ఆయన నాకు చూపించి "తెలుగులో ఇలాంటి పుస్తకం వుంటే బాగుంటుంది గదా! అనువాదం చేయి" అని ప్రోత్సహించారు.

అది ప్రారంభం చేయగానే, తి.తి.దే. అటవీశాఖ డిప్యూటీ కన్సర్వేటర్ ఆఫ్ ఫారెస్ట్స్ శ్రీ పి.యస్. శంకరరెడ్డిగారు ఆ సంగతి తెలిసికొని తానూ సహకరిస్తానన్నారు. ఈలోగా తి.తి. దేవస్థానముల ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసరు శ్రీ ఎం.వి.యస్. ప్రసాదు గారి నుంచి అనుమతి లభించింది. ఆ తరువాత శ్రీ శంకరరెడ్డిగారు బెంగుళూరులో శ్రీ ఎల్లప్పరెడ్డిగారిని ఒకటి రెండుసార్లు కలుసుకొని చర్చించి ఆ పుస్తకంలో పేర్కొన్న వనదేవాలయాలు స్థాపనకు కూడ నాంది పలికారు.

ఆ విధంగా ఆ పుస్తకంలోని వ్రత విభాగం, వనదేవాలయాలు నేను ఆంధ్రీకరించాను. శ్రీ శంకరరెడ్డిగారు వృక్ష విభాగం వాటి ఉపయోగాలు ఆంధ్రీకరించారు. కొన్ని చెట్ల వుత్పత్తిని గురించి యజుర్వేదంలోని కథలను క్లుప్తంగా వ్రాయటం జరిగింది. అలాగే అదనంగా మూలంలో లేని కొన్ని వ్రతాలు సేకరించడం జరిగింది. తెలుసుకోదగ్గ విశేషాలు అను ప్రకరణము కూడ మూలంలో లేదు. సమగ్రంగా వుండాలని మేమే పొందుపరిచాము. శ్రీ తమ్మన్నగారు మొదటినుంచీ చేదోడు వాదోడుగా వుంటున్నారు. ఇలా ముగ్గురు కలసి ఈ పనిని పూర్తిచేశాము.

మా కృషి ఎంతవరకు ఫలించిందో చెప్పవలసింది పాఠకులు. 1992 బ్రహ్మోత్సవాలలో ఈ పుస్తకం పాఠకులకు అందించటం శ్రీ వేంకటేశ్వరుని కృపా విశేషం.

తిరుపతి, —గోపీకృష్ణ

తేది:28-9-92.

కృతజ్ఞతాభివందనములు

ఈ పుస్తకాన్ని అనువాదంకు అనుమతినిచ్చిన శ్రీ ఎల్లప్పరెడ్డి I.F.S., గారు, అనువాదకులైన శ్రీ పి.ఎస్. శంకరరెడ్డిగారు, శ్రీ గోపికృష్ణగారు, శ్రీ తమ్మన్నగారికి కృతజ్ఞతలు.

ఈ పుస్తకమును తిరిగి ప్రచురణకు ప్రోత్సాహమిచ్చిన డా॥ పి. కృష్ణయ్య I.A.S., తి.తి. దేవస్థానముల ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసరుగారికి, తి.తి.దే. ముద్రణాలయ సిబ్బందికి, ముఖ్యంగా ప్రెస్ మేనేజర్ శ్రీ I. పార్వతీశ్వరరావుగారు దీనిని అందంగా అచ్చువేయుటలో ఎనలేని శ్రద్ధ చూపించారు. ఇలా కృషిచేసిన పైవారందరికీ, మాకు సహాయ సానుభూతులందించిన సర్వులకూ మరీ మరీ మా కృతజ్ఞతాభి వందనములు.

ఇట్లు

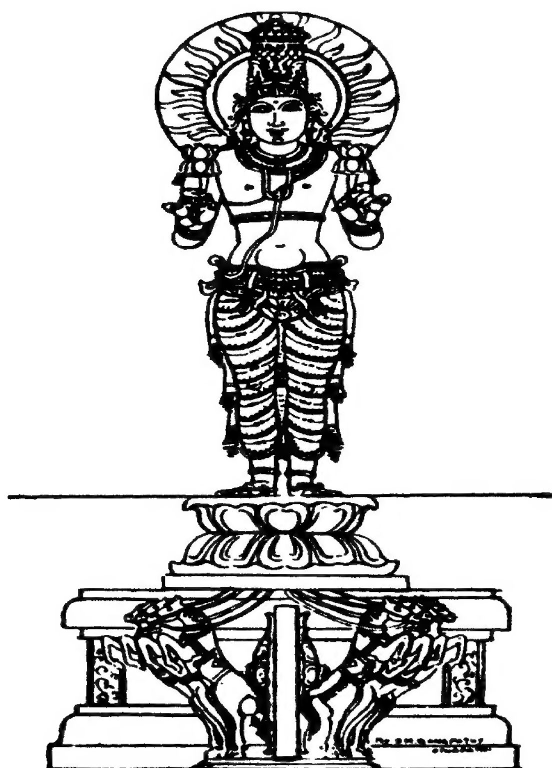
వి. వెంకటరామయ్య I.F.S.,

అటవీసంరక్షణాధికారి

తి.తి. దేవస్థానములు

తిరుపతి.

BY S.M. GANAPATHY
STHAPATHY

సూచిక

సంస్కృత నామము		తెలుగు పేరు
1. అగస్త్య	..	అవిశ
2. అమలకం - ధాత్రి	..	నెల్లికాయ (ఉసిరిక)
3. ఆమ్ల	..	చింతకాయ
4. ఆమ్ర (మకంద)	..	మామిడి, చూత
5. అపామార్గ	..	ఉత్తరేణి
6. అర్జున	..	తెల్లమద్ది
7. అర్క	..	జిల్లేడు
8. అశోక	..	అశోక
9. అశ్వత్థ (పిప్పల) బోధి	..	రావిచెట్టు
10. అతసి	..	సీమ అవిశ
11. బదరి	..	రేగు
12. భృంగరాజు	..	గుంటకలగర
13. బిల్వము	..	మారేడు (త్రిపత్ర)
14. బృహతి	..	వాకుడు చెట్టు
15. చంపక	..	సంపంగి
16. చంపక	..	మాను సంపంగి
17. ఛాయ	..	—
18. చూత	..	మామిడి
19. దాడిమ	..	దానిమ్మ
20. దత్తూర	..	తెల్ల ఉమ్మెత్త
21. దవనము	..	దవనము
22. దేవదారు	..	దేవదారు
23. ధాత్రి	..	ధాత్రి
24. దూర్వ	..	గరిక గడ్డి
25. ద్రోణ	..	తుమ్మి

26.	గణికి	..	కామంచి
27.	గండలిక	..	సామలు
28.	గిర్కర్ణిక	..	శంఖ పుష్పము
29.	ఇరువంతిక	..	మల్లె
30.	జాజి	..	జాజి
31.	జంబీర	..	దబ్బకాయ (గజనిమ్మ)
32.	జంబు	..	నేరేడు
33.	జప	..	మందార లేక దాసాని పుష్పము
34.	జటధార	..	పిల్లి తీగలు
35.	కదళి	..	అరటి
36.	కదంబ	..	కదంబము
37.	కల్హార	..	తామర
38.	కమలము	..	కమలము
39.	కాంచన	..	కొండ కసివింద
40.	కపిత్థ	..	వెలగ
41.	కరవీర	..	గన్నేరు
42.	కస్తూరిక	..	కస్తూరిక బెండ
43.	కేతకి	..	మొగలి పువ్వు
44.	కోవిదార	..	ఎఱ్ఱమందార - కాంచన
45.	కుముదము	..	తెల్ల తామర
46.	కుంద	..	మొల్లలు
47.	కురంటక	..	ముల్లు గోరింట
48.	కురువాక	..	ముల్లుగోరింట
49.	మాచిపత్రము	..	దవనము
50.	మాధవీ	..	మాధవీలత
51.	మాలతి	..	మాలతి
52.	మల్లిక	..	మల్లె

53. మందార - కోవిదార .. దాసాని
54. మరుగ .. మరువము
55. మరువక .. మరువము
56. నాగ .. నాగకేసర - చంపేయ
57. నాగవల్లి .. తమలపాకు
58. నంద్యవంద .. నందివర్ధనము
59. నీలోత్పలము .. నల్లకలువ
60. నింబ ... వేప
61. నిర్గుండి .. నీరు వావిలి చెట్టు
62. పద్మ .. పద్మము
63. పలాశ .. మోదుగ
64. పారిజాత .. పారిజాత
65. పాటలి .. కలిగుట్టు చెట్టు
66. పూగ .. పోక
67. పున్నాగ .. పొన్న
68. సేవంతిక .. చామంతి
69. శమి .. జమ్మిచెట్టు
70. శతపత్ర .. తామర
71. శ్రీగంధము .. శ్రీగంధము
72. సింధువార .. వావిలి
73. సుగంధరాజా .. లిల్లి
74. సురభి లేక కటక .. చిల్ల
75. సురగి .. సురగి
76. సురపున్నాగ .. రుద్రాక్ష
77. శ్వేత దూర్వ .. తెల్లగరిక
78. శ్వేత అర్క .. తెల్ల జిల్లేడు
79. తమాల .. దాల్చిన చెక్క

80.	తిల	..	నువ్వులు
81.	తులసి	..	తులసి
82.	ఉదుంబర	..	మేడి, అత్తి
83.	ఉన్మత్త, వెఱ్ఱికుసుమ	..	బలురక్కసి
84.	ఉత్పల	..	కలువ
85.	వకుళ	..	పొగడ
86.	వట	..	మఱ్ఱి
87.	వేణు	..	వెదురు
88.	విష్ణుక్రాంత	..	విష్ణుక్రాంత
89.	అంబష్ఠ	..	అడవి మామిడి
90.	అంకోలా	..	ఊడగ
91.	దర్భ	..	దర్భగడ్డి
92.	హింతాళ	..	ఈత
93.	కక్కోల	..	—
94.	కరస్కార	..	ముష్టి
95.	కర్ణికార	..	
96.	ఖదిర	..	సండ్ర
97.	కృష్ణ	..	మిరియాలు
98.	కృతమాల	..	రేల
99.	కుటజ	..	పాలకొడిసె
100.	లకూచ	..	కమ్మరేగు
101.	లవంగ	..	లవంగము
102.	మధూక	..	యిప్ప లేక ఇప్ప
103.	పాదిరి	..	—
104.	పనస	..	పనస
105.	ప్లక్ష	..	అడవి జువ్వి
106.	ప్రియాలు	..	మోర

107. రక్త చందనము .. ఎఱ్ఱచందనము
108. రసాల .. చెరకు
109. రోహిణి .. సోమి
110. సాలవృక్షము .. సాలచెట్టు (టేకు)
111. సప్తపర్ణి .. ఏడాకులపాల
112. సరళ .. —
113. సర్జ .. —
114. శింశుపా .. జిట్టేగి
115. శిరీష .. దిరిసెన
116. సుగంధి .. సుగంధిపాల
117. స్యందన .. నెమ్మి
118. తాళ .. తాటి
119. తిలక .. —
120. తిందుక .. తునికి
121. ఉద్దాలక .. బంకఖరికి
122. వంశీ .. పెద్దవెదురు
123. వేతస .. పేము
124. వికంకట .. —

గణపతి వ్రతములు

గజాననం భూతగణాధి సేవితం
కపిత్థజంబూఫలసార భక్షితమ్,
ఉమాసుతం శోక వినాశకారణం
నమామి విఘ్నేశ్వర పాదపంకజమ్.

గణపతి సర్వవిఘ్నాలు తొలగించే దేవుడు. హిందూమత పూజావిధానంలో ఆయనకు ప్రత్యేకస్థానముంది. ఏ పనిగాని లేదా ఏ పూజగానీ మొదట విఘ్నేశ్వరుని ఆవాహనం చేసికొని, వారి ఆశీస్సులు పొందిగానీ ప్రారంభింపబడదు. అంతేకాదు ఆయన జ్ఞానప్రదాత, వేదవ్యాసుని మహాభారతాన్ని వ్రాసి ఆయనకు భారతరచనలో సహకరించినవాడు.

పెద్దలు, పిన్నలూ అందరూ వినాయకుణ్ణి గౌరవించి కొలుస్తారు. మన పురాణాలలో దేవతలు కూడ విఘ్నేశ్వరుని ఆశీస్సుల కోసం పూజలు చేయడం కనిపిస్తుంది. అందుకు శ్రీకృష్ణుడే సాక్షి. విఘ్నేశ్వరునికి మామూలు పూజలు కాక రెండు ప్రత్యేక వ్రతా లున్నాయి. అందులో ఒకటి సంకష్టచతుర్థీవ్రతము. రెండవది సిద్ధివినాయక వ్రతము. మొదటిది కృష్ణ పక్షములో వస్తుంది. రెండవది భాద్రపదమాసం శుక్లపక్షములో వస్తుంది. ప్రతి సంవత్సరము జరుపబడే పూజల్లో ఈ క్రింద కనపరచిన పూలూ, ఆకులూ వాడుతారు. మంత్రోచ్చారణ చేస్తూ వాటితో పూజ చేస్తారు.

సిద్ధి వినాయక వ్రత పత్రపూజ

			చెట్టు నంబరు
1. సుముఖాయ నమః	మాచీపత్రం (దవనం)	సమర్పయామి	49
2. గణాధిపాయ నమః	బృహతీపత్రం (వాకుడు)	”	14
3. ఉమాపుత్రాయ నమః	బిల్వపత్రం (మారేడు)	”	13
4. గజాననాయ నమః	దూర్వపత్రం (గరిక)	”	24
5. హరసూనవే నమః	దత్తూరపత్రం (దత్తూర)	”	20
6. లంబోదరాయ నమః	బదరీపత్రం (రేగు)	”	11
7. గుహాగ్రజాయ నమః	అపామార్గపత్రం (ఉత్తరేణి)	”	5

8.	గజకర్ణాయ నమః	తులసీపత్రం (తులసి)	సమర్పయామి	81
9.	ఏకదంతాయ నమః	చూతపత్రం (మామిడి)	"	18
10.	వికటాయ నమః	కరవీరపత్రం (గన్నేరు)	"	41
11.	భిన్నదంతాయ నమః	విష్ణుక్రాంతపత్రం (విష్ణుక్రాంత)	"	88
12.	వటవే నమః	దాడిమీపత్రం (దానిమ్మ)	"	19
13.	సర్వేశ్వరాయ నమః	దేవదారుపత్రం (దేవదారు)	"	22
14.	ఫాలచంద్రాయ నమః	మరువకపత్రం (మరువం)	"	55
15.	హేరంబాయ నమః	సింధూవారపత్రం (వావిలి)	"	72
16.	శూర్పకర్ణాయ నమః	జాజీపత్రం (జాజి)	"	30
17.	సురాగ్రజాయ నమః	గణకీపత్రం (కామంచి)	"	20
18.	ఇభవక్త్రాయ నమః	శమీపత్రం (జమ్మి)	"	69
19.	వినాయకాయ నమః	అశ్వత్థపత్రం (రావి)	"	9
20.	సురసేవితాయ నమః	అర్జునపత్రం (తెల్లమద్ది)	"	6
21.	కపిలాయ నమః	అర్కపత్రం (జిల్లేడు)	"	7

శ్రీ గణేశ్వరాయనమః ఏకవింశతి పత్రాణి సమర్పయామి.

సంకష్ట చతుర్థీవ్రత పత్రపూజ

1.	గణాధిపతయే నమః	మాచీపత్రం (దవనం)	సమర్పయామి	49
2.	ఉమాపుత్రాయ నమః	భృంగరాజపత్రం (గుంటగలగర)	"	12
3.	గజాననాయ నమః	బిల్వపత్రం (మారేడు)	"	13
4.	హరసూనవే నమః	దూర్వపత్రం (గరిక)	"	24
5.	ఇభవక్త్రాయ నమః	శమీపత్రం (జమ్మి)	"	69
6.	వికటాయ నమః	కరవీరపత్రం (గన్నేరు)	"	41
7.	వినాయకాయ నమః	అశ్వత్థపత్రం (రావి)	"	9
8.	కపిలాయ నమః	అర్కపత్రం (జిల్లేడు)	"	7
9.	భావప్రియాయ నమః	జంబూపత్రం (నేరేడు)	"	32
10.	దేవేశాయ నమః	విష్ణుక్రాంతిపత్రం (విష్ణుక్రాంతి)	"	88
11.	వటవే నమః	దాడిమీపత్రం (దానిమ్మ)	"	19
12.	సురపతయే నమః	చూతపత్రం (మామిడి)	"	18
13.	ఫాలచంద్రాయ నమః	జంబీరపత్రం (జంబీర)	"	31
14.	హేరంబాయ నమః	శ్వేతదూర్వపత్రం (సొమ)	"	77

15.	ఏకదంతాయ నమః	మల్లికాపత్రం (మల్లిక)	సమర్పయామి	52
16.	శూర్పకర్ణాయ నమః	జాజీపత్రం (జాజి)	”	30
17.	సురరాజాయ నమః	మరువకపత్రం (మరువము)	”	55
18.	పాశాంకుశధరాయ నమః	అపామార్గపత్రం (ఉత్తరేణి)	”	5
19.	సుముఖాయ నమః	తులసీపత్రం (తులసి)	”	81
20.	గణాధిపతయే నమః	బృహతీపత్రం (వాకుడు)	”	14

పత్రపూజాం సమర్పయామి.

పుష్పపూజ

1.	విఘ్నరాజాయ నమః	మాలతీపుష్పం (మాలతి)	సమర్పయామి	51
2.	లంబోదరాయ నమః	పున్నాగపుష్పం (పొన్న)	”	67
3.	శివాయ నమః	బిల్వపుష్పం (మారేడు)	”	13
4.	వక్రతుండాయ నమః	చంపకపుష్పం (చంపక)	”	16
5.	శూర్పకర్ణాయ నమః	కపిత్థపుష్పం (వెలగ)	”	40
6.	కుబ్జాయ నమః	కరవీరపుష్పం (గన్నేరు)	”	41
7.	గణేశాయ నమః	అర్జునపుష్పం (తెల్లమద్ది)	”	6
8.	విఘ్ననాశినే నమః	వకుళపుష్పం (పొగడ)	”	85
9.	వికటాయ నమః	పారిజాతపుష్పం (పారిజాత)	”	64
10.	వామనాయ నమః	కాంచనపుష్పం (కాంచన)	”	39
11.	సర్వదేవాధిదేవాయ నమః	కేతకీపుష్పం (మొగలి)	”	43
12.	సర్వార్తినాశనాయ నమః	శమీపుష్పం (జమ్మి)	”	69
13.	సర్వదేవాధిపతయే నమః	శతపత్రపుష్పం (కమలం)	”	70
14.	విఘ్నహర్త్రియ నమః	గిరికర్ణికాపుష్పం (శంఖపుష్పం)	”	28
15.	ఏకదంతాయ నమః	కల్హారపుష్పం (తామర)	”	37
16.	కృష్ణపింగళాయ నమః	పద్మపుష్పం (పద్మం)	”	62
17.	గణేశాయ నమః	కదంబపుష్పం (కదంబ)	”	36
18.	ఫాలచంద్రాయ నమః	నింబపుష్పం (వేప)	”	60
19.	శంకరసూనవే నమః	పాటలీపుష్పం (కలిగొట్టు)	”	65
20.	చింతామణయే నమః	అర్కపుష్పం (జిల్లేడు)	”	7

పుష్పపూజాం సమర్పయామి.

శ్రీ సత్యనారాయణ వ్రతము

శాంతాకారం భుజగశయనం పద్మనాభం సురేశం
విశ్వాకారం గగనసదృశం మేఘవర్ణం శుభాంగమ్,
లక్ష్మీకాంతం కమలనయనం యోగిహృద్ధ్యానగమ్యం
వన్దే విష్ణుం భవభయహరం సర్వలోకైకనాథమ్.

సత్యనారాయణ స్వామి కలియుగ దేవుడు. ఆయన వ్రతం ఎప్పుడయినా, ఎక్కడయినా చేయవచ్చు. హిందువులు చేసే వ్రతాలన్నిటిలోకి ముఖ్యమైనది. దీని వివరాలు స్కాందపురాణంలోని రేవాఖండములో వున్నాయి. ఆపత్తులు, విపత్తులు, సంకట పరిస్థితులు ఇలాంటివి ఏవి కలిగినా ఈ వ్రతం చేస్తారు. కష్టాలబారినుంచి తప్పించుకొంటారు. పూజకు తగిన ఫలం వుండనే వుంటుంది.

ఈ వ్రతం ఆచరించేటప్పుడు 24 రకాల పూలు, పత్రాలు కావాలి. అవి సమర్పించుకొంటూ తత్సంబంధిత మంత్రాలు చదవాలి. ఈ వ్రతాన్ని నిష్ఠగా మద్రాసు, చూలైమేడులోని గిల్ నగర్‌లో వున్న శివానంద చారిటబుల్ సంస్థ అధ్యక్షులు శ్రీ ఓంనారాయణ్ మహరాజ్ తమ సత్యనారాయణ మందిరంలో చేస్తూవుంటారు. ప్రతిరోజూ జరిగే యీ వ్రతం అందరూ చూడవచ్చు.

పుష్పపూజ

			చెట్టు నంబరు
1. సత్యదేవాయ నమః	కరవీరపుష్పం (గన్నేరు)	సమర్పయామి	41
2. సత్యాత్మనే నమః	జాజీపుష్పం (జాజి)	"	30
3. సత్యనిధయే నమః	చంపకపుష్పం (చంపక)	"	16
4. సత్యసంకల్పాయ నమః	వకుళపుష్పం (పొగడ)	"	85
5. సత్యాధిపాయ నమః	శతపత్రపుష్పం (పద్మం)	"	70
6. సత్యరూపాయ నమః	కల్హారపుష్పం (తామర)	"	37
7. సత్యసేవ్యాయ నమః	సేవంతికాపుష్పం (చామంతి)	"	68
8. సత్యవర్మాయ నమః	మల్లికాపుష్పం (మల్లి)	"	52
9. సత్యోధారాయ నమః	ఇరువంతికాపుష్పం	"	29

10.	సత్యధర్మాయ నమః	గిరికర్ణికాపుష్పం (శంఖ)	సమర్పయామి	28
11.	సత్యకర్మాయ నమః	అతసీపుష్పం (సీమఅవిశ)	"	10
12.	సత్యేష్మాయ నమః	పారిజాతపుష్పం (పారిజాతం)	"	64
13.	సత్యనారాయణాయ నమః	పున్నాగపుష్పం (పొన్న)	"	67
14.	సత్యశాంతాయ నమః	కుందపుష్పం (మొల్ల)	సమర్పయామి	46
15.	సత్యాక్షరాయా నమః	మాలతీపుష్పం (మాలతి)	"	51
16.	సత్యసంతుష్టాయ నమః	కేతకీపుష్పం (మొగలి)	"	43
17.	సత్యదక్షాయ నమః	మందారపుష్పం (కాంచన)	"	53
18.	సత్యాచ్యుతాయ నమః	పాటలీపుష్పం (కలిగొట్టు)	"	65
19.	సత్యధర్మాయ నమః	అశోకపుష్పం (అశోక)	"	8
20.	సత్యపూర్ణాయ నమః	పూగపుష్పం (పోక)	"	66
21.	సత్యౌషధాయ నమః	దాడిమీపుష్పం (దానిమ్మ)	"	19
22.	సత్యానందాయ నమః	దేవదారుపుష్పం (దేవదారు)	"	22
23.	సత్యవపుషే నమః	సుగంధరాజపుష్పం (సుగంధరాజ)	"	73
24.	సత్యగ్రహరూపిణే నమః	కమలపుష్పం (కమలము)	"	38

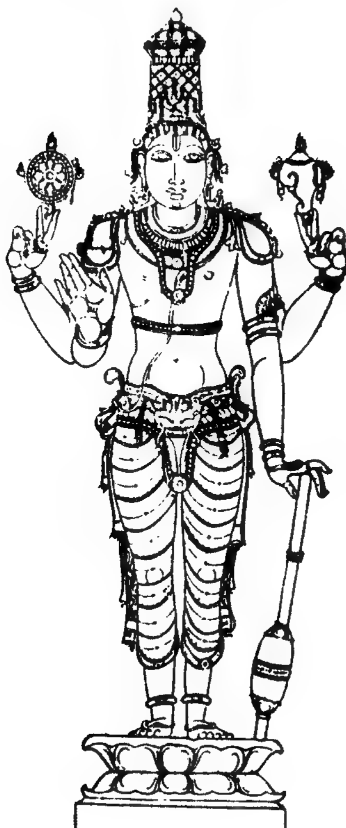
శ్రీ సత్యనారాయణస్వామినే నమః - పుష్పపూజాం సమర్పయామి.

పత్రపూజ

1.	శ్రీసత్యదేవాయ నమః	తులసీపత్రం (తులసి)	సమర్పయామి	81
2.	సత్యాత్మనే నమః	జాజీపత్రం (జాజి)	"	30
3.	సత్యవిభవాయ నమః	చంపకపత్రం (చంపక)	"	16
4.	సత్యసంకల్పాయ నమః	బిల్వపత్రం (మారేడు)	"	13
5.	సత్యాధీశాయ నమః	దూర్వపత్రం (గరిక)	"	24
6.	సత్యరూపాయ నమః	సేవంతికాపత్రం (చామంతి)	"	68
7.	సత్యసేవ్యాయ నమః	మరువకపత్రం (మరువం)	"	54
8.	సత్యౌషధాయ నమః	దవనపత్రం (దవనం)	"	21
9.	సత్యోదరాయ నమః	కరవీరపత్రం (గన్నేరు)	"	41
10.	సత్యధర్మాయ నమః	విష్ణుక్రాంతిపత్రం (విష్ణుక్రాంతి)	"	88
11.	సత్యకర్మాయ నమః	మాచీపత్రం (దవనం)	"	49
12.	సత్యేష్మాయ నమః	మల్లికాపత్రం (మల్లి)	"	52
13.	సత్యపరాయణాయ నమః	ఇరువంతికపత్రం (మల్లి)	"	22
14.	సత్యశౌర్యాయ నమః	అపామార్గపత్రం (ఉత్తరేణి)	"	5
15.	సత్యదక్షాయ నమః	పారిజాతపత్రం (పారిజాతం)	"	64
16.	సత్యసంతుష్టాయ నమః	దాడిమీపత్రం (దానిమ్మ)	"	19

17.	సత్యవేదాయ నమః	బదరీపత్రం (రేగు)	సమర్పయామి	11
18.	సత్యాచ్యుతాయ నమః	దేవదారుపత్రం (దేవదారు)	"	22
19.	సత్యవర్మాయ నమః	శమీపత్రం (జమ్మి)	"	69
20.	సత్యపూర్ణాయ నమః	చూతపత్రం (మామిడి)	"	18
21.	సత్యేశ్వరాయ నమః	అమలకపత్రం (ఉసిరి)	"	2
22.	సత్యానందాయ నమః	వటపత్రం (మఱ్ఱి)	"	86
23.	సత్యవపుషే నమః	కమలపత్రం (కమలం)	"	38
24.	సత్యగ్రహరూపిణే నమః	వేణుపత్రం (వెదురు)	"	87

శ్రీ సత్యనారాయణస్వామినే నమః - పత్రపూజాం సమర్పయామి.

శ్రీ లక్ష్మీ వ్రతములు

పద్మాసనే పద్మకరే సర్వలోకైక పూజితే,
నారాయణప్రియే దేవీ సుప్రీతాభవ సర్వదా.

శ్రీ మహావిష్ణు అర్ధాంగియైన లక్ష్మీదేవికి చేసే వ్రతాలన్నిటిలోను వర లక్ష్మీవ్రతము, మార్గశీర్ష మహాలక్ష్మీవ్రతము చాల ముఖ్యమైనవి. శ్రావణ మాసం రెండవ శుక్రవారం వరలక్ష్మీమహావ్రతం వస్తుంది. ఆ మాసంలోని రెండవ గురువారం మొదలు ఆ మాసాంతం అన్ని గురువారాలలో యీ మార్గశీర్ష మహాలక్ష్మీవ్రతం ఆచరింపబడుతుంది.

వరలక్ష్మీ వ్రతాలు చేయడంవల్ల ఎన్నో శుభాలు కలుగుతాయని, చేసేవా రికి బ్రహ్మానంద ప్రాప్తి కలుగుతుందని పరమశివుడు పార్వతీదేవికి చెప్పినట్లు పురాణాలలో వుంది. స్త్రీలు తమ కోరికల సాఫల్యానికై యీ వ్రతాన్ని చేస్తారు. మహాభారతంలో శ్రీకృష్ణుడు కుంతీదేవికి అలాగే చెప్పాడట.

ఈ వ్రతాలకు ఏ యే పూలు, ఏ యే ఆకులు వాడతారో తెలుసు కుందాం.

శ్రీ వరలక్ష్మీ వ్రతము

పుష్పపూజ

			చెట్టు నంబరు
1. రమాయై నమః	జాజీపుష్పం (జాజి)	సమర్పయామి	30
2. ఇందిరాయై నమః	పూగపుష్పం (పోక)	”	66
3. పద్మప్రియాయై నమః	పున్నాగపుష్పం (పొన్న)	”	67
4. హరిప్రియాయై నమః	వకుళపుష్పం (పొగడ)	”	85
5. లోకమాత్రే నమః	మల్లికాపుష్పం (మల్లి)	”	52
6. కమలావాసినే నమః	సేవంతికాపుష్పం (చామంతి)	”	68
7. పద్మనిలయాయై నమః	పద్మపుష్పం (పద్మం)	”	62

8.	వరలక్ష్మ్యై నమః	నీలోత్పలపుష్పం (నల్ల కలువ)	సమర్పయామి	59

సర్వైశ్వర్యకారిణ్యై నమః
నానావిధ పుష్పాణి సమర్పయామి.

పత్రపూజ

1.	మహాలక్ష్మ్యై నమః	మాచీపత్రం (దవనం)	సమర్పయామి	49
2.	మాయాయై నమః	మరువకపత్రం (మరువం)	"	54
3.	క్షేమంకర్యై నమః	సేవంతికాపత్రం (చామంతి)	"	68
4.	శుభప్రదాయై నమః	బిల్వపత్రం (మారేడు)	"	13
5.	త్రిపురసుందర్యై నమః	తులసీపత్రం (తులసి)	"	81
6.	విష్ణుప్రియాయై నమః	విష్ణుక్రాంతిపత్రం (విష్ణుక్రాంతి)	"	88

నానావిధ పత్రపూజాం సమర్పయామి.

మార్గశీర్ష శ్రీమహాలక్ష్మీ వ్రతము

పుష్పపూజ

1.	మహాలక్ష్మ్యై నమః	జాజీపుష్పం (జాజి)	సమర్పయామి	30
2.	పద్మాయై నమః	మల్లికాపుష్పం (మల్లి)	"	52
3.	కమలాయై నమః	కమలపుష్పం (కమలం)	"	38
4.	శ్రియై నమః	చంపకపుష్పం (చంపకం)	"	16
5.	మాయాయై నమః	కల్హారపుష్పం (తామర)	"	37
6.	పద్మాయై నమః	ఉత్పలపుష్పం (కలువ)	"	84
7.	హరిప్రియాయై నమః	అతసీపుష్పం (సీమ అవిశ)	"	10
8.	లోకమాత్రే నమః	కుందపుష్పం (మొల్లలు)	"	46
9.	ఇందిరాయై నమః	ఛాయాపుష్పం	"	17
10.	రమాయై నమః	వకుళపుష్పం (పొగడ)	"	85
11.	భార్గవ్యై నమః	తిలపుష్పం (నువ్వులు)	"	80
12.	కమలావాసిన్యై నమః	మురళిపుష్పం (లిల్లి)	"	74
13.	శ్యామలాయై నమః	సేవంతికాపుష్పం (చామంతి)	"	68
14.	దీర్ఘకేశిన్యై నమః	దత్తూరపుష్పం (దత్తూర)	"	20
15.	పుణ్యదాయై నమః	పున్నాగపుష్పం (పొన్న)	"	67
16.	వైకుంఠవాసిన్యై నమః	ద్రోణపుష్పం (తుమ్మి)	"	25

17.	దరిద్రనాశిన్యై నమః	పూగపుష్పం (పోక)	సమర్పయామి	66
18.	దేవాసురవందితాయై నమః	పారిజాతపుష్పం (పారిజాతం)	"	64
19.	కళ్యాణగుణాయై నమః	కరవీరపుష్పం (గన్నేరు)	"	41
20.	తోయజాక్ష్యై నమః	తులసీపుష్పం (తులసి)	"	81
21.	బింబోష్ఠాయై నమః	బిల్వపుష్పం (మారేడు)	"	13
22.	పాపహారిణ్యై నమః	పాటలీపుష్పం (కలిగొట్టు)	"	65

మార్గశీర్షమహాలక్ష్మ్యై నమః
నానావిధ పుష్పాణి సమర్పయామి.

శ్రీ అనంతపద్మనాభ వ్రతము

శాంతాకారం భుజగశయనం పద్మనాభం సురేశం
విశ్వాకారం గగనసదృశం మేఘవర్ణం శుభాంగమ్,
లక్ష్మీకాంతం కమలనయనం యోగిహృద్ధ్యానగమ్యం
వందే విష్ణుం భవభయహరం సర్వలోకైకనాథమ్.

అనంతపద్మనాభవ్రతం విష్ణుమూర్తికి చేసే అతి ముఖ్యమయిన పూజ. శ్రీకృష్ణుని సలహా ప్రకారం ధర్మరాజు కూడ యీ వ్రతాన్ని ఆచరించి తన కష్టాలనుండి బయటపడతాడు. తన కోరికలను నెరవేర్చుకుంటాడు. భాద్రపదమాసం శుక్ల చతుర్దశినాడు యీ వ్రతాన్ని ఆచరిస్తారు. పద్మనాభుని సంతుష్టం చేసుకోవడానికి ఏ యే పూలతో, ఏ యే ఆకులతో యీ పూజ చేయాలో తెలుసుకొందాం.

పుష్పపూజ

				చెట్టు నంబరు
1.	ఓం శ్రీమన్నారాయణాయనమః	కరవీరపుష్పం (గన్నేరు)	సమర్పయామి	41
2.	ఓం లక్ష్మీవల్లభాయ నమః	జాజీపుష్పం (జాజి)	"	30
3.	ఓం భక్తవత్సలాయ నమః	చంపకపుష్పం (చంపక)	"	16
4.	ఓం కమలాక్షాయ నమః	వకుళపుష్పం (పొగడ)	"	85
5.	ఓం ఉపేంద్రాయ నమః	శతపత్రపుష్పం (పద్మం)	"	70
6.	ఓం విష్ణవే నమః	పున్నాగపుష్పం (పొన్న)	"	67
7.	ఓం మాధవాయ నమః	మాలతీపుష్పం (మాలతి)	"	51
8.	ఓం కృష్ణాయ నమః	కేతకీపుష్పం (మొగలి)	"	43
9.	ఓం సహస్రశిరసే నమః	కల్హారపుష్పం (తామర)	"	37
10.	ఓం మధుసూదనాయ నమః	కుందపుష్పం (మొల్లలు)	"	46
11.	ఓం వాసుదేవాయ నమః	అతసీపుష్పం (సీమఅవిశ)	"	10
12.	ఓం సంకర్షణాయ నమః	గిరికర్ణికాపుష్పం (శంఖపుష్పం)	"	28
13.	ఓం త్రివిక్రమాయ నమః	పారిజాతపుష్పం (పారిజాతం)	"	64

ఓం శ్రీమదనంతపద్మనాభస్వామినే నమః పుష్పపూజాం సమర్పయామి.

తులసీపూజ

1.	ఓం కేశవాయ నమః	తులసీపత్రం	సమర్పయామి	81
2.	ఓం నారాయణాయ నమః	"	"	
3.	ఓం మాధవాయ నమః	"	"	
4.	ఓం గోవిందాయ నమః	"	"	
5.	ఓం విష్ణవే నమః	"	"	
6.	ఓం మధుసూదనాయ నమః	"	"	
7.	ఓం త్రివిక్రమాయ నమః	"	"	
8.	ఓం వామనాయ నమః	"	"	
9.	ఓం శ్రీధరాయ నమః	"	"	
10.	ఓం హృషీకేశాయ నమః	"	"	
11.	ఓం దామోదరాయ నమః	"	"	
12.	ఓం పద్మనాభాయ నమః	"	"	
13.	ఓం సంకర్షణాయ నమః	"	"	
14.	ఓం వాసుదేవాయ నమః	"	"	
15.	ఓం ప్రద్యుమ్నాయ నమః	"	"	
16.	ఓం అనిరుద్ధాయ నమః	"	"	
17.	ఓం పురుషోత్తమాయ నమః	"	"	
18.	ఓం అధోక్షజాయ నమః	"	"	
19.	ఓం నరసింహాయ నమః	"	"	
20.	ఓం అచ్యుతాయ నమః	"	"	
21.	ఓం జనార్దనాయ నమః	"	"	
22.	ఓం ఉపేంద్రాయ నమః	"	"	
23.	ఓం హరయే నమః	"	"	
24.	ఓం కృష్ణాయ నమః	"	"	

తులసీపూజాం సమర్పయామి.

పత్రపూజ

1.	ఓం అనంతాయ నమః	భృంగరాజపత్రం (గుంటగలగర)	సమర్పయామి	12
2.	ఓం సంకర్షణాయ నమః	మరువకపత్రం (మరువం)	"	54
3.	ఓం కపిలాయ నమః	మాచీపత్రం (దవనం)	"	49
4.	ఓం శేషాయ నమః	చూతపత్రం (మామిడి)	"	18
5.	ఓం హలాయుధాయ నమః	ద్రోణపత్రం (తుమ్మి)	"	25
6.	ఓం విశ్వరూపాయ నమః	కరవీరపత్రం (గన్నేరు)	"	41
7.	ఓం వాసుదేవాయ నమః	జాజీపత్రం (జాజి)	"	30
8.	ఓం సనాతనాయ నమః	దూర్వాపత్రం (గరిక)	"	24

9.	ఓం వామనాయ నమః	శతపత్రపత్రం (పద్మం)	సమర్పయామి	70
10.	ఓం పుణ్యాయ నమః	తులసీపత్రం (తులసి)	"	81
11.	ఓం పురుషోత్తమాయ నమః	అపామార్గపత్రం (ఉత్తరేణి)	"	5
12.	ఓం శ్రీనివాసాయ నమః	దేవదారుపత్రం (దేవదారు)	"	22
13.	ఓం శ్రీకేతనాయ నమః	శ్రీగంధపత్రం (శ్రీగంధం)	"	71
14.	ఓం క్షేత్రపాలకాయ నమః	బిల్వపత్రం (మారేడు)	"	13
15.	ఓం కేశవాయ నమః	విష్ణుక్రాంతిపత్రం (విష్ణుక్రాంతి)	"	88
16.	ఓం లక్ష్మీవల్లభాయ నమః	అర్జునపత్రం (తెల్లమద్ది)	"	6

శ్రీమదనంతపద్మనాభస్వామినే నమః - పత్రపూజాం సమర్పయామి.

గౌరీవ్రతము

హారాన్వితమిందుముఖీమ్ సర్వాభరణభూషితామ్,
విమలాంగీం విశాలాక్షీం చింతయామి సదాశివాం.

మహేశ్వరుని అర్థాంగికి అనేక పేర్లు వున్నాయి. వాటిలో పార్వతి అనేది ముఖ్యం. అయినా ఉమా, చండీ, దుర్గ అనే పేర్లతోనే కాక గౌరి అనే పేరుతో కూడ అమ్మ ప్రఖ్యాతురాలు.

ఈ గౌరీదేవిని ఒక్కొక్కప్పుడు ఒక్కో పేరుతో పూజిస్తూ వుంటారు. అందులో స్వర్ణగౌరీవ్రతము, హరతాలికా గౌరీవ్రతము, నిత్యసోమవారవ్రతము ముఖ్యమయినవి.

నిత్యసోమవారవ్రతము ప్రతిసోమవారం చేసే వ్రతము. భాద్రపదమాసంలో శుద్ధ తదియనాడు స్వర్ణగౌరీవ్రతము, హరతాలికాగౌరీవ్రతము ఆచరిస్తారు. ఈ వ్రతాలు ఎందుకు పుట్టాయో, ఎలా చేయాలో, చేస్తే ఏయే లాభాలు కలుగుతాయో ఆ విషయాలన్నీ పురాణాలలో వివరంగా పేర్కొనబడినాయి.

కుమారస్వామి యీ వ్రతమాహాత్మ్యాన్ని గూర్చి అడిగినప్పుడు పరమశివుడు యీ వ్రత పవిత్రతను గూర్చి తెలియజేస్తాడు. అంతేగాదు యీ వ్రతాన్ని చేస్తే ఎండిపోయిన చెట్టు ఇగుర్లు వేస్తుందని చెప్ప బడింది. ఇక ధనధాన్య ఆరోగ్యాల సంగతి వేరుగా చెప్పనక్కరలేదు, ఈ స్వర్ణగౌరీవ్రతము ఆచరించినవుడు.

హరతాలికాగౌరీవ్రతముయొక్క గొప్పతనాన్ని గూర్చి పరమశివుడే పార్వతీదేవికి చెప్పాడు- ప్రపంచములో ఇంతకంటే చెప్పుకోదగ్గ గొప్ప వ్రతమంటూ ఏదీ లేదని.

చంద్రగడ అనే దేశాన్ని పాలించే నిషాదరాజు గారి రాణి సీమంతిని అనే ఆమెతో సోమవారవ్రతము తొలుత ప్రారంభింపబడినదని తెలుస్తోంది. సీమంతిని రాణి యీ వ్రతం ఆచరించడంవల్ల లభ్యమయిన ధనాన్ని తన ప్రజలకు పంచి పెట్టేదట. ఈ గౌరీవ్రతాలు చేయుడానికి ఏ యే ఆకులు, పూలు కావాలో తెలిసికొందాం.

శ్రీ స్వర్ణగౌరి వ్రతము

పుష్పపూజ

				చెట్టు నంబరు
1.	జగన్మాత్రే నమః	జాజీపుష్పం (జాజి)	సమర్పయామి	30
2.	మాన్యాయై నమః	మల్లికాపుష్పం (మల్లి)	"	52
3.	గిరిసుతాయై నమః	గిరికర్ణికాపుష్పం (శంఖ)	"	28
4.	కాత్యాయన్యై నమః	కేతకీపుష్పం (మొగలి)	"	43
5.	కమలాక్ష్యై నమః	కమలపుష్పం (కమలం)	"	38
6.	చాముండాయై నమః	చంపకపుష్పం (చంపకం)	"	16
7.	గంధర్వసేవితాయై నమః	సేవంతికాపుష్పం (చామంతి)	"	68
8.	పార్వత్యై నమః	పారిజాతపుష్పం (పారిజాతం)	"	64

శ్రీ స్వర్ణగౌర్యై నమః
పుష్పపూజాం సమర్పయామి.

పత్రపూజ

1.	ఉమాయై నమః	మాచీపత్రం (దవనం)	సమర్పయామి	49
2.	సర్వజనరక్షిత్యై నమః	సేవంతికాపత్రం (చామంతి)	"	68
3.	శివప్రియాయై నమః	బిల్వపత్రం (మారేడు)	"	13
4.	హేమవత్యై నమః	తులసీపత్రం (తులసి)	"	81
5.	కాత్యాయన్యై నమః	కస్తూరికాపత్రం (కస్తూరిబెండ)	"	42
6.	మలయాచలవాసిన్యై నమః	మరువకపత్రం (మరువం)	"	54

మాఘగౌర్యై నమః పత్రపూజాం సమర్పయామి.

శ్రీ హరతాలికా గౌరీ వ్రతము

పత్రపూజ

1.	గౌర్యైనమః	జాజీపత్రం (జాజి)	సమర్పయామి	30
2.	శివప్రియాయై నమః	కల్హారపత్రం (తామర)	"	37
3.	జగన్మాత్రే నమః	బిల్వపత్రం (మారేడు)	"	13

4. విద్యాధారిణ్యై నమః	తులసీపత్రం (తులసి)	సమర్పయామి	81
5. క్షమాయై నమః	దూర్వపత్రం (గరిక)	"	24

పుష్పపూజ

1. శివాయ నమః	కరవీరపుష్పం (గన్నేరు)	సమర్పయామి	41
2. మహేశ్వరాయ నమః	జాజీపుష్పం (జాజి)	"	30
3. శంభవే నమః	వకుళపుష్పం (పొగడ)	"	85
4. పినాకినే నమః	శతపత్రపుష్పం (పద్మం)	"	70
5. శశిశేఖరాయ నమః	కల్హారపుష్పం (తామర)	"	37
6. వామదేవాయ నమః	మల్లికాపుష్పం (మల్లి)	"	52
7. విరూపాక్షాయ నమః	పాటలీపుష్పం (కలిగొట్టు)	"	65
8. కపర్దినే నమః	కేతకీపుష్పం (మొగలి)	"	43
9. నీలలోహితాయ నమః	బిల్వపుష్పం (మారేడు)	"	13
10. శూలపాణయే నమః	పున్నాగపుష్పం (పొన్న)	"	67
11. ఖట్వాంగాయ నమః	నీలోత్పలపుష్పం (నల్లకలువ)	"	59

నిత్యసోమవారవ్రతము

పుష్పపూజ

1. సోమేశ్వరాయ నమః	సేవంతికాపుష్పం (చామంతి)	సమర్పయామి	68
2. మహేశాయ నమః	మల్లికాపుష్పం (మల్లి)	"	52
3. శంకరాయ నమః	శతపత్రపుష్పం (పద్మం)	"	70
4. వామదేవాయ నమః	వకుళపుష్పం (పొగడ)	"	85
5. కపర్దినే నమః	కల్హారపుష్పం (తామర)	"	35
6. అగ్రగణ్యాయ నమః	అతసీపుష్పం (సీమఅవిశ)	"	10
7. కరుణాకరాయ నమః	కరవీరపుష్పం (గన్నేరు)	"	41
8. నీలకంఠాయ నమః	నీలోత్పలపుష్పం (నల్లకలువ)	"	59
9. గిరిధన్వనే నమః	గిరికర్ణికాపుష్పం (శంఖ)	"	28
10. చంద్రశేఖరాయ నమః	చంపకపుష్పం (చంపక)	"	16
11. జటాధరాయ నమః	జాజీపుష్పం (జాజి)	"	30
12. జనప్రియాయ నమః	జపాపుష్పం (దాసాని)	"	33
13. కుమారజనకాయ నమః	కురువకపుష్పం (ముల్లుగోరింట)	"	48
14. సురాగ్రగణ్యాయ నమః	సురగిపుష్పం	"	75
15. పరమేశ్వరాయ నమః	పారిజాతపుష్పం (పారిజాతం)	"	64

16.	నందివంద్యాయ నమః	నందివర్ధనపుష్పం(నందివర్ధనం)	సమర్పయామి	58
17.	మాధవప్రియాయ నమః	మాధవీపుష్పం (మాధవి)	"	50
18.	ఉమాప్రియాయ నమః	ఉత్పలపుష్పం (కలువ)	"	84
19.	దక్షదక్షాయ నమః	దాడిమీపుష్పం (దానిమ్మ)	"	19
20.	అపవర్గప్రదాయ నమః	అపామార్గపుష్పం (ఉత్తరేణి)	"	5
21.	ఇందుచూడామణియే నమః	సింధూవరపుష్పం (వావిలి)	"	72

శ్రీ సోమేశ్వరాయ నమః సమస్త పుష్పాణి సమర్పయామి.

పత్రపూజ

1.	మేరుధన్వనే నమః	మరువకపత్రం (మరువం)	సమర్పయామి	54
2.	దేవేశాయ నమః	దేవదారుపత్రం (దేవదారు)	"	22
3.	తుష్టాయ నమః	తులసీపత్రం (తులసి)	"	81
4.	విష్ణుప్రియాయ నమః	విష్ణుక్రాంతిపత్రం (విష్ణుక్రాంత)	"	88
5.	నిర్గుణాయ నమః	నిర్గుండిపత్రం (నీరువావిలి)	"	61
6.	బృహత్ గర్భాయ నమః	బృహతీపత్రం (వాకుడు)	"	14
7.	అలోకాయ నమః	అమలకపత్రం (ఉసిరి)	"	2
8.	జగత్పతయే నమః	జపాపత్రం (దాసాని)	"	33
9.	ఆత్మసంభవాయ నమః	అమ్లపత్రం (చింత)	"	3
10.	చంద్రమౌళయే నమః	చంపకపత్రం (చంపక)	"	16
11.	దంతాయ నమః	దాడిమీపత్రం (దానిమ్మ)	"	19
12.	ధర్మసేతవే నమః	దవనపత్రం (దవనం)	"	21
13.	కుబేరబంధవే నమః	కురువకపత్రం (ముల్లుగోరింట)	"	48
14.	మహాకాలాయ నమః	చంపకపత్రం (చంపక)	"	15
15.	శ్రమప్రాప్యాయ నమః	శమీపత్రం (జమ్మి)	"	69
16.	కామదాయ నమః	కమలపత్రం (కమల)	"	38
17.	బీజకర్త్రే నమః	బిల్వపత్రం (మారేడు)	"	13
18.	బహురూపాయ నమః	బదరీపత్రం (రేగు)	"	11
19.	సేవ్యాయ నమః	సేవంతికాపత్రం (చామంతి)	"	68
20.	అపర్యాప్తాయ నమః	అపామార్గపత్రం (ఉత్తరేణి)	"	5
21.	భృంగిసంస్తుతాయ నమః	భృంగరాజపత్రం (గుంటగలగర)	"	12
22.	జటవేదోవయ నమః	జాజీపత్రం (జాజి)	"	30

శ్రీ ఉమామహేశ్వరాయ నమః సమస్త పత్రాణి సమర్పయామి.

వైకుంఠ చతుర్దశీవ్రతము

శాంతం పద్మాసనస్థం శశిధరముకుటం
పంచవక్త్రం త్రినేత్రం శూలం వజ్రం చ ఖడ్గం
పరశుమభయదం దక్షభాగే వహంతం
నాగం పాశం చ ఘంటం ప్రళయహుతవహం
సాంకుశం వామభాగే నానాలంకారయుక్తం
స్ఫటికమణిమయం పార్వతీశం నమామి.

వైకుంఠ ఏకాదశి వ్రతము అందరికీ తెలిసిందే. కానీ ఇది వైకుంఠ చతుర్దశీ వ్రతం. ఈ వ్రతం గొప్పదనాన్ని గూర్చి వాలఖిల్య మహాముని సెలవిచ్చాడు. దీనికొక కథ కూడా ఉంది.

కాశీక్షేత్రంలో మహేశ్వరుని విష్ణుమూర్తి ఒకప్పుడు పూజించాడు. ఆయన పూజచేసిన రోజు కార్తీకమాసం శుక్లపక్షం చతుర్దశి. ఆ పూజాఫలితం ఆయనకు సుదర్శన చక్రం లభ్యమయింది. ఈ పూజ ముఖ్యంగా విశ్వేశ్వరునికే అయినా ముందు విష్ణుమూర్తికి చేయాలి. తదుపరి ఆయన పరంగా శివునికి చేయాలి.

ఈ వ్రతములో వాడే పుష్పాలు విష్ణుపరంగా శివునికి యీ క్రింది మంత్రాలను ఉచ్చరిస్తూ, సమర్పించాలి.

పుష్పపూజ

				చెట్టు నంబరు
1.	చంద్రశేఖరాయ నమః	జాజీపుష్పం (జాజి)	సమర్పయామి	30
2.	పాశుపతయే నమః	చంపకపుష్పం (చంపక)	"	16
3.	రుద్రాయ నమః	కమలపుష్పం (కమలం)	"	38
4.	అజయా నమః	వకుళపుష్పం (పొగడ)	"	85
5.	నీలకంఠాయ నమః	తిలపుష్పం (నువ్వులు)	"	80
6.	కపాలినే నమః	పున్నాగపుష్పం (పొన్న)	"	67
7.	భూతభూషణాయ నమః	నాగపుష్పం (నాగకేసరం)	"	56
8.	కాలాయ నమః	ద్రోణపుష్పం (తుమ్మి)	"	25

9. దిగ్వాససే నమః	దత్తూరపుష్పం (దత్తూర)	సమర్పయామి	20
10. శివాయ నమః	అర్కపుష్పం (జిల్లేడు)	"	7
11. రుద్రాయ నమః	ఉత్పలపుష్పం (కలువ)	"	84
12. భవాయ నమః	కోవిదారపుష్పం (కాంచన)	"	44
13. నీలగ్రీవాయ నమః	కరవీరపుష్పం (గన్నేరు)	"	41
14. శంకరాయ నమః	గిరికర్ణికాపుష్పం (శంఖపుష్పం)	"	28
15. సర్వేశ్వరాయ నమః	మల్లికాపుష్పం (మల్లి)	"	52

మహాదేవాయ నమః

నానావిధ పరిమళ పుష్పాణి సమర్పయామి.

శ్రీ నరసింహ జయంతి వ్రతము

ఉగ్రవీరం మహావిష్ణుం
జ్వలంతం సర్వతోముఖమ్,
నృసింహం భీషణం భద్రం
మృత్యుమృత్యుం నమామ్యహమ్.

నైమిశారణ్యంలోని ఋషులందరూ శౌనకుని నాయకత్వంలో పౌరాణికుడయిన సూతమహర్షిని సమీపించి జగత్కళ్యాణము కలిగించే ఒక వ్రతాన్ని గురించి తెలియజేయమనగా ఆయన ఇలా తెలియజేస్తాడు.

హిరణ్యకశిపుని చంపి అతని బారినుంచి యీ భూలోకాన్ని కాపాడడానికి ఒకప్పుడు విష్ణుమూర్తి నృసింహ అవతారం ఎత్తినాడు. హిరణ్యకశిపుని కుమారుడు ప్రహ్లాదుడు నరసింహస్వామిని ప్రార్థించి ప్రపంచానికి మేలు చేసే ఒక వ్రతాన్ని గురించి తెలియజేయమంటాడు. అప్పుడు నరసింహస్వామి, శ్రీ నరసింహజయంతి వ్రతాన్ని చేయమని, దానిని చేసే విధానాన్ని తెలియజేస్తాడు. ఆ సంగతినే ఇప్పుడు సూతమహర్షి శౌనకాది మునులకు చెబుతాడు.

మాసం మొదటి అర్ధంలోగాని లేదా రెండవ అర్ధంలోగానీ 13వరోజు ఒంటిపూట భోజనంచేసి, ఆ మరుసటిరోజు సంకల్పంచేసి స్నానంచేసి తిలలు మాత్రం తిని ఉపవాసంచేస్తూ భగవంతుని (అనగా ఇక్కడ నరసింహస్వామిని) ఏకాగ్రతతో ధ్యానించాలి. మంచినీటి కుండలో స్వర్ణముతో చేసిన లక్ష్మీనరసింహ స్వామి విగ్రహముంచి, ఆ శుద్ధోదక ఘటాన్ని ధాన్యం పరచి దానిమీద ప్రతిష్ఠించాలి. బ్రహ్మాండ పురాణాలలో కూడ ఇలానే చెప్పబడింది.

ఈ వ్రతానికి అవసరమయిన ఆకులు, పూలు గూర్చి తెలిసికొందాం.

పత్రపూజ

				చెట్టు నంబరు
1.	నరసింహాయ నమః	పలాశపత్రం (మోదుగ)	సమర్పయామి	63
2.	పుష్కరాయ నమః	ఉదుంబరపత్రం (మేడి)	"	82
3.	కరాళాయ నమః	అశ్వత్థపత్రం (రావి)	"	9

4. వికృతాయ నమః	భృంగరాజపత్రం(గుంటగలగర)	సమర్పయామి	12
5. నఖాంకురాయ నమః	జటాధారపత్రం (పిల్లితీగలు)	"	34
6. ప్రహ్లాదవరదాయ నమః	అశోకపత్రం (అశోక)	"	8
7. అప్రమేయపరాక్రమాయనమః	కపిత్థపత్రం (వెలగ)	"	40
8. జ్వాలాముఖాయ నమః	వటపత్రం (మఱ్ఱి)	"	86
9. సోమసూర్యాగ్నిలోచనాయనమః	ఆమ్రపత్రం (మామిడి)	"	4
10. స్థూలగ్రీవాయ నమః	కదళీపత్రం (అరటి)	"	35
11. ప్రసన్నాత్మనే నమః	అపామార్గపత్రం (ఉత్తరేణి)	"	5
12. తీక్ష్ణకేశాయ నమః	కరవీరపత్రం (గన్నేరు)	"	41
13. సాధూనాం బలవర్ధనాయనమః	పున్నాగపత్రం (పొన్న)	"	67
14. వృక్షోద్ధరణాయ నమః	నాగవల్లీపత్రం (తమలపాకు)	"	57

పత్రపూజాం సమర్పయామి.

పుష్పపూజ

1. దిగ్దంతావలిదర్పాయ నమః	పద్మపుష్పం (పద్మం)	సమర్పయామి	62
2. కద్రుదోల్బణనాశనఘ్నాయ నమః	జాజీపుష్పం (జాజి)	"	30
3. అచర్క్రియాహరిత్రేయ నమః	చంపకపుష్పం (చంపకం)	"	16
4. బ్రహ్మణ్యాయ నమః	కల్హారపుష్పం (తామర)	"	37
5. భక్తవత్సలాయ నమః	కేతకీపుష్పం (మొగలి)	"	43
6. హృషీకేశాయ నమః	వకుళపుష్పం (పొగడ)	"	85
7. జయుత్రనాయ నమః	శతపత్రపుష్పం (పద్మం)	"	70
8. ఉగ్రాయ నమః	పున్నాగపుష్పం (పొన్న)	"	67
9. శివదర్శనాయ నమః	కరవీరపుష్పం (గన్నేరు)	"	41
10. అఖిలత్రే నమః	దత్తూరపుష్పం (దత్తూర)	"	20
11. సర్వభూతేశమథనాయ నమః	కుందపుష్పం (మొల్లలు)	"	46
12. యోగివిదుత్తమాయ నమః	మల్లికాపుష్పం (మల్లి)	"	52
13. చండోద్దండతాండవాయ నమః	మాలతీపుష్పం (మాలతి)	"	51
14. కఠోరకుటిలేక్షణాయ నమః	గిరికర్ణికాపుష్పం (శంఖపుష్పం)	"	28

పుష్పపూజాం సమర్పయామి.

శ్రీ శనిప్రదోష వ్రతము

నాగేంద్రహారాయ త్రిలోచనాయ
భస్మాంగరాగాయ మహేశ్వరాయ
నిత్యాయ శుద్ధాయ దిగంబరాయ
తస్మై నకారాయ నమః శివాయ.

ఈవ్రతము ఈశ్వరుని సంప్రీతికి చేసేదయినా శనివారం రోజు చేసే టందువల్ల దీనికి శనిప్రదోష వ్రతమనేపేరు వచ్చింది.

వృత్రాసురుడనే రాక్షసుడు దేవతలను బాధించడంవల్ల యీ వ్రతం చేస్తే వాని పీడ విరగడవుతుందని దేవగురువు బృహస్పతి చెబుతాడు. దాంతో దేవతలందరు ఇంద్రుని నాయకత్వంలో యీ వ్రతం జరిపించి వృత్రాసురుని జయించి వాని బాధలనుంచి విముక్తులవుతారు. తదనంతరకాలములో భీష్ముడు ధర్మరాజును యీ వ్రతం చేయమంటాడు.

శ్రావణ మాసములో గానీ, కార్తీకంలో గాని శని త్రయోదశి వచ్చేరోజు యీ వ్రతం చేయడం మంచిది. ఇది అన్ని అరిష్టాలనూ తొలగిస్తుంది. భయం పోగొడుతుంది. ఇక యీ వ్రతానికి ఉపయోగపడే పుష్పాలు పత్రాలు.

పుష్పపూజ

				చెట్టు నంబరు
1.	మహేశ్వరాయ నమః	కమలపుష్పం (కమలం)	సమర్పయామి	38
2.	పురుషోత్తమాయ నమః	మల్లికాపుష్పం (మల్లి)	"	52
3.	శౌరయే నమః	జాజీపుష్పం (జాజి)	"	30
4.	కైలాసవాసినే నమః	శ్వేతార్కపుష్పం (తెల్లజిల్లేడు)	"	78
5.	సర్వదేవస్తుతాయ నమః	పున్నాగపుష్పం (పొన్న)	"	67
6.	భస్మధూళితవిగ్రహాయ నమః	కరవీరపుష్పం (గన్నేరు)	"	41
7.	ఉమాపతయే నమః	తమాలపుష్పం (దాల్చినచెక్క)	"	79
8.	హరాయ నమః	సేవంతికాపుష్పం (చామంతి)	"	68
9.	విహర్త్రే నమః	దాడిమీపుష్పం (దానిమ్మ)	"	19
10.	వృషభవాహనాయ నమః	కుందపుష్పం (మొల్లలు)	"	46
11.	విరూపాక్షాయ నమః	వకుళపుష్పం (పొగడ)	"	85

12. నీలకంఠాయ నమః	గిరికర్ణికాపుష్పం (శంఖపుష్పం) సమర్పయామి		28
13. దైత్యమర్దనాయ నమః	ఉత్పలపుష్పం (కలువ)	"	84
14. అరవిందాక్షాయ నమః	తులసీపత్రం (తులసి)	"	81
15. త్రిపురసంహారిణే నమః	చంపకపుష్పం (చంపక)	"	16
16. శూలధరాయ నమః	జపాపుష్పం (దాసాని)	"	33
17. పార్వతీరమణాయ నమః	అశోకపుష్పం (అశోక)	"	8
18. భస్మప్రియాయ నమః	అతసీపుష్పం (సీమఅవిశ)	"	10
19. శ్మశాననిలయాయ నమః	బిల్వపుష్పం (మారేడు)	"	13
20. అపరాజితాయ నమః	పాటలీపుష్పం (కలిగొట్టు)	"	65

జగదీశ్వరాయ నమః పుష్పపూజాం సమర్పయామి.

బిల్వపత్రపూజ

1. భవాయ నమః	బిల్వపత్రం (మారేడు)	సమర్పయామి	13
2. పశుపతయే నమః	"	"	
3. శర్వాయ నమః	"	"	
4. సూక్ష్మాయ నమః	"	"	
5. పశూనాంపతయే నమః	"	"	
6. విరూపాక్షాయ నమః	"	"	
7. పార్వతీపతయే నమః	"	"	
8. శివాయ నమః	"	"	
9. ఉమాకాంతాయ నమః	"	"	
10. సురేశ్వరాయ నమః	"	"	
11. వ్యక్తావ్యక్తస్వరూపిణే నమః	"	"	

మహేశ్వరాయ నమః బిల్వపత్రపూజాం సమర్పయామి.

ద్రోణపుష్పపూజ

1. శివాయ నమః	ద్రోణపుష్పం (తుమ్మి)	సమర్పయామి	25
2. సద్యోజాతాయ నమః	"	"	
3. వామదేవాయ నమః	"	"	
4. అఘోరాయ నమః	"	"	
5. తత్పురుషాయ నమః	"	"	
6. ఈశానాయ నమః	"	"	
7. వృషభవాహనాయ నమః	"	"	
8. పార్వతీప్రియాయ నమః	"	"	

ధాత్రీపత్రపూజ

1. భవాయ నమః	ధాత్రీపత్రం (ఉసిరి)	సమర్పయామి	23
2. మథనాయ నమః	"	"	
3. శంకరాయ నమః	"	"	
4. కామారయే నమః	"	"	
5. కరుణాకరాయ నమః	"	"	
6. కళారూపాయ నమః	"	"	
7. సర్వదేవనమస్కృతాయ నమః	"	"	
8. విశ్వేశ్వరాయ నమః	"	"	
9. ఉమామహేశ్వరాయ నమః	"	"	

పత్ర పూజ

1. తుంగవిక్రమాయ నమః	తులసీపత్రం (తులసి)	సమర్పయామి	81
2. ఆకాశవాసినే నమః	అపామార్గపత్రం (ఉత్తరేణి)	"	5
3. అజ్ఞాననాశనాయ నమః	అమలకపత్రం (ఉసిరి)	"	2
4. దారిద్ర్యనాశనాయ నమః	దాడిమీపత్రం (దానిమ్మ)	"	19
5. భృంగరూపధృతే నమః	భృంగరాజపత్రం (గుంటగలగర)	"	12
6. అంబికాపతయే నమః	అర్కపత్రం (జిల్లేడు)	"	7
7. ఉన్మత్తవేషాయ నమః	ఉన్మత్తపత్రం (వెర్రికుసుమ)	"	83
8. శివాయ నమః	శమీపత్రం (జమ్మి)	"	69
9. విభవే నమః	విష్ణుక్రాంతపత్రం (విష్ణుక్రాంత)	"	88
10. మహాదేవాయ నమః	కురువకపత్రం (ముల్లుగోరింట)	"	48
11. మహాసేనజనకాయ నమః	మాచీపత్రం (దవనం)	"	49
12. కరాళవదనాయ నమః	కరవీరపత్రం (గన్నేరు)	"	41
13. పద్మపత్రనిభేక్షణాయ నమః	పద్మపత్రం (పద్మం)	"	62
14. జగద్గురవే నమః	జాజీపత్రం (జాజి)	"	30
15. గజచర్మధారిణే నమః	గండలీకపత్రం	"	27
16. సేనానే నమః	సురపున్నాగపత్రం	"	76
17. మన్మథమర్దనాయ నమః	మల్లికాపత్రం (మల్లి)	"	52
18. భీమాయ నమః	బిల్వపత్రం (మారేడు)	"	13

నాగహారాయ నమః సర్వవిధపత్రాణి సమర్పయామి.

శ్రీమహా సరస్వతీ వ్రతము

నమస్తే శారదాదేవి కాశ్మీరపురవాసిని,
త్వామేవాహం ప్రార్థయే దేవి విద్యాదానం చ దేహి మే.

ఈ వ్రతం గొప్పదనాన్ని గూర్చి స్కాందపురాణంలో చెప్పబడింది. సుకేతుడనే రాజు యుద్ధంలో ఓడిపోయి రాజ్యాన్ని పోగొట్టుకుంటాడు. అడవులకు పారిపోయి భార్యతో సహా అజ్ఞాతంగా జీవిస్తువుంటాడు. ఆయన రాణి సువేది అడవిలో జబ్బుపడి నడవలేకుండా అయిపోయింది. రాజుగారే ఆమెను మోసుకుపోవాల్సి వస్తుంది. ఆ అడవిలో త్రేతాయుగం నాటి అంగీరసమహర్షి వారికి ఒక రోజు తటస్థపడతాడు. ఆయనతో వారు తాము పడుతున్న బాధలన్నీ ఏకరువు పెట్టి తమ రాజ్యం తమకు తిరిగి వచ్చేలాగా, తమకు పుత్ర సంతానం కలిగేటట్టు ఆశీర్వదించమని కోరగా అంగీరస మహర్షి ఆ రాజదంపతులను శ్రీమహా సరస్వతీ వ్రతం చేయమని సలహా ఇచ్చాడు. ఆ ప్రకారం వ్రతము చేయగా వారి కోరికలన్నీ సఫలమయినాయి.

ఈ విషయాన్నే సూతమహర్షి శౌనకాది మునులకు తెలియజేస్తూ, యీ వ్రత మాహాత్మ్యాన్ని కీర్తించారు. ఇక సరస్వతీదేవి గొప్పదనం అందరికీ తెలిసిందే. ఆమె పండితుల నాలుకలమీద నాట్యం చేస్తూవుంటుంది. సరస్వతీదేవి విద్యలరాణి. ఆమె అనుగ్రహంతోటే అందరికీ వాక్కు వుంటుంది. ఆమె బ్రహ్మదేవుని సృష్టి. పైగా ఆయన ధర్మపత్ని అని కూడ మన శాస్త్రాలలో వుంది. దేవీనవరాత్రులలో మహా సరస్వతి పూజ కూడ వుంది.

ఈ వ్రతం ఆశ్వయుజమాసం శుక్ల పాడ్యమి నుంచి నవమి వరకు జరుపుతారు. ఈ వ్రతానికి మంత్రాలతోబాటు యీక్రింది పుష్పాలను వాడతారు.

పుష్పపూజ

				చెట్టు నంబరు
1.	సరస్వత్యై నమః	నందివర్ధనపుష్పం(నందివర్ధనం)	సమర్పయామి	58
2.	భారత్యై నమః	మల్లికాపుష్పం (మల్లి)	"	52
3.	వాగ్దేవతాయై నమః	కరవీరపుష్పం (గన్నేరు)	"	41

4.	హంసాసనాయై నమః	వకుళపుష్పం (పొగడ)	సమర్పయామి	85
5.	చతుర్ముఖాయై నమః	పున్నాగపుష్పం (పొన్న)	”	67
6.	సకలవిద్యాధిదేవతాయైనమః	కేతకీపుష్పం (మొగలి)	”	43
7.	పాశపుస్తకధరాయై నమః	జాజీపుష్పం (జాజి)	”	30
8.	సకలమంజులాయై నమః	మందారపుష్పం (దాసాని)	”	53
9.	వీణాపాణయే నమః	నీలోత్పలపుష్పం (నల్లకలువ)	”	59

నానావిధ పుష్పాణి సమర్పయామి.

శ్రీ ఉమామహేశ్వర వ్రతము

కృపాసముద్రం సుముఖం త్రినేత్రం
జటాధరం పార్వతీవామభాగమ్,
సదాశివం రుద్ర మనంతరూపం
చిదంబరేశం హృది భావయామి.

గౌతమ మహర్షి ధర్మరాజుకు యీ వ్రతాన్ని గురించి సిఫారుసు చేస్తాడు. దీనికి సంబంధించిన ఒక కథ కూడ ప్రచారంలో వుంది. పరమేశ్వరుడు తాను ధరించిన ఒక మారేడు మాలను దూర్వాస మహామునికి బహూకరిస్తాడు. దుర్వాసముని ఆ మాలను తిరిగి విష్ణుమూర్తికి బహూకరిస్తాడు. విష్ణుమూర్తి, ఆ మాలను పెద్దగా పట్టించుకోకుండా గరుత్మంతునికి ఇస్తాడు. ఈ సంగతి తెలిసి దూర్వాసునికి పట్టరానంత కోపం వస్తుంది భార్యావియోగం కలుగుగాక అని విష్ణుమూర్తిని శపిస్తాడు. దాంతో విష్ణుమూర్తికి పశ్చాత్తాపం కలిగి దూర్వాసుని వేడుకోగా, శాంతించిన దూర్వాసుడు ఉమామహేశ్వర వ్రతం చేయమని విష్ణుదేవునికి సలహా ఇస్తాడు. ఆ వ్రతం చేశాక విష్ణుమూర్తికి శాప విమోచనం కలుగుతుంది.

ఈ వ్రతాన్ని భాద్రపదమాసం పౌర్ణమినాడు ఎనిమిది రకాల పూలతో ఐదురకాల ఆకులతో, మంత్రపూర్వకంగా ఆచరిస్తే, ఆ ఉమామహేశ్వరుని దయ కలుగుతుంది.

పుష్పపూజ

			చెట్టు నంబరు
1. మహాదేవాయ నమః	మల్లికాపుష్పం (మల్లి)	సమర్పయామి	52
2. భవాయ నమః	మాలతీపుష్పం (మాలతి)	"	51
3. క్షేమంకరాయ నమః	సేవంతికాపుష్పం (చామంతి)	"	68
4. కరుణానిధయే నమః	కమలాపుష్పం (కమలం)	"	38
5. కుమారగురవే నమః	కురువకపుష్పం (ముల్లుగోరింట)	"	47
6. గిరిజాపతయే నమః	గిరికర్ణికాపుష్పం (శంఖపుష్పం)	"	28
7. ద్రవ్యప్రదాయ నమః	ద్రోణపుష్పం (తుమ్మి)	"	25
8. కరిచర్మధరాయ నమః	కరవీరపుష్పం (గన్నేరు)	"	41

పత్రపూజ

1. భవ్యాయ నమః	బిల్వపత్రం (మారేడు)	సమర్పయామి	13
2. త్రిలోకేశాయ నమః	భృంగరాజపత్రం (గుంటగలగర)	"	12
3. శివాయ నమః	తులసీపత్రం (తులసి)	"	81
4. మునిసేవితాయ నమః	మాచీపత్రం (దవనం)	"	49
5. అక్షయాయ నమః	అశ్వత్థపత్రం (రావి)	"	9

సప్తర్షి వ్రతము

కశ్యపోత్రి భరద్వాజో విశ్వామిత్రోఽథ గౌతమః,
జమదగ్నిర్వశిష్ఠశ్చ ఋషయశ్చ సప్తస్మృతాః.

ఈ సప్తర్షి వ్రతాన్నే ఋషి పంచమి వ్రతమని కూడ అంటారు. వయసుమళ్లిన స్త్రీలు ముఖ్యంగా బహిష్టు బాధలేనివారు యీ వ్రతాన్ని ఆచరిస్తారు. దీనిని సప్తర్షులు వారి భార్యల అనుగ్రహానికొరకై భాద్రపదమాసం శుద్ధ పంచమినాడు జరుపుతారు.

సప్తర్షులు	వారి ధర్మపత్నులు
కశ్యపుడు	అదితి
అత్రి	అనసూయ
భరద్వాజుడు	సుశీల
విశ్వామిత్రుడు	కుముద్వతి
గౌతముడు	అహల్య
జమదగ్ని	రేణుక
వశిష్ఠ మహాముని	అరుంధతి

పై మహర్షుల పేరుమీద నక్షత్రమండలములో సప్తర్షిమండలము వుంది. వివాహ సమయములో నూతన వధూవరులకు ఆ మండలము చూపిస్తారు. ముఖ్యంగా వధువుకు అరుంధతిని చూపిస్తారు. సుఖప్రదమయిన వివాహజీవితానికి అరుంధతీదేవి ఆశీర్వాదం పొందడానికే అలా చేయడం. ఈ వ్రతం గొప్పతనాన్ని గూర్చి శ్రీకృష్ణుడు యుధిష్ఠురునికి తొలుత తెలియజేసినాడు. ఇక పూజా విధానం చూడండి.

పత్రపూజ

			చెట్టు నంబరు
1. కశ్యపాయ నమః	తులసీపత్రం (తులసి)	సమర్పయామి	81
2. అత్రయే నమః	అగస్త్యపత్రం (అవిశ)	"	1
3. భరద్వాజాయ నమః	అపామార్గపత్రం (ఉత్తరేణి)	"	5

4.	విశ్వామిత్రాయ నమః	బిల్వపత్రం (మారేడు)	సమర్పయామి	13
5.	జమదగ్నయే నమః	దూర్వపత్రం (గరిక)	"	24
6.	వశిష్ఠాయ నమః	శమీపత్రం (జమ్మి)	"	69
7.	గౌతమాయ నమః	దత్తూరపత్రం (దతూర)	"	20

పత్రపూజాం సమర్పయామి.

పుష్పపూజ

				చెట్టు నంబరు
1.	కశ్యపాయ నమః	అతసీపుష్పం (సీమ అవిశ)	సమర్పయామి	10
2.	అత్రయే నమః	కుముదపుష్పం (తెల్లతామర)	"	45
3.	భరద్వాజాయ నమః	పూగపుష్పం (పోక)	"	66
4.	విశ్వామిత్రాయ నమః	బిల్వపుష్పం (మారేడు)	"	13
5.	జమదగ్నయే నమః	దూర్వపుష్పం (గరిక)	"	24
6.	వశిష్ఠాయ నమః	శమీపుష్పం (జమ్మి)	"	69
7.	గౌతమాయ నమః	దత్తూరపుష్పం (దతూర)	"	20

పుష్పపూజాం సమర్పయామి.

నిరశనార్క వ్రతము

జపాకుసుమసంకాశం కాశ్యపేయం మహాద్యుతిం,
తమోఽరిం సర్వపాపఘ్నం ప్రణతోఽస్మి దివాకరమ్.
రవిర్వినాయకశ్చండీ మహేశో విష్ణుదేవశ్చ,
అనుక్రమేణ పూజ్యంతే సర్వకామార్థసిద్ధయే.

శ్రీసూర్యనారాయణుని సంప్రీతికి చేసే వ్రతము ఇది. సూర్య భగవానుడు యీ ప్రపంచానికి క్రాంతిని కాంతిని ఇచ్చే మహానుభావుడు. సర్వ ప్రకృతికి మూలకారకుడు. ఆయన ఉనికి లేనిదే యీ ప్రపంచం మనుగడ లేదు. అరుణ, ఆదిత్య, ఉదయ, భాస్కర, భాను అనునవి ఆయనకు ఇతర పేర్లు. పై శ్లోకంలో చెప్పినట్లు రవి, వినాయక, చండి, మహేశ, విష్ణుదేవుల అనుగ్రహాన్ని వారికి తగిన విధంగా పూజ చేయడం వల్ల పొందవచ్చు. తమ అభీప్సితము నెరవేర్చుకోవచ్చు.

మానవులను పవిత్రం చేయగలిగిన ఒక వ్రతమును గురించి తెలియజేయుమని పార్వతీదేవి అడగడంతో పరమేశ్వరుడు యీ నిరశనార్క వ్రతాన్ని గూర్చి చెప్పి, ఒకప్పుడు బ్రహ్మదేవుడు కూడ యీ వ్రతాన్ని చేశాడని సెలవిచ్చారు. ఈ వ్రతం చేయడం అంటే సూర్యభగవానుని పూజించడమే. ఆదివారం అంటే రవివారం మూడు సంవత్సరాలపాటు వరుసగా ఉపవాసం వుండాలి.

సూర్యుడు మకరరాశిలో ప్రవేశించే శుభగడియలో యీ వ్రతం ప్రారంభించడం మేలు. అదికూడ ఆదివారం అయితే ఇంకా మంచిది. పుష్యమాసం శుక్లపక్షం 7వ రోజు ఆదివారం సూర్యుడు మకర రాశిలో ప్రవేశించే రోజు అయితే అత్యుత్తమమైనది. ముందుటి రోజు శనివారం ఒక్కపూట భోజనం చేసి ఆదివారం విఘ్నేశ్వరునికి మొదట పూజచేసి తదుపరి సూర్యభగవానునికి యీ వ్రతం చేయాలి. ఆయన భార్యలు ఛాయ, సంజ్ఞలకు ప్రత్యేకంగా పూజ చేయాలి. గృహిణి ఈ వ్రతాన్ని భర్తతోబాటు చేయాలి.

ఈ వ్రతంలో ఏడురకాల పత్రములు, ఎనిమిది రకాల పూలు మంత్రపూర్వకముగా వాడాలి. ఈ వ్రతం ఆదివారం ప్రొద్దునే హంసమంత్రముతో ప్రారంభించేసి ఆ రోజంతా వుపవాసంతో గడపాలి.

పత్రపూజ

			చెట్టు నంబరు
1. ఓం సూర్యాయ నమః	బిల్వపత్రం (మారేడు)	సమర్పయామి	13
2. ఓం భగాయ నమః	మందారపత్రం (దాసాని)	”	53
3. ఓం అర్కాయ నమః	మాచీపత్రం (దవనం)	”	49
4. ఓం భాస్కరాయ నమః	తులసీపత్రం (తులసి)	”	81
5. ఓం రవయే నమః	అర్కపత్రం (జిల్లేడు)	”	7
6. ఓం ఆదిత్యాయ నమః	శమీపత్రం (జమ్మి)	”	69
7. ఓం భానవే నమః	శతపత్రపత్రం (పద్మం)	”	70

ఓం దినమణయే నమః పత్రపూజాం సమర్పయామి.

పుష్పపూజ

1. ఓం మిత్రాయ నమః	మాలతీపత్రం (మాలతి)	సమర్పయామి	51
2. ఓం జగత్ చక్షువే నమః	మందారపుష్పం (దాసాని)	”	53
3. ఓం సతీస్తుతాయ నమః	కరవీరపుష్పం (గన్నేరు)	”	41
4. ఓం వేదజీవాయ నమః	సేవంతికాపుష్పం (చామంతి)	”	68
5. ఓం వివస్వతే నమః	వకుళపుష్పం (పొగడ)	”	85
6. ఓం హిరణ్యగర్భాయ నమః	దత్తూరపుష్పం (దత్తూర)	”	20
7. ఓం ప్రభాకరాయ నమః	ద్రోణపుష్పం (తుమ్మి)	”	25
8. ఓం మరీచయే నమః	కమలపుష్పం (కమలం)	”	38

అరుణఛాయా సంజ్ఞాసమేత శ్రీసూర్యనారాయణ స్వామినే నమః
పుష్పపూజాం సమర్పయామి.

నారాయణపూజ

పత్రి

1. సత్యేశ్వరాయ నమః	ఆమలకపత్రం (ఉసిరి)	సమర్పయామి	2
2. సత్యశౌర్యాయ నమః	అపామార్గపత్రం (ఉత్తరేణి)	”	5
3. లక్ష్మీవల్లభాయ నమః	అర్జునపత్రం (తెల్లమద్ది)	”	6
4. సత్యవేదాయ నమః	బదరీపత్రం (రేగు)	”	11

5.	అనంతాయ నమః	భృంగరాజపత్రం(గుంటగలగర)	సమర్పయామి	12
6.	సత్యసంకల్పాయ నమః	బిల్వపత్రం (మారేడు)	"	13
7.	సత్యవిభవాయ నమః	చంపకపత్రం (చంపక)	"	15
8.	సత్యపూర్ణాయ నమః	చూతపత్రం (మామిడి)	"	18
9.	సత్యసంతుష్టాయ నమః	దాడిమీపత్రం (దానిమ్మ)	"	19
10.	సత్యౌషధాయ నమః	దేవనపత్రం (దవనపత్రం)	"	21
11.	సత్యాచ్యుతాయ నమః	దేవదారుపత్రం (దేవదారు)	"	22
12.	సత్యాధీశాయ నమః	దూర్వపత్రం (గరిక)	"	24
13.	హలాయుధాయ నమః	ద్రోణపత్రం (తుమ్మి)	"	25
14.	సత్యపారాయణాయ నమః	ఇరువంతికపత్రం (మల్లి)	"	29
15.	సత్యాత్మనే నమః	జాజీపత్రం (జాజి)	"	30
16.	సత్యవపుషే నమః	కమలపత్రం (కమలం)	"	38
17.	సత్యోధరాయ నమః	కరవీరపత్రం (గన్నేరు)	"	41
18.	సత్యకామాయ నమః	మాచీపత్రం (దవనం)	"	49
19.	సత్యేష్మయ నమః	మల్లికాపత్రం (మల్లి)	"	52
20.	సత్యసేవ్యాయ నమః	మరువకపత్రం (మరువం)	"	54
21.	సత్యదక్షాయ నమః	పారిజాతపత్రం (పారిజాతం)	"	64
22.	సత్యరూపాయ నమః	సేవంతికాపత్రం (చామంతి)	"	68
23.	సత్యవర్మాయ నమః	శమీపత్రం (జమ్మి)	"	69
24.	వామనాయ నమః	శతపత్రపత్రం (పద్మం)	"	70
25.	శ్రీకేతనాయ నమః	శ్రీగంధపత్రం (శ్రీగంధం)	"	71
26.	శ్రీసత్యదేవాయ నమః	తులసీపత్రం (తులసి)	"	81
27.	సత్యానందాయ నమః	వటపత్రం (మఱ్ఱి)	"	86
28.	సత్యాగ్రహరూపిణే నమః	వేణుపత్రం (వెదురు)	"	87
29.	సత్యధర్మాయ నమః	విష్ణుక్రాంతపత్రం (విష్ణుక్రాంత)	"	88

నారాయణపూజ

పుష్పాలు

				చెట్టు నంబరు
1.	సత్యధర్మాయ నమః	అశోకపుష్పం (అశోక)	సమర్పయామి	8
2.	సత్యకామాయ నమః	అతసీపుష్పం (సీమఅవిశ)	"	10
3.	సత్యనిధయే నమః	చంపకపుష్పం (చంపక)	"	15

4.	సత్యౌషధాయ నమః	దాడిమీపుష్పం (దానిమ్మ)	సమర్పయామి	19
5.	సత్యానందాయ నమః	దేవదారుపుష్పం (దేవదారు)	"	22
6.	సత్యధర్మాయ నమః	గిరికర్ణికాపుష్పం (శంఖపుష్పం)	"	28
7.	సత్యోధరాయ నమః	ఇరువంతికాపుష్పం (మల్లె)	"	29
8.	సత్యాత్మనే నమః	జాజీపుష్పం (జాజి)	"	30
9.	సత్యరూపాయ నమః	కల్హారపుష్పం (తామర)	సమర్పయామి	37
10.	సత్యాగ్రహరూపిణే నమః	కమలపుష్పం (కమలం)	"	38
11.	సత్యదేవాయ నమః	కరవీరపుష్పం (గన్నేరు)	"	41
12.	సత్యసంతుష్టాయ నమః	కేతకీపుష్పం (మొగలి)	"	43
13.	సత్యంతాయ నమః	కుందపుష్పం (మొల్లలు)	"	46
14.	సత్యాక్షయాయ నమః	మాలతీపుష్పం (మాలతి)	"	51
15.	సత్యవర్మాయ నమః	మల్లికాపుష్పం (మల్లి)	"	52
16.	సత్యదీక్షాయ నమః	మందారపుష్పం (దాసాని)	"	53
17.	సత్రేష్మయాయ నమః	పారిజాతపుష్పం (పారిజాతం)	"	64
18.	సత్యాచ్యుతాయ నమః	పాటలీపుష్పం (కలిగొట్టు)	"	65
19.	సత్యపూర్ణాయ నమః	పూగపుష్పం (పోక)	"	66
20.	సత్యనారాయణాయ నమః	పున్నాగపుష్పం (పొన్న)	"	67
21.	సత్యసేవ్యాయ నమః	సేవంతికాపుష్పం (చామంతి)	"	68
22.	సత్యాధిపాయ నమః	శతపత్రపుష్పం (పద్మం)	"	70
23.	సత్యవపుషే నమః	సుగంధరాజపుష్పం (సుగంధరాజ)	"	73
24.	సత్యసంకల్పాయ నమః	వకుళపుష్పం (పొగడ)	"	85

లక్ష్మీపూజ

పత్రి

				చెట్టు నంబరు
1.	శుభప్రదాయై నమః	బిల్వపత్రం (మారేడు)	సమర్పయామి	43
2.	మహాలక్ష్మ్యై నమః	మాచీపత్రం (దవనం)	"	49
3.	మాయాయై నమః	మరువకపత్రం (మరువం)	"	54
4.	క్షేమంకరాయై నమః	సేవంతికాపత్రం (చామంతి)	"	68
5.	త్రిపురసుందర్యై నమః	తులసీపత్రం (తులసి)	"	81
6.	విష్ణుప్రియాయై నమః	విష్ణుక్రాంతపత్రం (విష్ణుక్రాంత)	"	88

వనదేవాలయాలు

వనదేవత లేదా వనలక్ష్మి మనపాలిటి వరలక్ష్మి. ఆమెయే మన అదృష్టలక్ష్మి మరియు అనంతలక్ష్మి. ఆమె లేనిదే మన వునికి ఊహించరానిది.

ఆలయం నిర్మించి అందులో దేవుని ప్రతిష్ఠించితే అది దేవాలయము. భగవంతుని ప్రతీకలుగా విగ్రహాలకు బదులు చెట్లునాటితే అది దేవారామం. ఈ దేవారామములే మన దేవాలయాలు, దివ్యారామములు.

ప్రకృతికి పరమాత్మునికి అవినాభావసంబంధ ముంది. నిజానికి వారిద్దరూ వేరు కారు. చెట్లు, ఆకులు, పూలు ఇవన్నీ భగపంతుని ప్రతీకలే. ఒక్కొక్క చెట్టు ఒక్కొక్క దేవునికి ప్రీతిపాత్రమయినది. దాని ఆకులు, పూలు కూడ అంతే. ఆ యా దేవునికి నిర్దేశింపబడిన వాటితోనే పూజ జరుగుతుంది.

అంతేకాదు. ఆకులు, పూలు లేకుండా ఏ శుభకార్యం జరుగదు. ఏ పూజా జరుగదు. పూలు లేకుండా ఏ దేవతావిగ్రహం కానీ, ఏ దేవుని పటం కానీ కనబడదు. కనపడినా అవి చూడటానికి మనస్కరించదు.

రామాయణ, మహాభారత, భాగవతాది మహా కావ్య, పురాణాలలో ఎన్నో దివ్యవనాల ప్రస్తావన వుంది. రామాయణంలో చిత్రకూటం, పంచవటి, అశోకవనము, ఋష్యమూకము, కిష్కింధ, మధువనం వగైరాలు. మహాభారతంలో ఖాండవవనము, ద్వైతవనం, కణ్వాశ్రమము, దండకారణ్యం మొదలగునవి. మహాభాగవతములో నైమిశారణ్యం, బృందావనం ఇలా ఎన్నో పవిత్రవనాలను గురించిన ప్రస్తావన వుంది.

కృష్ణుడు బృందావన సంచారి. వనమాలి, కుంజవిహారి అని ఆయనను కీర్తిస్తారు. వేణుమాధవుడు, గిరిధారి, గోపాలకృష్ణుడు ఇలా ఆయనను ఎన్ని పేర్లతో పిలిచినా ప్రతిపేరు ప్రకృతికి సంబంధించినదే. రాముడు కృష్ణుడు నిత్యమాలాధారులు. విష్ణువు చేతిలో నిత్యపద్మం వుంటుంది. లక్ష్మీదేవి పద్మాసనస్థిత. ఆమె రెండు చేతులలోనూ కమలాలుంటాయి. ఈశ్వరుడు బిల్వపత్రాలలో ఎప్పుడూ మునిగి వుంటాడు. సూర్యుని చూస్తూనే పద్మాలు వికసిస్తాయి. ఇలా ఎన్నో సంబంధాలు.

సృష్ట్యాదిలో విష్ణుమూర్తి బాలకుడై దిసమొలతో మఱ్ఱి ఆకుమీద పడుకొని పాలసంద్రము మీద తేలియాడటం మన మెన్నో చిత్రాలలో చూశాము.

అందుకే ఆయనకు వటపత్రశాయి అని పేరు. మట్టికి బదులు కొన్ని చోట్ల రావి ఆకు అన్నారు. రావిచెట్టు లేదా అశ్వత్థము కూడ వటము అని పిలువబడుతుంది. అలా పడుకొని వున్న అతని బొడ్డులో ఒక తామరపుష్పం మొలిచింది. ఆ పుష్పంలోంచి బ్రహ్మదేవుడు పుట్టాడు. తరువాత సృష్టికి పూనుకొన్నాడు. ఇదీ కథ. దీనికి ఆకులతో, పుష్పాలతో ఎంతో సంబంధ ముంది.

రావిచెట్టు–వేపచెట్టుకు పెండ్లిచేసి వీలయితే వాటినీడన నాగబంధం ప్రతి ష్ఠించి ఆ రచ్చ చుట్టూ తిరిగితే సంతానం కలుగుతుందని మనవారి విశ్వాసం. రావిచెట్టు స్త్రీజాతికి ప్రతీక. వేపచెట్టు పురుషజాతికి ప్రతీక. ఆకుల రూపాన్ని బట్టి యీ విభజన జరిగివుంటుంది. అయినా విష్ణుమూర్తి, యీ అశ్వత్థంలో నివశిస్తూ వుంటారని మన విశ్వాసం. అంతేకాదు, యీ రావిచెట్టు హిందువులకే కాక బౌద్ధులకు కూడ పవిత్రమయినది.

దశావతారాలలో ఒకటయిన బుద్ధావతారం, బుద్ధుడు కావటానికి యీ రావిచెట్టే కారణం. గౌతముడు దీనిక్రింద తపస్సు చేసి బుద్ధు డయినాడు. కావున ఈ చెట్టుకు బోధివృక్షమని కూడ పేరు వచ్చినది.

విష్ణుమూర్తి రావిచెట్టులో నివసించినా తులసి అంటే ఆయనకు ప్రాణం. పూలతో కలిసిన తులసి హారం ఆయన మెడలో నిరంతరం వుంటుంది. అందుకే ప్రతి హిందువు ఇంట్లో తులసీకుండం విధిగా వుంటుంది. నిత్యం పూజచేస్తూ వుంటారు.

ఈ పత్రాలు పూలు కేవలం ధరించడానికే కాదు. మన్మధుడు వీటిని బాణాలుగా వుపయోగించేవాడు, ఆ బాణాలు ఎలా ఏ యే ఆకులు, పూలతో నిర్మింపబడేవో మరొక చోట చెప్పబడింది. ఇంకా వైద్యానికివి ఎలా వుపయోగపడతాయో ఆ వివరాలు కూడ ఇందులో తెలిసికొంటారు. ఇక మన పురాణాలలో కల్పవృక్షము (కొబ్బరిచెట్టు) ప్రస్తావన విస్తారంగా కనిపిస్తుంది.

మన ఇతిహాసాలలో వున్న ప్రాచీన వనాలే గాక ఇప్పుడు కూడ మనకు చాల ప్రసిద్ధి చెందిన వనాలు వున్నాయి. ఉదకమండలము, కలకత్తా, చండీగర్‌లలోని వృక్షశాస్త్ర సంబంధిత తోటలు, బెంగుళూరు లాల్‌బాగ్, మైసూరు బృందావనం, కాశ్మీర్, శ్రీనగర్ మొగలాయితోటలు, ఢిల్లీ రాష్ట్ర పతి భవనంలోని అలంకారపు తోటలు, తిరుమల మీదనున్న అలంకార,

వినియోగపుతోటలు వగైరా.

ఇప్పుడు తిరుమల మీద దేవతావనాలు స్థాపింపబడుతున్నాయి. వీటిని వనదేవతలు లేదా దేవారామాలు ఇలా ఏ పేరుతో నయినా పిలుచు కోవచ్చు. దేవతావిగ్రహాలకు బదులు ఆ దేవతలు నివసించే వృక్షాలు వాటి స్థానంలో వుంటాయి. దేవాలయవాస్తు, శాస్త్ర సూత్రాలు వీటికి అన్వయిస్తాయి.

ఆ ప్రకారం వనదేవతా తోటలు ఈ క్రింది ప్రకారాలుగా నాటవచ్చు. ఆచారంలోవున్న కొన్ని తోటల స్థాపన విధానం పరిశీలిద్దాం.

పంచభూతాలలో ఒకటయిన పృథ్వి లేదా భూమి విఘ్నాధిదేవత అయిన గణపతిగా పరిగణన. అందువల్ల ఆయనకు శమీ, దూర్వపూజ ముఖ్యం. అలాగే ఉదకం లేదా నీరు భవానీదేవిగా పరిగణన. ఆమెకు అశోక, విష్ణు క్రాంతపూజ ముఖ్యం. వాయువు లేదా గాలి విష్ణుమూర్తిగా పరిగణన. ఆయనకు అశ్వత్థ, తులసీ పూజ ముఖ్యం. రోదశి లేదా ఆకాశం ఈశ్వ రునిగా పరిగణన. ఆయనకు బిల్వ, ద్రోణ పూజ ముఖ్యం. అగ్ని లేదా తేజస్సు సూర్యభగవానునిగా పరిగణన. ఆయనకు కరవీర, ఎక్కె (అర్క) పూజ ముఖ్యం. ఇలాగే అన్నీనూ.

శివపంచాయతన వనం

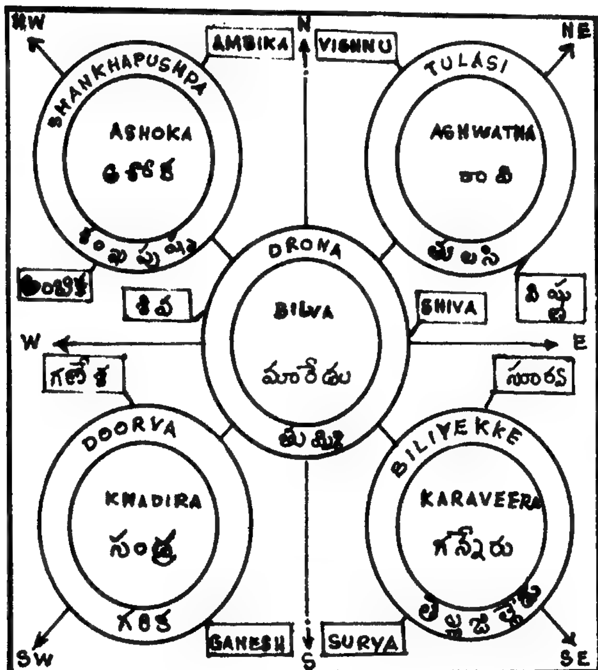
శివపంచాయతన వనంలో శివుడు, అనగా బిల్వవృక్షం, మధ్యలో వుంటుంది. ఆయనకు (బిల్వవృక్షానికి) ఆగ్నేయంగా సూర్యుడు అనగా కరవీరవృక్షం వుంటుంది. నైఋతిలో గణేశుని ప్రతీక అయిన ఖదిరవృక్షం వుంటుంది వాయువ్యంలో అంబికాదేవికి ప్రతీక అయిన అశోకవృక్షం, ఈశా న్యంలో విష్ణువు ప్రతీక అయిన అశ్వత్థ వృక్షం నాటబడివుంటాయి. ఈ విధంగా చెట్లు నాటి వాటిని పూజించడంవల్ల కలిగే అత్యున్నత ఫలితాలు పురాణ చూడామణి గ్రంథంలో వుటంకించారు.

ఈ ఐదువృక్షాలు నాటి తృప్తి పడరాదు. ఒక్కొక చెట్టుకు చుట్టూ ఆ చెట్లు ఏ దేవతకు ప్రతీకయో ఆ దేవతకు ఇష్టమయిన పూలచెట్లు చుట్టూ నాటాలి. పటం చూడగలరు. ఈ క్రింది పటంలో దేవత, వారికి ఇష్టమయిన వృక్షం, ఇష్టమయిన పూలు లేదా ఆకులు ఇవ్వబడినాయి. చూడగలరు.

	చెట్టు	నం.	చెట్టు	నం.
ఈశ్వరుడు	బిల్వవృక్షము	(13)	ద్రోణపుష్పం	(25)
విష్ణుమూర్తి	అశ్వత్థవృక్షము	(9)	తులసీపత్రం	(81)
సూర్యభగవానుడు	కరవీరవృక్షము	(41)	శ్వేతార్కపుష్పం	(78)
గణపతి	ఖదిరవృక్షము	(96)	దూర్వపుష్పం	(24)
అంబికాదేవి	అశోకవృక్షము	(83)	శంఖపుష్పం	(28)

SHIVA PANCHAYATANA

శివ పంచాయతన

అశోకవనము

వాల్మీకి మహాకవి రామాయణ కావ్యంలో అశోకవనం వర్ణన వుంది. ఇది లంకలో రావణుడు సీతాదేవిని చెఱపుంచిన చోటు. అయినా చాల

అందమయిన తోట. ఆంజనేయుడు సీతాదేవిని యీ వనంలోనే చూశాడు. పేరుకు అశోకవనమే అయినా సీతాదేవికి యీ తోట దుఃఖాన్నే యిచ్చింది. వాల్మీకి ఈ తోటను ఎలా వర్ణించాడో చూడండి.

సాలానశోకాన్ భవ్యాంశ్చ చంపకాంశ్చ సుపుష్పితాన్,
ఉద్దాలకాన్నాగవృక్షాన్ చూతాన్ కపిముఖానపి.
తథామ్రవన సంపన్నాన్ లతాశత సమన్వితాన్,
జ్యాముక్త ఇవ నారాచః పుప్లవే వృక్షవాటికాన్.
అశోకవనికా చేయం దృఢం రమ్యా దురాత్మనః,
చందనైశ్చంపకైశ్చాపి వకులైశ్చ విభూషితా,
పున్నాగాః సప్తవర్ణాశ్చ చంపకోద్దాలకస్తథా,
వివృద్ధమూలాః బహవహశ్శోభంతేస్మ సుపుష్పితాః
శాతకుంభనిభాః కేచిదగ్నిశిఖాప్రభాః.

పై వర్ణనలోని సమస్త వృక్షజాలము మాత్రమే గాక ఆ తోటలోని సెలయేర్లు, జలపాతాలు, లతా నికుంజాలు, గొడుగులా అల్లుకున్న తీగలసోయగాలు, విశ్రామస్థలాలు ఇలా అన్నిటినీ వర్ణించాడు వాల్మీకి.

భోజుని చంపూరామాయణంలో కూడ ఇలాంటి వర్ణనే వుందట. దీనిలో 38 రకాల చెట్లను రావణుడు పదిలపరిచి పోషించేవాడని చెప్పబడింది. ఆ రామాయణంలో చెట్లను వర్ణించే చంపువు చూడండి.

నాగ - పున్నాగ - తాళ - హింతాళ - తమాల

కృతమాల - సరళ - బకుళ - వంజుల - తిలకామలక

లకుచ - కుటజ - కటక - కక్కోలంకోల - లవంగ

వికంకత - కేతకి - కదంబోదుంబర - కపిత్థాశ్వత్థ

కురుబక - మరుబక - మకంద - కుంద - తిందూక

చందన - స్యందన - చంపక - చాంపేయ - పనస

వేతస - పలాశ - పాటల - రసాలు - ప్రియాలు

వీటన్నిటికి తెలుగు పేర్లు తెలిసికోవటం చాలా కష్ట మయిన పని. సంస్కృత గ్రంథాలు తెలుగు గ్రంథాలు తరచి చూచి, నిఘంటువులు తిరుగ వేసి దొరికినంతవరకు వాటిని కనిపెట్టి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానము వారు అలాంటి అశోకవనాన్ని నిర్మించటం ముదావహం. ఆ చెట్లు అందానికే కాక,

ఆయుర్వేదానికి కూడ ప్రసిద్ధి గాంచినవి. మరికొన్ని ఫలాలకు ప్రసిద్ధి. నాటిన చెట్లన్నీ పెరిగి పెద్దవయ్యాక అశోకవనమంటే ఎంత అందమయినదో తెలుస్తుంది.

అశోకవనంలో వుండే చెట్ల జాబితా - వాటి నంబరు

అశోక	8	చంపక	16	కుంద	46	కరవీర	41
సరళ	112	అమలక	2	హింతాళ	92	తిలక	119
అశ్వత్థ	9	శింశుప	114	కదంబ	36	కపిత్థ	40
పున్నాగ	67	లవంగ	101	పాటల	65	ఉద్దాలక	121
అంకోల	90	రసాల	108	తమాళ	796	కక్కోల	93
చంపేయ	56	కృతమాల	98	ఉదుంబర	82	పలాశ	63
బకుళ	85	కటక	74	సాల	110	పనస	104
తిందుక	120	మకండ	4	లకుచ	100	తాళ	118
వంజుల	–	వేతస	123	కురువక	48	వికంకత	124
మరువక	55	నాగకేసర	56	చందన	71	స్యందన	117
కర్ణికార	95	కేతకి	43	కుటజ	99	ప్రియాలు	136

సప్తర్షివనము

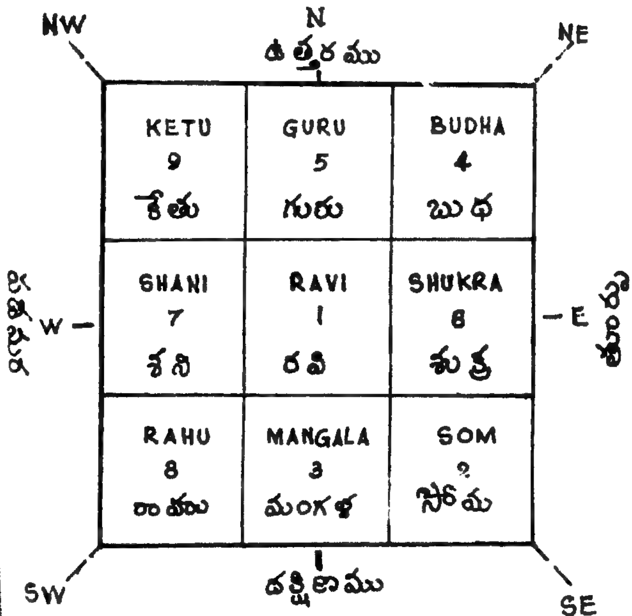
సప్తర్షివనము సప్త ఋషులకు ప్రతీక. వీరికి పూజచేయటం వల్ల సమస్త దుఃఖాలు సమసిపోయి సర్వశుభాలు కలుగతాయని ధర్మరాజు నుడివినట్లు పురాణాలలో వుంది. కశ్యపుడు, అత్రి, భరద్వాజ, విశ్వామిత్ర, గౌతమ, జమదగ్ని, అరుంధతీ సమేత వశిష్టుడు వీరు సప్త ఋషులు. వీరికి కావలసిన అనగా యీ వనంలో అవసరమయిన చెట్లు, పూలు, ఆకులు చూడండి.

కశ్యప	తులసీపత్రం	81	అతసీపుష్పం	10
అత్రి	అగస్త్యపత్రం	1	కుముదపుష్పం	45
భరద్వాజ	అపామార్గపత్రం	5	పూగపుష్పం	66
విశ్వామిత్ర	బిల్వపత్రం	13	సుగంధిపుష్పం	116
గౌతమ	దత్తూరపత్రం	20	కుందపుష్పం	46
జమదగ్ని	దూర్వపత్రం	24	మాలతీపుష్పం	51
వశిష్ఠ	శమీపత్రం	69	తులసీపుష్పం	81

నవగ్రహవనము

వాయువ్యము	ఉత్తరము	ఈశాన్యము
కేతు	గురు	బుధ
పడమర		తూర్పు
శని	రవి	శుక్ర
నైరుతి	దక్షిణము	ఆగ్నేయము
రాహు	మంగళ (కుజ)	చంద్ర

పై చక్రము నవగ్రహముల అమరిక తెలుపుతుంది. నవగ్రహములు మన జీవితం మీద తమ ప్రభావాన్ని చూపుతాయన్న సంగతి అందరూ ఎఱిగినదే. అందుకే మనం నవగ్రహపూజ చేస్తాం. మనకు దురదృష్టం కలిగినప్పుడు గ్రహాలు బాగా లేవంటాము. వాటి అనుగ్రహంకొఱకై పూజచేస్తాము. నవగ్రహవనంలో వుండవలసిన చెట్ల జాబితా గ్రహాల ప్రకారం ఇవ్వబడింది.

1.	రవి (సూర్యుడు)	శ్వేతార్క	78
2.	సోమ (చంద్ర)	పలాశ	63
3.	మంగళ (కుజ)	ఖదిర	96
4.	బుధ	ఉత్తరేణి	5
5.	గురు	అశ్వత్థ	9
6.	శుక్ర	అత్తి	82
7.	శని	శమీ	69
8.	రాహువు	దూర్వ	24
9.	కేతువు	దర్బ	91

నందనవనము

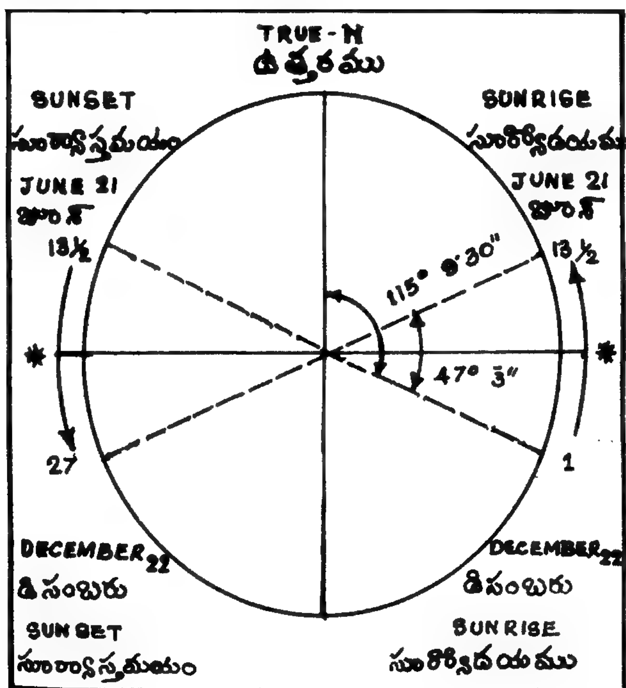
ఇంద్రుని పూదోటను నందనవనము అంటారు. ఇది దేవలోకంలోని ఉద్యానవనము. ఇది కవులకు కైపు ఎక్కించిన తోట. ఏ కవి రచనలో నయినా నందనవన వుపమానముంటుంది. సర్వసాధారణంగా కాళిదాసు రచనల్లో మంగళాష్టకముంది. అందులో పది వృక్షాలను వుదహరిస్తూ, అవి సతత హరితాలని, పుష్పఫలభరితవృక్షాలని, వాటి వునికివల్ల ప్రపంచం సర్వకాల సర్వావస్థలలో సుభిక్షంగా వుంటుందని, అందువల్ల అవి మంగళప్రదాలని పేర్కొన్నాడు. ఈ క్రింద ఇవ్వబడినవి అన్నీ కాళిదాసు పేర్కొన్నవి కాకపోయినా దాదాపు ఆ వర్ణనలకు సరిపోతున్నవి. కావున ఇవి నందనవనములో వుండవలసినవి.

1.	అశ్వత్థ	9
2.	వట	86
3.	చందన	71
4.	మందార	53
5.	కల్పద్రుమ	–
6.	జంబూ	32
7.	నింబ	60
8.	కదంబ	36
9.	చూత	18
10.	సరళ	112

నక్షత్రవనము

మన పంచాంగములో 27 నక్షత్రాలు వున్నాయి. అశ్విని నక్షత్రము నుంచి రేవతి నక్షత్రము వరకు ఇవి వున్నాయి. ఒకరు జన్మించినప్పుడు ఏ నక్షత్రంలో సూర్యుడు వుంటాడో ఆ పుట్టిన వ్యక్తిది ఆ నక్షత్రమే అవుతుంది. ఈ జన్మనక్షత్రాల ప్రభావం మనజీవితం మీద ఎక్కువగా వుంటుంది. కానీ ఈ తోట వేయుటం అంత సులభమేమీ కాదు. వృత్తాకారంలో డిగ్రీలు కొలిచి జాగ్రత్తగా వేస్తేగానీ సరిగా రాదు.

మంత్ర మహార్ణవముతో బాటు అనేక శాస్త్రాలు యీ నక్షత్రాల స్వభావాన్ని గూర్చి తెలియజేస్తున్నాయి. ఈ నక్షత్ర స్వభావాన్ని బట్టి చెట్ల ఎంపిక కూడ జరిగింది. ఇందులో సూర్యోదయం సమయపు నక్షత్రాలు వేరు. సూర్యాస్తమయ నక్షత్రాలు వేరు. అలాగే వాటికి సంబంధించిన వృక్షజాతికూడ.

సూర్యోదయ సమయము

1.	జేష్ఠ	సరళవృక్షము	112
2.	అనూరాధ	బకుళ (వకుళ)	85
3.	విశాఖ	వికంకట	124
4.	స్వాతి	అర్జున	6
5.	చిత్త	బిల్వ	13
6.	హస్త	అంబష్ట	89
7.	ఉత్తరఫల్గుణి	ప్లక్ష (జువ్వి)	105
8.	పూర్వఫల్గుని	పలాశ	63
9.	మఖ	రోహిణి	109
10.	ఆశ్లేష	నాగ	56
11.	పుష్యమి	పిప్పల (అశ్వత్థ)	9
12.	పునర్వసు	వంశీ (వెదురు)	112
13	ఆర్ద్ర	కృష్ణ	97
14.	మృగశిర	ఖదిర	96

సూర్యాస్తమయ సమయము

15.	రోహిణి	జంబూ (నేరేడు)	32
16.	కృత్తిక	ఉదుంబర (అత్తి)	82
17.	భరణి	ధాత్రి	23
18.	అశ్విని	కరస్కార	94
19.	రేవతి	మధుక (విప్ప)	102
20.	ఉత్తరాభాద్ర	అమ్ర (మామిడి)	4
21.	పూర్వాభాద్ర	నింబ (వేప)	60
22.	శతభిషం	కదంబ	36
23.	ధనిష్ట	శమీ	69
24.	శ్రవణ	అర్క	7
25.	ఉత్తరాషాడ	పనస	104
26.	పూర్వాషాడ	వంజుల	–
27.	మూల	సర్జు	113

పగలు రాత్రి సమానంగా వున్న రోజులను విషవత్తులు అంటారు. ఇవి సంవత్సరములో రెండు రోజులు మాత్రమే. జూన్ 21 వ తారీఖు,

డిసెంబరు 22వ తారీఖు. ఈ రెండు రోజులలో సూర్యోదయము ఎన్ని డిగ్రీలలో అవుతుందో ఆ తొలి కిరణాలు దానికి సంబంధించిన వృక్షాలమీదనే పడేటట్టుగా వుండాలి. ఉదాహరణకు డిసెంబరు 22 తారీఖున తోటలోనికి వచ్చి సూర్యోదయం చూస్తే ఆ కిరణాలు, సరళవృక్షాలమీద పడాలి. సరళవృక్షాలు జేష్ఠా నక్షత్రానికి చెందినవి.

రాశి వనము

మన పంచాంగములో 12 రాశులు వున్నాయి. మన జన్మ నక్షత్రాన్ని అనుసరించి మన జీవనము వున్నట్టే మనము జన్మించిన రాశిని బట్టికూడ మన అదృష్టం వుంటుంది. వరాహమిహిరుని జ్యోతిషశాస్త్రములో యీ వివరాలు వున్నాయి. రాశి ఏమిటో, ఆ రాశ్యాధిపతి ఎవరో, దానివల్ల కలిగే ఫలితాలు ఏమిటో ఆయన వ్రాశారు. ఆ రాశులకు అనువయిన వృక్షాలు నాటడమే రాశివనము.

రాశి	రాశ్యాధిపతి	వృక్షము	చెట్టు నం.
1. మేష	కుజుడు	రక్తచందనము	107
2. వృషభ	శుక్ర	సప్తపావని (మద్ది)	111
3. మిథున	బుధ	పనస	104
4. కర్కాటక	చంద్ర	పలాశ	63
5. సింహ	రవి	బదరి	103
6. కన్యా	బుధ	ఆమ్ర (మామిడి)	4
7. తులా	శుక్ర	బకుళ	85
8. వృశ్చిక	కుజ	ఖదిర (ఖైర్)	96
9. ధనస్సు	గురు	అశ్వత్థ	9
10. మకర	శని	శింశుప	114
12. కుంభ	శని	శమీ	69
13. మీన	గురు	వట	86

నక్షత్ర వనములాగానే రాశివనం కూడ సూర్యసంచారాన్ని అనుసరించి నిర్మింపబడుతుంది. అయితే ఇది చతురస్ర ఆకారంలో వుంటుంది. సూర్యగమనాన్ని అనుసరించి సూర్యకిరణాలు ఎప్పుడు ఏ చెట్టుమీద ఏ పుష్పం మీద పడి, దాని నీడ ఎలా ప్రాకాలో నిర్ణయించుకొని తోట నాటాలి. రాశి చక్రపద్ధతి చూడండి.

మీనం	మేషం	వృషభం	మిధునం
కుంభం			కర్కాటం
మకరం			సింహం
ధను	వృశ్చికము	తుల	కన్య

తులసీవనం

ఇందులో అన్నీ తులసి చెట్లు మాత్రముంటాయి. తులసిలో లక్ష్మీ తులసి, విష్ణుతులసి అని రెండు రకాలు. తులసి కాండము ఆకులు తెల్లవిగా వుంటే అది లక్ష్మీతులసి, నల్లగా వుంటే అది విష్ణుతులసి. తులసి విష్ణుమూర్తికి ప్రీతి పాత్రమయినది. మంచి మందుగా వుపయోగపడుతుంది. ఆ వివరాలు మరోచోట చదువవచ్చు. ప్రతి ఇంటి పెరటిలో వెనుకవైపు ద్వారానికి అభిముఖంగా తులసీకుండము కట్టి అందులో పెరిగిన తులసిని పూజిస్తూవుంటారు. ఇది శుభావహం.

సంతానవనము

(రచ్చబండ)

సంతానము లేనివారు రచ్చబండ చుట్టూ తిరుగుతూంటారు. రచ్చ బండ అనేది ప్రతి గ్రామములో మునుపు ఉండేది. ఇప్పుడు కూడ ఎక్కువ గ్రామాలలో వుంది. రావిచెట్టు, వేపచెట్టు సమవయస్సులో నుండగా ఆ రెండింటిని ఒకచోట నాటి, వాటికి వివాహం చేసి, వాటి చుట్టూ రచ్చబండ కట్టేవారు. వాటిక్రింద నాగబంధం అనగా రెండు పాములు మెలివేసుకో వటం ప్రతిమను ప్రతిష్ఠించితే దానినే 'నాగలు' అని కానీ 'నాగబింబం' అను పేరుతో కానీ పిలుస్తారు. తడిబట్టలతో వీటిని చుట్టడంవల్ల సంతాన యోగకారకమయిన వీర్యాభివృద్ధి కలుగుతుంది. రావి, వేపల గాలిసోకడంవల్ల అది ఉధృతమయి సంతానయోగం కలుగుతుంది. అందువల్ల దీనిని సంతాన వనము అని పిలుస్తారు. ఈ వనంలో గమనించతగినది వేపచెట్టుకు వయసు కొద్దిగా ఎక్కువగా వున్నా ఫరవాలేదు నాటవచ్చును.

తెలుసుకోదగ్గ విశేషాలు - 1

చెట్లు, మొక్కలు, పూలు వీటిని గురించి తెలుసుకొనేటప్పుడు యీ క్రింద వాటిని గూర్చి తెలుసుకోవటం చాలా ముఖ్యం.

అష్టధూపద్రవ్యములు గుగ్గిలము, నేపాకు, వస, చెంగల్వ కోష్టు, కర క్కాయ, ఆవాలు, యవలు, నేయి.

అష్టబిల్వములు పంచబిల్వములు, 6. శమి (జమ్మి), 7. అమలక (నెల్లి), 8. దూర్వ (గఱిక)

అష్టమూలములు అడ్డసరము, గగ్గెర, తిప్పతీగె, తులసి, పర్యాటకము, చేదుపొట్ల, విష్ణుక్రాంతము, చిట్టాముట్టి.

అష్టయజ్ఞద్రవ్యములు రావి, మేడి, జువ్వి, మఱ్ఱి, (వీని సమిధలు), నువ్వులు, ఆవాలు, పరమాన్నము, నేయి.

అష్టవర్షపర్వతములు హిమాచలము, హేమకూటము, నిషధము, నీలము, శ్వేతము, శృంగి, మాల్యవంతము, గంధమాదనము.

అష్టాదశధాన్యములు యవలు, గోధుమలు, వరి, నువ్వులు, కొఱ్ఱలు, ఉలవలు, మినుములు, పెసలు, చిఱుసెనగలు, అనుములు, చామలు, ఆవాలు, గవేధుకములు, నివ్వరిధాన్యము, కందులు, సలేనకములు, సెనగలు, చీనీధాన్యము.

అమ్లపంచకము 1. రేగు, దానిమ్మ, చింత, పులిచింత, పుల్లప్రబ్బలి, 2. నిమ్మ, నారింజ, పుల్ల ప్రబ్బలి, చింత, మాదీఫలము.

ఏకవింశతి పత్రములు గణేశవ్రతములో వున్న 21 పత్రములు.

కంటకారీత్రయము (ఆయుర్వేదము) వాకుడు, రేవటిదూలకోవిల, నెల్లిచెట్లు.

కంటచాతుర్జాతకము (ఆయుర్వేదము) ఏలకులు, ఆకుపత్రి, దాల్చినచెక్క, మిరియాలు.

కిరాతాదిచతురణము (ఆయుర్వేదము) నేలవేము, తిప్పతీగ, తుంగముస్తె, శొంఠి.

గంధాష్టకములు జాపత్రి, లవంగములు, దాల్చినచెక్క, ఏలకులు, నాగకేసరములు, మిరియములు, కస్తూరి, ఆకుపత్రి.

గరమాపంచకము (ఆయుర్వేదము) రేలపండు, తుంగముస్తెలు, కరక్కాయ, కటుకరోహిణి, పిప్పలిమూలము.

గిరిమూలపంచకము (ఆయుర్వేదము) రేల, గ్రంథి పత్ర, తుంగముస్తలు, చేదుపొట్ల, కరక్కాయ.

గురుపంచమూలములు మారేడువేరు, దుందిలపువేరు, గుమ్ముడువేరు, కలిగొట్టువేరు, కూరనెల్లివేరు.

చతురామ్లములు (ఆయుర్వేదము) అమ్లవేతసము, వృక్షామ్లము,

నిమ్మ, గజనిమ్మ.

చతురూషణములు శొంఠి, పిప్పలి, మిరియాలు, పిప్పలిమూలము.

చతుర్జాతకములు ఏలకులు, లవంగచెక్క, లవంగపత్రి, నాగకేసరము.

చాతుర్భద్రకములు శొంఠి, అతివస, తుంగముస్తలు, తిప్పతీగె, నేలవేము, శొంఠి, తుంగముస్తలు, తిప్పతీగె.

చిత్రమూలత్రయము నల్ల, తెల్ల, ఎఱ్ఱ చిత్రమూలములు.

జీరకద్వయము జీలకఱ్ఱ, నల్లజీలకఱ్ఱ.

జీవనపంచమూలములు పిల్లపీచర, పెద్దగుమ్మడి, పాలకూర, జీవకము, వృషభకము.

తిక్తపంచకము బిల్వము, చేదుపొట్ల, మలక, తిప్పతీగ, అడ్డసరము.

తృణపంచమూలములు వరి, దర్భ, జనపదంటు, చెఱకు, కారంచిగడ్డి.

త్రికటుకములు (త్రియూషములు) శొంఠి, పిప్పలి, మిరియాలు.

త్రిగంధములు ఏలకులు, జాపత్రి, దాల్చినచెక్క.

త్రిజాతములు ఏలకులు, లవంగచెక్క, లవంగ పత్రి.

త్రిపత్రములు లవంగపత్రి, జాజిపత్రి, తాళిపత్రి.

త్రిపుణములు తాళకము, పల్లేరు, బటానీలు.

త్రిఫలములు 1. కరక, తాడి, ఉసిరికలు; 2. ద్రాక్ష, కాశ్మర్య, ఖర్జూరములు; 3. జాజి, లవంగ, పూగఫలములు.

త్రిసమములు కరక, శొంఠి, తిప్పతీగె.

త్వక్పంచకము మఱ్ఱి, మేడి, రావి, జువ్వి, ప్రబ్బ చెట్ల బెరడు.

దశకషాయమూలము నల్లఉప్పి, తెల్లఉప్పి, కొలాకు, పున్న, ముయ్యాకుపున్న, చిత్రమూలము, సీతాఫలము, చేదుపొట్ల, వావిల, వరగోకి, నేలఉసిరిక.

దశక్షారములు మునగ, ముల్లంగిదుంప, మోదుగ, చింత, అల్లము, చిత్రమూలము, వేప, గుమ్ముడు, ఉత్తరేణి, వాకుడు.

దశమూలములు చిన్నములక, పెద్దములక, నక్కతోక, పొన్న, ముయ్యాకుపొన్న, పల్లేరు, మారేడు, కూరవెల్లి, గుమ్ముడు, దుందిలము, కలిగొట్టు.

దివ్యవనములు మేరువునకు ఉత్తరమున నందనము, తూర్పున చైత్రరథము, దక్షిణమున గంధమాదనము, పశ్చిమమున వైభ్రాజనమును కలవు.

దీపకపంచకము కసివెంద, చిత్రమూలము, వాయము, అజామోదము, జీలకఱ్ఱ.

దివ్యకషట్కము కుంకుమపూవు, గ్రంథితగరము, చిత్రమూలము, జీలకఱ్ఱ, నిమ్మ, మయూరశిఖ.

దూర్వాత్రయము నల్లసుగంధి, నీలిచెట్టు, కోయిలదింతెన.

దేవతరువులు మందారము, కల్పవృక్షము, పారిజాతము సంతానము, హరిచందనము.

నవధాన్యములు వడ్లు, ఉలవలు, పెసలు, మినుములు, నువ్వులు, గోధుమలు, అనుములు, కందులు, సెనగలు.

అరణ్యములు సైంధవ, దండక, నైమిశ, కురు, జాంగల, ఉత్పత్తావృత, జంబూమార్గ, పుష్కర, హిమాలయ పర్వతారణ్యములు.

పంచకషాయము వస, మాంసరోహిణి, చేదుపొట్ల, ప్రియంగు, నింబ వీనిని కషాయముగా చేయుట.

పంచకూల కషాయము పిప్పళ్లు, పిప్పలిదుబ్బులు, శేవ్యము, చిత్కరము, శొంఠి వీని కషాయము.

పంచకోలములు శొంఠి, చవ్యము, మోడి, పిప్పళ్లు, చిత్రమూలము.

పంచక్షారములు యవ, మోదుగ, గంటె, నువ్వు, మొక్కపు చెట్టు.

పంచక్షీరవృక్షములు మఱ్ఱి, రావి, జువ్వి, మేడి, గంగరావి.

పంచగణము నేలమునగ, పల్లేరు, వాకుడు, కోలాకుపొన్న, ముయ్యాకుపొన్న.

పంచతిక్తములు వేప, తిప్పతీగ, అడ్డసరము, చేదుఃపొట్ల, వాకుడు.

పంచత్వక్కులు రావి, మఱ్ఱి, జువ్వి, మేడి, మామిడి, వీని పట్టలు.

పంచనింబలు వేపబెరడు, వేపాకు, వేపపూవు, వేపకాయ, వేప పైపట్ట.

పంచపల్లవములు అశ్వత్థ, ఉదుంబర, వట, చూత ప్లక్షములు, పుణ్యాహ వాచన వ్రతాదులందు కలశాలలో నుంచదగినవి.

పంచబదరీనారాయణములు బదరి, ఆదిబదరి, యోగబదరి, వృద్ధబదరి, భవిష్యద్బదరీనారాయణములు.

పంచబలములు బల, అతిబల, నాగబల, రాజబల, మహాబల ఇవి వృక్షములు. వీనినే పంచబలమూలములు, బలా పంచబలమూలములు అంటారు.

పంచబీజములు పెద్దదోస, చిన్నదోస, దాడిమ, తామర, దూలగొండి విత్తనములు, మతాంతరమున ఆవాలు, అజామోదము, జీలకఱ్ఱ, నువ్వులు, గసగసాలు.

పంచభద్రములు తిప్పతీగ, పర్పాటకము, తుంగదుంప, నేలవేము, శొంఠి.

పంచభృంగములు దావరుడంగి, వావిలి, జమ్మి, గంజాయి, తాలిసపత్రి.

పంచవటములు మారేడు, రావి, మఱ్ఱి, అశోకము, మేడి.

పంచవల్కలములు మఱ్ఱి, జువ్వి, రావి, కెడి, అమ్లవేతసము.

పంచసరోవరములు బిందు, పంపా, మానస, పుష్కర, నారాయణ సరస్సులు.

పంచసస్యములు వరిధాన్యము, నువ్వులు, పెసలు, యవలు, తల్లాపలు.

పంచగ్రామములు ద్రాక్షారామము, భమారామము, సర్పారామము, అమరారామము, కోమరారామము.

పాకత్రయము నారికేళము, కదళి, ద్రాక్ష.

పిప్పలీద్వయము పిప్పలి, గజపిప్పలి.

పునర్నవాత్రయము గలిజేరు, గుంటగలిజేరు, ఎఱ్ఱగలిజేరు.

బిల్వపంచకము తులసి, మారేడు, వావిలి, ఉత్తరేణి, వెలగపత్రులు.

బిల్వాష్టకము పైవాటిలో జమ్మి, గరిక, ఉసిరిక పత్రులు కలిసినచాలును.

మన్మథ బాణపంచకము అరవిందము, అశోకము, చూతము, నవమల్లిక, నీలోత్పలము.

మన్మథుని వింటినారులు 1. తుమ్మెదయల్లె -- దీని బాణములు -- కలువ, తామర, మల్లెపూలు.

2. చిగురుటల్లె – దీని బాణములు -- నల్లకలువ, అరటి, మొల్లపూలు.

3. తూడునూలునారి -- దీని బాణములు -- మంకెన అశోక, మల్లెపూలు.

4. కురువేరుదంటనారి – దీని బాణములు -- పాదిరి, పొగడ, సంపంగిపూలు.

5. వెన్నెలనారి – దీని బాణములు -- మొదలిజొన్న, దిరిసెనము, మొగలిపూలు.

మరీచికాద్వయము మిరియాలు, తెల్లమిరియాలు.

లఘుపంచమూలములు చిన్నములక, పెద్దములక, కోలపొన్న. నేలపొన్న, పల్లేరు వేర్లు.

వర్షపర్వతములు హిమాచలము, హేమకూటము, నిషధము, నీలము, శ్వేతము, శృంగి, మాల్యవంతము, గంధమాదనము.

శతావరిపంచమూలములు పిల్లపెసర, పెసర, గలిజేరు, ముత్తనపులగము, ఆముదపుచెట్టు.

హిమత్రయము శ్వేతచందనము, హరిచందనము, రక్తచందనము.

హ్రస్వపంచమూలములు నేలమునగ, వాకుడు. పృశ్నిపర్ణి, శాలిపర్ణి, పల్లేరు వేర్లు.

తెలుసుకోదగ్గ విశేషాలు - 2

ఉగాదిపచ్చడి : తెలుగు సంవత్సరాది ఉగాదినాడు మనం తయారుచేసే ఉగాది పచ్చడి మనం జీవితంలో అనుభవించే సుఖ దుఃఖాలకు సంకేతం. ఇందులో ఆరు రసాలు వుంటాయి–తీపు, పులుపు, ఉప్పు, కారము, చేదు, వగరు. ఆయుర్వేదంలో ఈ ఆరురసాలు (షడ్రస అభ్యాసం) తీసికోవడం ఎంతో ఆరోగ్యకరమని చెప్పబడింది. బెల్లం మనస్సును ఆహ్లాదపరుస్తుంది. చింతపండు జీర్ణశక్తిని వృద్ధి పరుస్తుంది. ఉప్పు రుచి కలిగిస్తుంది. వాము కార శక్తితో ఆకలి కలిగిస్తుంది. వేప తిక్తరసంతో క్రిములను నాశనం చేయడమే కాకుండా రక్తశుద్ధి చేస్తుంది. వగరు కలిగిన మామిడి పిందెలు కషాయగుణం కలిగి ఆరోగ్యాన్ని పరిరక్షిస్తాయి.

షడంగపానీయము : తుంగముస్తలు, ఏర్వాటకము, ఉషీర (వట్టి వేరు), చందనము, సుగంధిపాల, శొంఠి – ఈ ఆరిటితో తయారుచేసిన షడంగ పానీయం శరీరంలోని కల్మషాలు సులభంగా విసర్జింపబడటానికి తోడ్పడుతుంది. అంతేగాక దీనిలో అన్ని విటమినులు వుంటాయి. మెద డుకు శరీరానికి చల్లదనం కలుగుతుంది. కడుపులోని ఆమ్లగుణం తగ్గుతుంది. సులభ జీర్ణకారి.

గోధుమజావ, బియ్యపు గంజి, కొబ్బరి నీరు, ఇక్షురసం (చెరకుపాలు) ఇలాంటివన్నీ శరీరానికి మంచిగుణాలు కలిగిస్తాయి.

వంట సాధకాలు : మనం వంటలలో వాడే మెంతులు, లవంగాలు, ఆవాలు, దాల్చినచెక్క, ఏలకులు, జీలకర, మిరియాలు, కరివేపాకు, దని యాలు, సోంపు, గసగసాలు, ఎఱ్ఱగడ్డలు, తెల్లగడ్డలు -- ఇవన్నీ గొప్ప ఔషధ గుణములు కలిగినవి. అందువలననే అవి మన నిత్యావాడకంలో భాగాలయి నాయి. వీటిని గురించి అందరూ ఎఱుగుదురు.

హిందూమత సాంప్రదాయాలు - వాటి విశిష్టత

1. ఆవుపంచితము ఇంటిలోను, పరిసరాలలో చల్లుట గోమూత్రము యొక్క అంటురోగ నిరోధకత్వం తెలుపుతుంది.
2. గోమయము (Cow dung) : ఆవుపేడతో ఇల్లు అలకడములో గో

మయము యొక్క క్రిమినాశక శక్తి గోచరిస్తుంది.

3. పసుపు : గుమ్మపు వాకిళ్ళకు, ద్వారబంధాలకు పసుపు రాయడములో పసుపు యొక్క అంటురోగ నివారణశక్తి అర్థమౌతుంది.
4. స్త్రీలు స్నానమునకు పూర్వము మరియు బహిష్టు అనంతరము రాచు కొనడములో పసుపుయొక్క రోగనిరోధకశక్తిని గమనించవచ్చు.
5. మామిడి తోరణములు : ముఖ్యంగా పండుగ వేళలలో పందిళ్ళకు తోరణములుగ కట్టెదరు. ఇవి అందము కొరకేగాక ఆరోగ్యంకోసం కూడ అవసరం. పచ్చటి ఆకులలోని సతతహరితము గృహములో ప్రాణవాయువునధికము చేయును.
6. వేపమండలు : మంత్రోచ్చారణార్థము వాడుటలో వాటి Anti-viral effect (భూతఘ్న గుణము) గమనించవచ్చు.
7. వెల్లవేయడం : గోడలకు, ఇళ్ళకు తెల్లసున్నమును కొట్టడంలో, సున్నము యొక్క సూక్ష్మజీవుల నాశకశక్తి వెల్లడౌతుంది.
8. ఎర్రమట్టి : దీనిని జాజు అని అందురు. దీనిని ఇంటిగోడ అంచు లకు రాయడంలో ఎఱుపు, కాషాయం త్యాగగుణాలకు చిహ్నమని గమనించవచ్చు.

దివ్య ఔషధ ధారణ

సువాసనగల గంధములు, పుష్పమాలికలు, రత్నములు, ఆభరణములు, జపమాలలు ధరించిన యెడల వీర్యవృద్ధి, ఆయుర్వృద్ధి, శరీరమునకు బలము, పుష్టి, మనస్సునకు సంతోషము కలిగించును. అలక్ష్మిని తొలగించును. ఈ క్రింది మాలలు - ఉపయోగాలు చూడవచ్చు.

ఉదా:రుద్రాక్ష ధారణ -- శాంతము, తేజము లభ్యం.
తులసీమాల ధారణ -- భక్తి, వినమ్రత లభ్యం.
కమలబీజ ధారణ -- పవిత్రత లభ్యం.
మణి ధారణ -- శరీరఉష్ణం క్రమబద్ధం.

భూత ప్రేత పిశాచాది బాధలు గ్రహబాధలనుండి తప్పించుకొనుట కొరకే ఇంటిలో తులసిచెట్టును పెంచెదరని కొందరిమతము. క్రిమికీటకా దులు, సర్పాలు ఈ తులసీవనం దరికి రావు.

నవగ్రహముల శాంతికొరకు నవరత్నములు పొదిగిన నగను ధరించుట

హితము. నవగ్రహ శాంతి కొరకు ఈ క్రింది విధముగ మణివిశేషములను ధరింపవలెను.

సూర్యునకు	పద్మరాగము
చంద్రుడు	ముత్యము
అంగారకుడు	పగడము
బుధుడు	మరకతము
గురుడు	పుష్పరాగము
శుక్రుడు	వజ్రము
శని	నీలము
రాహువు	గోమేధికము
కేతువు.	వైఢూర్యము

ఋతువును అనుసరించి ధరించవలసిన పుష్పములు.

ఋతువు	**పుష్పములు**
1. హేమంత ఋతువు	శతపత్రి (పద్మం), కలువ
2. శిశిరము	సంపంగి, పొగడ
3. వసంతము	మొగలి, కుటజము
4. గ్రీష్మము	మల్లి, జాజి
5. వర్ష ఋతువు	గులాబి, గోరింట,
6. శరదృతువు	గన్నేరు, మరువం
	పాటలీపుష్పం (కలిగొట్టు)

ఆకుకూరలు — ప్రాధాన్యత

తాజా ఆకుకూరలు తినటంవల్ల కొన్ని ముఖ్యమయిన విటమినులు, ఖనిజలవణాలు శరీరపోషణకు లభ్యమవడమే కాకుండా మలబద్ధకం పోగొడతాయి. ఇది పేదవారికి సులభంగా లభ్యమయ్యే దివ్యౌషధం. ఈ క్రింది ఆకుకూరలు వాడటం అతి ముఖ్యం.

తోటకూర
పొన్నగంటి ఆకు
చుక్కాకు
చిర్రాకు

మునగాకు
బచ్చలాకు
మెంతాకు
అవిశాకు
పాలకూర మొదలగునవి.

తాంబూల సేవన
(చరకసంహిత)

భోజనముచేసిన వెంటనే వృద్ధిబొందిన కఫమును శమింపజేయుటకొరకై కటు (కారం), తిక్త (చేదు), కషాయ (వగరు) రసయుక్తమైన పోకలు, చలువమిరియాలు, పచ్చకర్పూరము, లవంగములు, జాజికాయ అనువానిని గాని, ఇతర ద్రవ్యములుగాని తమలపాకులతో చేర్చి మంచి పరిమళముతో కూడిన తాంబూలమును సేవింపవలెను.

సాధారణంగా తమలపాకులలో క్రిందివి చేర్చెదరు. ఒక వక్క, 5 ఆకులు, నిష్పావ ప్రమాణము ($1\frac{1}{2}$grain) సున్నము, అందులో సగము పచ్చ కర్పూరము, తక్కోలాలు, లవంగాలు, జాజికాయ ఇవి కలిపి తిన్నచో సర్వ దోషములను హరించును.

తాంబూల సేవనకు యుక్త సమయములు :

1. నిద్రనుండి లేచినపుడు
2. స్నానానంతరం
3. వాంతి అయిన తరువాత
4. ప్రభాత సమయమున
5. భోజనానంతరం
6. రతికాలమందు
7. ప్రయాణ సమయమున
8. యుద్ధ సమయమున
9. సభా సమయమున
10. వివాహ సమయమున
11. యజ్ఞ హోమ దేవకార్యములందు, గ్రామ ప్రతిష్ఠా సమయములందు తాంబూల సేవన చేయవలెను.

లాభములు :

1. త్రిదోషశమనము.

2. అగ్నిదీప్తి (ఆకలి కలిగించును).
3. కాంతి.
4. ముఖవైశద్యం (నోటి ప్రక్షాళన) సుగంధం.
5. మనస్సును వికసింపజేయును.
6. సంభోగ శక్తిని కలిగించును.
7. స్రోతోశ్శుద్ధి (ఆహారనాళము శుద్ధి).
8. నోరు దంతములు నాసిక, కంఠము, నేత్ర సంబంధ వ్యాధులు రాకుండ నివారించును.
9. ముఖ ప్రసేకము (నోటిలోజిడ్డు)ను పోగొట్టును. దుర్వాసనను తొలగించును.
10. దవడలయొక్క, దంతములయొక్క మలినమును పోగొట్టి వాటికి బలమును చేకూర్చును.
11. స్వరమునకు మంచిది.
12. శ్లేష్మరోగహరం.

గమనిక : తొలిసారినోట వచ్చిన తాంబూల రసమును మ్రింగరాదు (విషతుల్యము). మలిసారి రసము విరేచనకారి. తర్వాత కలుగు రసము అమృతతుల్యము, చక్కగ జీర్ణము చేయును. రసాయనము.

దంతధావనము

దంతధావనార్థము ఉపయోగించు కాష్టము (పుల్ల) యొక్క ఒక చివరను బాగ నలియగొట్టిగాని నమిలిగాని మెత్తగ, మృదువుగ వుండునట్లు కుంచె వలె చేసికొనవలెను. ఇందుకొరకై ఉపయోగించు పుడక కటు (కారము), తిక్త (చేదు), కషాయ (వగరు) రస ప్రధానమై యుండవలెను. దాదాపు 12 అంగుళముల నిడివి కలిగి, చిటికిన వ్రేలంత మందముగ, మృదువుగ, వంకరలు లేక యుండవలెను. దంతధావన సమయమున పూర్వాభిముఖుడై, ఉత్తరాభిముఖుడై గాని, మౌనముగ, నిశ్చలముగ కూర్చొనవలెను.

దంత ధావనార్థము ఉపయోగించు కాష్టములు:

1. కరంజ (కానుగ)
2. కరవీరవేరు (గన్నేరు) వేరు
3. అర్క (జిల్లేడు వేరు)
4. ఖదిర (సండ్ర)

5. వట (మర్రి)
6. నింబ (వేప)
7. మధూక (విప్ప).

విశిష్ట దంతకాష్ఠములు

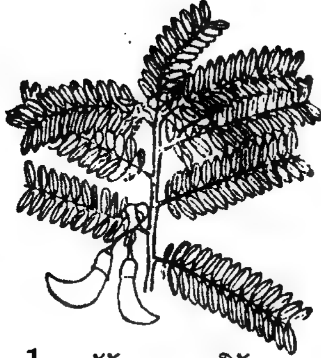
1. బబ్బూల (తుమ్మ)
2. పలాశ (మోదుగ)
3. విభీతకీ (తాండ్ర)
4. శాల్మలీ (బూరుగ)
5. కోవిదార
6. పారిభద్ర
7. నిర్గుండి (వావిలి)
8. శిగ్రు (మునగ)

తిక్త (చేదు) రస ప్రధానములలో వేప, కషాయ, వగరు రస ప్రధానములలో నండ్ర, కటురస (కారం) ప్రధానములలో కానుగ, మధుర రస ప్రధానములలో విప్ప దంత ధావనమునకు శ్రేష్ఠమైనవి.

దంత ధావనము నోటియందలి దుర్గంధమును వైరస్యమును పోగొట్టును. నాలుక, దంతములు, నోరు వీని యందలి దుర్గంధమును తొలగించి రుచిని కలిగించును.

మొక్కలు
మోక్షమునకు మార్గము

భగవంతుని సృష్టిలోని మొక్కలు, వృక్షాలు, పుష్పాలు ఎక్కువ భాగం ఆయన సేవకే సృష్టింపబడినాయి. ఆ వన సంపదను ఉపయోగించి ఆయనకు పూజ చేయవచ్చు. వ్రతాలు ఆచరించ వచ్చు. వనాలు పెంచవచ్చు. ఏ పని చేయాలన్నా, ఆ మొక్కలు ఏమిటో, ఆ పుష్పాలు ఏమిటో, ఆ పవిత్ర వృక్షాలు ఏమిటో, వాటి వుపయోగమేమిటో తెలిసికోవాలి. అందువల్ల మొదట వాటిని గురించి తెలిసికొందాం.

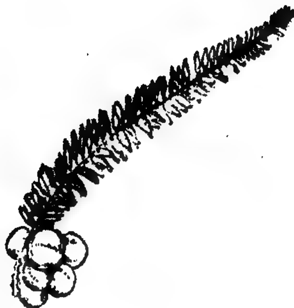

1. అగస్త్య – అవిశ

Sesbania glandiflora,

Papillioneceae.

అవిసె ఆకు పిత్తాన్ని కఫాన్ని తగ్గిస్తుంది. దీని కాయలు మంచి సత్తువ, ఆకలి కలిగిస్తాయి. ఆకులు, పూలు, కాయలు పులుసులు, వేయింపులు చేసికొని తింటారు. పూల రసం కళ్లలో పిండితే చూపు స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. బాగా పండిన కాయలు ఒంటి చెంప నొప్పికి, ట్యూమర్లకు (గడ్డలకు) వైద్యానికి పనికి వస్తాయి. వ్యవసాయదారులు దేశమంతా దీనిని పండిస్తారు. అవిసె చెట్లు అందరికీ ఆహారం. పశువులకు ప్రత్యేక దాణా.

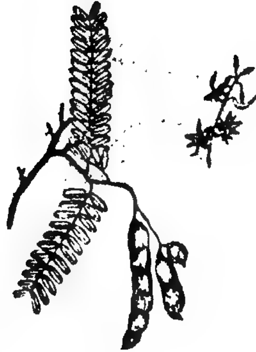

2. ఆమలకం – ధాత్రి

నెల్లికాయ, ఉసిరిక

Emblica officinalis,
Euphorbiaceae

నెల్లికాయల కొమ్మతో బాటు తులసికి పూజ చేస్తారు. ఎండినకాయలు వాడి, రక్తస్రావాన్ని, బేదులను, నెత్తురు బేదులను తగ్గిస్తారు. నెల్లికాయ రసం తేనెలో కలిపి త్రాగితే మంచి శక్తిదాయిని. ఈ షర్బత్ ఇంకా అనేక విధాల మేలు చేస్తుంది. చ్యవన ప్రాశ అనే లేహ్యంలో దీనిని విరివిగా ఉపయోగిస్తారు. దీని వూరగాయ రుచి అందరికీ తెలిసిందే. ఉసిరి కాయ లలో 'సి' విటమిను సమృద్ధిగా వున్నది. తిరుమల జాబాలి తీర్థంలో ప్రతి సంవత్సరం నెల్లి చెట్టుకు పూజ చేస్తారు. కార్తీక మాసంలో వనభోజనం ఈ చెట్టుక్రింద చేస్తారు.

3. ఆమ్ల

చింతకాయ Tamarindus indica, Leguminaceac, Caesalpinac.

ఈ చెట్టును భారత దేశములోని అన్ని ప్రాంతాలలోను పెంచెదరు. ఒకటి, రెండు సంవత్సరాలు నిలువ చేసిన చింతపండు కడుపు, కాలేయం, చిన్నప్రేవులు శుద్ధి కావడానికి ఉపయోగపడుతుంది. అందుకే వంటలలో వాడతారు. చింతపూల రసం త్రాగితే మొలల రక్తస్రావం తగ్గుతుంది. శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి స్వయంభువు విగ్రహం ఒక చింత చెట్టుక్రింద పుట్టలో దొరికిందని గ్రంథాలలో వ్రాయుబడివుంది.

Amra
Makanda

4. ఆమ్ర – మకంద

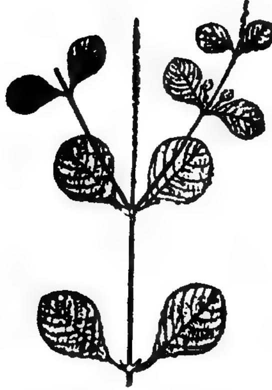
మామిడి, చూత

Mangifera indica.

Anacardiaceae.

18వ నంబరు చూడుము.

Apamarga
Uttarani

5. అపమార — ఉత రేణి

ఉత్త రేణి

Achyranthus aspera,
Amarantaceae

ఇంద్రుడు వృత్రాసురుని చంపిన తరువాత నముచి అనే రాక్షసుని చంపడానికి అతనితో కపటస్నేహం చేస్తాడు. నముచి విశ్రాంతి తీసి కొంటూవుండగా ఇంద్రుడు అతని తలను ఫేనముతో నరికివేస్తాడు. ఆ తెగిన తల 'మిత్రద్రోహీ!' అని అరుస్తూ ఇంద్రుని తరుముకొంటుంది. దానితో తారెత్తిన ఇంద్రుడు బృహస్పతిని సంప్రదించి ఒక యాగముచేసి నముచి తలబారినుంచి తప్పించుకొంటాడు.

ఆ యాగమే రాజసూయయాగంలోని ఒక భాగం. అందులో ఉత్తరేణి ధాన్యం వాడారు. ఈ ధాన్యం వాడి యాగం చేసిన ఇంద్రుడు, నాముచికి తరువాత కనబడడు. అలా అపమార్గం పట్టించింది కాబట్టే ఈ చెట్టుకు

అపామార్గ సార్థకనామమయింది. శత్రువులను తప్పుదారి పట్టిస్తుందన్న విశ్వాసంతోనే రాజసూయ యాగం చేస్తారు. తైత్తిరీయ సంహితలో శత్రువుల మీద విజయానికి ఈ యాగం చేస్తారని చెప్పబడింది. రాజసనేయ సంహితలో ఉత్తరేణి – పాపసంహారిణి, రాక్షస సంహారిణిగా వర్ణించబడింది. అథర్వణ వేదంలో ఈ చెట్టు శత్రు సంహారిణియేగాక, ఆరోగ్య పరిరక్షిణి అనేక జబ్బుల నయకారిణిగా చెప్పబడింది.

ఇది ఎఱ్ఱనేలల్లో, నల్ల నేలల్లో ఎక్కడ పడితే అక్కడ పెరుగుతుంది. ఉత్తరేణి ఆకుల రసం కడుపునొప్పికి, అజీర్తికి, మొలలకు, ఉడుకు గడ్డలకు, చర్మపు పొంగుకు మంచి మందు. వ్రణాలకు దీనిని ప్రముఖంగా వాడుతారు. మొత్తం శరీరాన్ని ప్రభావితం చేయగల శక్తి దీనికుంది. ఉత్తరేణి వేరులతో పళ్లుతోమితే చిగుళ్లు, పళ్లు గట్టిపడతాయి.

ఉత్తరేణి ఆకుల రసం కడుపు నొప్పికి, అజీర్ణానికి, మొలలకు, వుడుకు గడ్డలకు, చర్మపు పొంగుకు మంచి మందు. వ్రూణాలకు దీనిని ప్రముఖంగా వాడుతారు. మొత్తం శరీరాన్ని ప్రభావితంచేసే శక్తి దీనికుంది. ఉత్తరేణి వ్రేళ్ళతో పళ్ళుతోమితే చిగుళ్ళు పళ్ళు గట్టిపడును.

Arjuna

6. అర్జున –.. తెల్ల మద్ది

Terminalia arjuna,

Combrateceae.

కఫానికి, పిత్తానికి, వాతానికి ఇంకా గుండె జబ్బులకు దీని బెరడును వాడడం మంచిదని ఆయుర్వేద వైద్యులు చెబుతారు. వస్త్రగాయం చేసిన దీని బెరడు పొడితో పాలు, చక్కెర కలిపి వాడితే గుండె జబ్బులకు మంచిది. తెల్లటి, నున్నని బెరడుతో ఎంతో అందంగా వుండే ఈ చెట్టు మొదలును అరణ్యవాస కాలంలో సీతాదేవి కౌగిలించుకొన్నదని రామాయణంలో వుంది.

గడ్డిజాతులలో ఒక రకం తెల్లగడ్డిని కూడ 'అర్జున' అని పిలుస్తారు. దీనిని పితృమేధ లాంటి పితృ కర్మలలో వుపయోగిస్తారు. ఇలాంటి కర్మ కాండ జరిపేటప్పుడు అనేక రకాల గడ్డిని చిన్న కట్టలుగా కట్టి అన్ని దిక్కులలో పెడుతారు. అలా పెడుతూ ఒక మంత్రం ఉచ్ఛరిస్తారు. "ఓ అర్జునా ! నీవు అన్ని ఓషదుల సారమని విజ్ఞులు చెబుతారు. కాబట్టి నిన్ను ఇక్కడ వుంచాను. యజ్ఞం కొరకు ఇక్కడుంచిన సంబారాన్నంతా ప్రభావితం చేయి."

దీనిని బట్టి పితృకర్మలలో అర్జున వాడకం వల్ల పితృదేవతలు సంతోషిస్తారని విశ్వసించ బడుతోంది.

తైత్తిరీయ అరణ్యకములో అర్జున జంబుతో పితృమేధయజ్ఞ సంబారాలను కప్పివుచ్చాలనివుంది. అథర్వణ వేదంలో అర్జున రెల్లు మహాత్మ్యం వర్ణించబడింది. అంతేగాక మంత్రప్రయోగంలో ఈ గడ్డితో ఏయే ముడులు వేయాలో వాటి వుపయోగం కూడ చెప్పబడింది. దీనిని బట్టి చూస్తే పితృమేధంలో దీని వుపయోగం రాక్షస చర్యల నరికట్టడానికేనని తోస్తుంది. అర్జున జమ్ముతో కప్పబడిన ఆహారం బలవర్ధకమవుతుందని కూడ శాస్త్రాలలో చెప్పబడింది.

7. అర్క

జిల్లేడు

Calotropis gigantia,
Asclepiadaceae.

అర్క లేదా అర్కుడు అనగా సూర్యుడు. జిల్లేడు చెట్టుకు కూడ అదేపేరు. అమిత ఉష్ణం కలిగించు గుణము కలది కావున జిల్లేడు చెట్టుకు అర్కపేరు ఎంతో తగివున్నది. అంగిరసాది మునులు ఒక యాగం చేసి తద్వారా స్వర్గము పొందుతారు. స్వర్గానికి పోయే తొందరలో వారి దగ్గర వున్న ఘర్మం ఒలికి సమీపాన వున్న ఒక మేక మీద పడుతుంది. ఘర్మం అంటే మహావీర అనేపాత్రలో సలసలకాగుతున్న పాలు పెరుగుల మిశ్రమం. మహావేడిగల ఆ ఘర్మం తనమీద పడగానే ఆమేక ఆవేడికి తట్టుకోలేక గట్టిగా అరుస్తుంది. అంతమేరకు దాని చర్మం వూడి క్రింద పడుతుంది. అందులోంచి అనగా ఆ పవిత్ర ఘర్మం నుంచి పుట్టినది కనుక దానికి అర్క పేరు సహజ సిద్ధంగా వుందవి శాయణుడు వ్యాఖ్యానించారు.

సామాన్యంగా హోమాలు చేసేటప్పుడు జుహూ మొదలగు కొయ్య పని ముట్లు వాడుతారు. కానీ మహాగ్ని చయన హోమంలో అంతర్భాగమయిన శత రుద్రీయ హోమం చేసేటప్పుడు మాత్రం పై నిబంధనలను త్రోసి పుచ్చి జుహూకు బదులు అర్క పత్రాలను వాడాలని ఆదేశించబడింది. జుహూ అనే పనిముట్టును ప్రకృతియాగములో వాడుతారు. వికృతియాగాలన్నీ ప్రకృతి ప్రకారం చేయాలని నిబంధన వుంది.

శతరుద్రీయంలో జిల్లేడు పత్రంతో మేక పాలు పోస్తూ హోమంచేస్తే పుత్రపౌత్రాది వృద్ధి కలుగుతుందని శ్రుతులు చెబుతున్నాయి. జిల్లేడు చెట్టు పుట్టుకలో పాల పాత్ర కూడా వుంది కాబట్టే జిల్లేడు ఆకు శతరుద్రీయహో మంలో పాలుపోసే ఒక పనిముట్టు అయింది.

జిల్లేడుకు అర్కపర్ణమని గూడ పేరు. పేరును బట్టే ఇది వేడిని కలు గజేసే చెట్టు అని తెలిస్తోంది. దీనికి వున్న మందార అనే మరొకపేరు ఇది మామూలు రోగహారిణి అని తెలియజేస్తోంది. ఆయుర్వేదంలో ఇది శరీరంలో వేడిని పుట్టించి తద్వారా అనేక రోగాలను హరిస్తుందని చెప్పబడింది.

భావప్రకాశికలో జిల్లేడు వాత, కుష్ఠు, కఫములు, కడుపులో బాధలు తొలగిస్తుందని చెప్పబడింది. దీనికి విషాన్ని హరించే గుణం కూడవుంది.

ఇది ఎక్కడ బడితే అక్కడ పెరుగుతూ కనిపించే చెట్టు. దీని వేరు, ఆకులు, పూలు మందుగా వాడుతారు. ఈ మొక్కలోని ప్రతిభాగం పనికి వస్తుంది. వేరు బెరడు చర్మరోగాలకు, పూలు దగ్గుకు, అస్త్మా (ఉబ్బ సము)కు, ఆకలి కలగడానికి వాడుతారు. కొద్దిగా వాడితే ఇది దివ్యౌషధం. రథ సప్తమినాడు సూర్య భగవానుని సంప్రీతికొరకు దీని ఆకులు భుజాల మీద శిరస్సు మీద పెట్టుకొని స్నానం చేస్తారు. సూర్యునికి జిల్లేడుకు విడదీయరాని అనుబంధం.

8. అశోక

అశోక

Saraca indica.

Caesalpineae.

ఇది తోటలలో పెంచబడే పవిత్రమైన చెట్టు. దీని పూలు పొడి చేసి మంచి నీళ్లలో కలిపి త్రాగితే నెత్తురు బేదులు తగ్గుతాయి.

దీనిని అందమైన స్త్రీ కాలితో తన్నితే పుష్పిస్తుందని నమ్మకము. లంకలో రావణుని చెఱలో వున్నపుడు సీతాదేవి ఈ చెట్టుక్రింద వసించెనని రామాయణములో నుడివినారు.

భవనముల ముందు పెంచే ఎత్తైన "Polialthia longifolia"ను అశోక చెట్టని పొరబాటుగా గుర్తిస్తారు. నిజమైన అశోక చెట్టుకు ప్రకాశవంతమైన అందమైన ఎర్రనిపూలు పూస్తాయి.

Ashwatha
Pippala

9. అశ్వత్థ – పిప్పల

రావి చెట్టు

Ficus riligiosa,
Urti Caceae

ఈ వృక్షానికి పిప్పల అనేపేరు కూడ వుంది. బుద్ధగయలో ఈ చెట్టు క్రింద తపస్సు చేసి సిద్ధిపొంది గౌతముడు బుద్ధుడయినందువల్ల దీనిని మహాబోధిగా బౌద్ధులు పూజిస్తారు. హిందువులకిది ఎంత పవిత్రమయినదో ఆ సంగతి ప్రత్యేకముగా చెప్పబనిలేదు. రావిచెట్టు, వేపచెట్టు రెంటిని కలిపి పెళ్లిచేసి దాంతోపాటు నాగప్రతిష్ఠ చేసిన రచ్చబండలు ప్రతి గ్రామంలోనూ కనిపిస్తాయి. సంతానం కోసం వీటిచుట్టూ ప్రదక్షిణలు చేస్తారు. రావిచెట్టు స్త్రీమూర్తి. వేపచెట్టు పురుషమూర్తి. నిస్సంతులు వీటి చుట్టూ ప్రదక్షిణలు చేస్తే పీటి గాలి తగిలి వారు సంతానవంతులవుతారు. ఆ అభిప్రాయం సనాతనులే గాక అధునాతనులు ఒప్పుకొంటున్నారు.

తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణంలో ఈ చెట్టుకు 'అశ్వత్థ' పేరు రావడానికి రెండు కథలున్నాయి. అగ్నిదేవుడు అశ్వం రూపం దాల్చి దేవతలనుంచి దూరంగా పారిపోయి ఈ చెట్టులో ఒక సంవత్సరం పాటు దాక్కుంటాడు. గుఱ్ఱం రూపంలో ఆయన దాక్కున్నాడుగాబట్టి ఈ చెట్టుకు అశ్వత్థ అనిపేరు వచ్చింది. ఇంకొక కథ ప్రకారం దాక్కున్న వాడు అగ్ని కాదని ప్రజాపతి అవని చేశాడని వుంది. ఈ రెండు కథలను శాయణుడు కూడ వుదహరించాడు కాబట్టి ఈ చెట్టుకు ఈ పేరు స్థిరపడింది. మహాగ్నిచయనంలో ఒక మంత్రం కూడ అగ్నికి ఆవాసం అశ్వత్థమని రూఢిచేస్తోంది.

అగ్న్యాధానం కోసం సేకరించే పదునాలుగు సంబారాలలో ఏడు సంబారాలను వృక్షాలనుంచే సేకరిస్తారు. అందులో అశ్వత్థము ఒకటి. యజ్ఞం చేయడానికి రావి పుల్లలను సేకరించడం ఇక్కడ నుంచే ప్రారంభమయిందని తెలిస్తోంది. అగ్ని తేజస్సుకు రావిపుల్లలు ప్రతీక. అగ్నిదేవుడు సంవత్సరం పాటు ఈ చెట్టులో గుఱ్ఱం రూపంలో దాక్కున్నందుకే ఈ చెట్టుకు ఆ తేజస్సు వచ్చింది.

అగ్నిని పుట్టించడానికి అరణి అనే సాధనాన్ని వాడుతారు. అది అశ్వత్థ కఱ్ఱతో చేయబడిందే. అయితే ఆ అశ్వత్థము శమీవృక్షము మీద పెరిగినదయి వుండాలి. అంటే 'పారసైట్' అన్నమాట. అంటే జమ్మిచెట్టు మీద మొలిచిన రావిచెట్టు కఱ్ఱను తీసికొని అరణి తయారుచేసి, అందులో అగ్నిని వుత్పన్నంచేసి, యజ్ఞం చేస్తారు. అగ్నియొక్క దహనశక్తి వుద్ధృతాన్ని శమీచెట్టు తగ్గిస్తుందట. అందువల్ల శమీవృక్షానికి ప్రాధాన్యం వచ్చింది.

హోమానికి బ్రహ్మోదనాన్ని తయారుచేసేటప్పుడు ఆ అన్నం కలబెట్టడానికి పచ్చిగావున్న మూడు రావి సమిధలు వాడతారు. అగ్నికి ఏడు నాలుకలట. అందువల్ల యజ్ఞానికి ఏడురకాల చెట్లనుంచి సమిధలు సేకరిస్తారు. అందులో రావి ఒక్కటి అని తెలిసినదే. సృష్ట్యాదిలో విష్ణుమూర్తి రావి పత్రం మీద పవళించి క్షీరసాగరంలో తేలుతూ వున్నట్టు పురాణాలలో చెప్పబడింది. కొన్ని చోట్ల వట పత్రం (మఱ్ఱి ఆకు) అని వుంది. అందుకే ఆయనను వట పత్రశాయి అని కూడ అన్నారు. మరొక చోట పార్వతీదేవి శాపంవల్ల విష్ణువు అశ్వత్థమయినట్టు చెప్పబడింది.

రావి ఫలములు పక్షులకు పశువులకు మంచి ఆహారం. పంచకూళ్ల కషాయంలో దీనిని కలుపుతారు. దీని ఆకులు, బెరడు, మొగ్గలు, జీర్ణకారిగా పనిచేస్తాయి. వ్రణాలు మాన్పుతాయి. దీని పాలు పాదాలపగుళ్లకు చర్మపగుళ్లకు పూస్తే అవి నయమవుతాయి. చర్మరోగాలకు సంభోగ రోగాలకు ఇది ఎత్తిన గురువు. అన్నిటికీ మించి స్త్రీ పురుషుల్లో ఉత్పాదన ఉత్తేజన శక్తి కలిగిస్తుంది. సంతానం కలుగజేస్తుంది. ఉన్మాదం తగ్గిస్తుంది. అన్నివిధాలా వుపయోగపడే ఈ వృక్షం భారత దేశమంతా పెరుగుతుంది.

10. అతసి

సీమ అవిశ Linum Vsitissium,

Papilionaceae.

దీని పూలు చూచి ఇది మూడు రకాలుగా వుంటుందని చెప్పవచ్చు పూలు తెలుపు, ఎరుపు మరియు గోధుమ రంగులో వుంటాయి. ముచ్చటగా వుంటాయి. గింజలనుంచి లిన్‌సీడ్ ఆయిల్ తీస్తారు. ఇది బేదులకు, నెత్తురు బేదులకు మందుగా పనికి వస్తుంది. ఈ నూనెను, సున్నపు తేటను సమపాళ్లలో వాడి కాలిన గాయాలకు తద్వారా కలిగిన వుండ్లకు పూస్తారు. హిస్టీరియాకు, జలుబుకు ఈ చెట్టును కాల్చి పొగ పీల్చడం మంచిది.

Badari

11. బదరీ — రేగు

అశ్విని దేవతలు రేగుపండ్లు వాడి ఇంద్రునికి బలం వీర్యం వృద్ధి పొందించినారు. అందువల్ల ఇంద్రుడు అందరినీ జయించగలిగాడు. ఈ పండ్లు అశ్వినిదేవతల కెంతో ఇష్టమయినవి. వీర్యాభివృద్ధిని కలిగించేవి. ఇంద్రుడు వాంతిలోంచి వుద్భవించినది రేగుచెట్టు అని మైత్రాయిణీ సంహితాకాఠక సంహితాలు తెలువుతున్నాయి. శతపథ బ్రాహ్మణంలో – సోమరసం – తేజస్సు ఈ రెండూ ఇంద్రుని నుంచే వుద్భవించాయని చెప్పబడింది.

సౌత్రామణీ మొదలగు పూజావిధానాలలో రేగు అటుకులు కలిపిన సురను ఇంద్రాది దేవతలకు సమర్పిస్తారు. అందువల్ల శుక్లాభివృద్ధి కలుగుతుంది. ఇది కఫ, వాయు, పిత్తాలను తగ్గిస్తుందని ఆయుర్వేదంలో చెప్పబడింది. ఎండు ఫలాలు మంచి జీర్ణకారి. మలబద్ధకం తొలగిస్తాయి. బెరడు అతిసార వ్యాధిని నివారిస్తుంది. దీని వేళ్ల కషాయం జ్వరాన్ని నివారిస్తుంది. లేత ఆకులు దంచి కట్టితే గాయాలు పుండ్లు మానుతాయి. దీనిపళ్లు తింటే రక్తం శుభ్ర పడుతుంది. ఇది భారత దేశమంతా పెరిగే చెట్టు. హిమాలయాలలోని బదరీనాథ్ క్షేత్రానికి ఈచెట్ల వనం వల్లనే ఆపేరు వచ్చింది.

ఈ చెట్టు భారత దేశములోని అన్ని ప్రదేశములలో పెరుగును. దీని పళ్ళు రక్తమును శుభ్రపరచును. తిన్న ఆహారము బాగుగా జీర్ణమగునట్లు చేయును. బెరడు అతిసారవ్యాధిని నివారించును. దీని వ్రేళ్ళను నీళ్ళలో కాచి కషాయమును త్రాగిన జ్వరము నివారణమగును. దీని లేత ఆకులను దంచి కట్టిన, గాయాలు, పుండ్లు మానును.

12. భృంగ రాజ

గుంట కలగర

Eclipta prostrata,
Compositae.

బురద ప్రదేశాలలో ఈ మొక్క పెరుగును. దీని వేరును ఎండ బెట్టి పొడిచేసి, ఆ పొడిని పలురకముల చర్మవ్యాధులకును, కాలేయము వాపుకు వాడెదరు. బోదకాలు కురుపు నివారణకు, ఈ మొక్క పచ్చి ఆకులను నువ్వుల నూనెతో కలిపి పూసిన గుణము కలుగును. పశికర్లకు (జాండిస్) జ్వరములకు ఈ చెట్ల ఆకుపసరు వాడెదరు.

13. బిల్వము

మారేదు – త్రిపత్ర

Aegle marmelos,
Rutaceae.

శ్రీ లక్ష్మీదేవి తపస్సువల్ల బిల్వవృక్షము పుట్టింది. మైత్రాయిణి సంహితలో సూర్యరశ్మిలోనుంచి ఈ చెట్టు పుట్టిందని వుంది. కానీ శతపథ బ్రాహ్మణంలో ప్రజాపతి మజ్జలోనుంచి ఈ చెట్టు వుద్భవ మొందినదని వ్రాయబడివుంది. బ్రహ్మ వర్చస్సు పొందడానికి సూర్యుని మెప్పుకోసం చేసే కామ్యయాగంలో బిల్వకొయ్యను యూపముగా (స్తంభముగా) నాటుతారు. అశ్వమేధ యాగములో ఇలాంటి యూపములను ఆరింటిని ప్రతిష్ఠించుతారు. వీటివల్ల బ్రహ్మవర్చస్సు వస్తుందని ఇలా చేస్తారు. నిజానికి బ్రహ్మవర్చస్సుకు ఈ మారేదు చెట్టుకు లంకెవుంది. పైగా ఇది లక్ష్మీదేవి తపస్సులో సిద్ధించింది, 'బిల్వనిలయా' అయిన ఆమె ఇందులో నివసిస్తుందిగాబట్టి దీనికా

శక్తివుంది. అన్నాద్య కామములు అనుభవించడానికి కూడా ఇది శక్తిని కలుగచేస్తుంది.

అటువికుడొకడు ప్రాణాపాయుంనుంచి తప్పించుకోవడానికి బిల్వవృక్షాన్ని ఎక్కి రాత్రంతా మేలుకొనవలసివచ్చి బిల్వ పత్రాలను త్రుంచి వేయుగా అవి క్రిందనున్న శివలింగం మీద పడి లింగోద్భవ శివుడు ఆవిర్భవించి అది శివరాత్రిగా ప్రఖ్యాతిగాంచడం అందరూ ఎఱిగినదే. మారేడు ఫల ములు, ఆకులు సాత్విక గుణాన్ని కలిగిస్తాయి. బిల్వ పత్రాలలో అనేక రకాలున్నాయి. మూడు, ఐదు, ఏడు, తొమ్మిది ఇలా ఆకులు కలిగిన వృక్షాలు మనం చూడవచ్చు.

ఈ చెట్టు భారత దేశమునందంతటను పెరుగును. ఇది హిందువులకు పూజ్యనీయమైనది. ఈ పత్రములు లేనిదే శివపూజ జరుగదు.

దీని పండ్లు, కాయులు, బెరడు, వ్రేళ్ళు, ఆకులు, పూవులు అన్నియు ఔషధములకు పనికివచ్చును. అతిసార వ్యాధికి, విరేచనములకు దీని పండ్లు చాలా మంచి మందు. ఆయుర్వేదములో వాడు దశమూలములలో దీని వేరు ఒక్కటి. మొలలకు యిది మంచి ఔషధము. "బిల్వపంచకము" బిల్వ రసాయనము, దీని పళ్ళతో తయారు చేసి వాడిన విరేచనములు వెంటనే కట్టును. దీని ఆకుల రసము అప్పటి కప్పుడు వాడిన చక్కెర వ్యాధి నివా రణకు చాలమంచిది. ఈ చెట్టును ఇంటి ముంగిట పెంచుకొనిన చాలా ఆరోగ్యదాయకముగానుండును.

శ్లో|| త్రిదళం త్రిగుణాకారం త్రినేత్రంచ త్రియూయుధం,
త్రిజన్మ పాప సంహారం ఏకబిల్వం శివార్పణం ||
శ్లో|| బిల్వానాం దర్శనం పుణ్యం స్పర్శనం పాపనాశనం
అఘోర పాప సంహారం ఏకబిల్వం శివార్పణం ||
—శ్రీ శివకవచస్తోత్రమంత్ర రాజము

14. బృహతి

It is a herb common all over India

నేల ములక — Solanum Indicum,

Solanaceae

ఈ చెట్టు భారత దేశమంతటా లభించును. ఆయుర్వేదములోని దశమూలములలో దీనివేరు ఒకటి. ఇది మూత్రము సరిగా వచ్చునట్లు చేయును, దగ్గును ఉబ్బసమును నివారించును.

cough.

Champak

15. చంపక్

Michelia rheed.,

Magnoliaceae.

దక్షిణ భారతదేశములో పెరుగు ఒకరకమైన చంపకము. దీని పూవులను నూనెలో కాచి, తలనొప్పికి కంటి జబ్బులకు వాడెదరు.

Champaka

మాను సంపంగి **16. చంపక** Michelia champaca,

Magnoliaceae.

ఇది భారత దేశములోని సతత హరితారణ్యములలో సహజముగా పెరుగును. మంచి సువాసనగల పుష్పములకై దీనిని తోటలలో పెంచెదరు.

దీని బెరడు కషాయమును కడుపు నొప్పులకు వాడెదరు. దీని వేరు చేదుగానుండి బేది మందుగా నుపయోగపడుతుంది. క్రిమి సంహారమునకై ఈ చెట్టు ఆకుల రసమును విత్తనములను వాడెదరు.

ఈ చెట్లు తిరుమల క్షేత్రములో సమృద్ధిగా పెంచబడి, కొండ నంతయు సువాసనభరితముగా చేయుచు యాత్రికులకాహ్లాదము గలుగ జేయుచున్నవి.

17. ఛాయ

Aerua Lanata,
Amarantaceae.

దక్షిణ భారతమున సామాన్యముగా కనిపించుచుండు, ఈ చెట్టును మూత్రము సక్రమముగా వచ్చునట్లు చేయుటకు వాడెదరు.

18. చూత

మామిడి **Mangifera indica,**
Anacardiaceae.

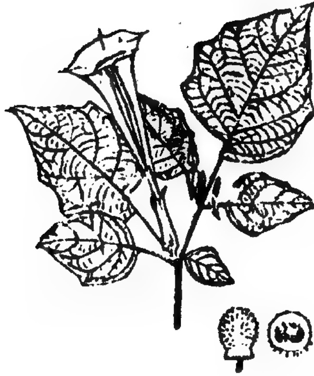
ఈ పండ్ల రసం డిఫ్తీరియా మరియు గొంతు వ్యాధులకు బాగా పని చేస్తుంది. గొంతు పూడుక పోతే, ఈ ఆకులు వుడికించి ఆ నీళ్లతో తేనె కలిపి త్రాగితే నయమవుతుంది. చిగురాకులు ఎండబెట్టి పొడి చేసికొని వాడితే చక్కెరవ్యాధి (మధుమేహం)కి పనిచేస్తుంది. దీని బంక, కాళ్ల పగుళ్లకు పూస్తారు. ప్రతి శుభకార్యానికి గుమ్మాలకు ఈ ఆకులు కట్టుతారు. వేసవిలో దీని ఫలాలు అన్నిచోట్లా ప్రముఖంగా అమ్ముడు పోతాయి. నాలుగైదు రకాల వూరగాయలు ఈ కాయలతో వేస్తారు. సుమారు 3500 సంవత్సరముల నాటిదిగా చెప్పబడే మామిడి చెట్టు ఒకటి కాంచీపురం శ్రీ ఏకాంబరేశ్వరస్వామి ఆలయం లోపల వుంది. దీని నాలుగు కొమ్మలు నాలుగు వేదాలు అంటారు. ఒక్కొక్క కొమ్మ ఒక్కొక రకం పండ్లు కాస్తుంది. అనగా తీపు, పులుపు, ఉప్పు, చేదు రుచులుగా వుంటాయి. దీని ఫలాలు భుజించిన నిస్సంతులకు సంతానం కలుగుతున్నట్టుగా ఆలయ అర్చకులు చెప్పారు. ఇది వేదకాలం నాటిదని కొందరి మతం.

దానిమ్మ **19. దాడిమ** Punica granatum, Lythraceae.

ఈ చెట్టును పళ్ళకై భారత దేశమంతటా తోటలలోను యిండ్లయందును పెంచెదరు. దీని పళ్లు అతిసార వ్యాధిని విరేచనములను నివారించుటకు వాడెదరు.

ఈ పళ్ళతో తయారు చేసిన లేహ్యమును మలేరియా జ్వరము, యితర జ్వరములను నివారించుటకు వుపయోగించెదరు. ఇది పిత్తహారిణి. దీని పూవుల రసమును, గరిక రసమును కలిపి ముక్కులలో నుంచి వచ్చు రక్త స్రావమ.ను అరికట్టుటకు వాడెదరు,

20. దత్తూర

తెల్ల ఉమ్మెత్త

Datura alba,
Atropaceae.

ఈ మొక్క ఉష్ణ ప్రదేశంలో ఎక్కడ పడితే అక్కడ సహజముగా పెరుగుచుండును. దీనిలోని వివిధ జాతులను వాటి పూలరంగులు, తెలుపు, ఊదాలను బట్టి గుర్తించవచ్చును. దీని ఆకులను, ఉబ్బసము, కోరింత దగ్గు నివారణకు వాడెదరు. విత్తనాలను ఉదర కోశ వ్యాధులకు చర్మవ్యాధులకు వుపయోగించెదరు. "కనక అసవ" అను దగ్గులకు వాడే ఆయుర్వేదపు మందులో ఈ విత్తనములు ఒక భాగముగా నుండును. కీళ్ళ నొప్పులను తగ్గించుటకు ఈ చెట్టు ఆకుల రసమును వాడెదరు.

21. దవనము

Artmisia pallens, Compositae.

దక్షిణ భారత దేశములో ఈ మొక్కను విరివిగా పెంచెదరు. ఇతర వివరములకు వరుసనెంబరు 49 చూడండి.

22. దేవదారు

Cedrus deodarus, Pinaceae.

చాలా ఎత్తుగా వుండి అందముగా వున్నటువంటి ఈ వృక్షము హిమాలయ పర్వతములలో పెరుగుతున్నది. దీని చెక్కనుండి (Turpentine) వస్తుంది. దీనిని వ్రణములకు చర్మవ్యాధులకు వుపయోగించెదరు. దీని బెరడు జ్వరములకు, విరేచనములు కట్టుటకు వాడెదరు.

23. ధాత్రి

వివరములకు వరుసనెంబరు 2 చూడండి.

24. దూర్వ – గరిక గడ్డి

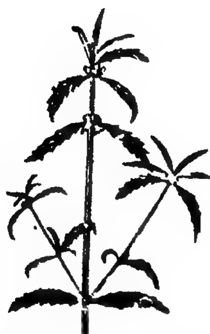
Cynodon dactylon,
Graminae.

ప్రజాపతి శరీరంలోని రోమములనుంచి దూర్వ (ఒక రకమయిన గడ్డి) మొలిచిందని జైమనీయ బ్రాహ్మణంలో వర్ణించబడింది. శతపథ బ్రాహ్మణం కూడ ఈ విషయం బలపరుస్తోంది. దీని శక్తి మేజిక్‌లాంటిది. భూమి మీద నాటితే ప్రతి గణువు నుంచి చిగురించి అతి త్వరలోనే అంతటా అల్లుకుంటుంది. మట్టితో పెళ్లగించి మృత్తికా స్నానం చేస్తే (దూర్వామంత్రం చెబుతూ) పీడకలలు భూత ప్రేత పిశాచ దర్శనాలు అంతరిస్తాయి. మనను చల్లబడి మానసిక రుగ్మతలు తొలగి పోతాయి. ఈ విషయం తైత్తిరీయ ఆరణ్యకంలో వుంది.

దూర్వ క్రిమిసంహారిణి. అంటురోగాలనుంచి కాపాడుతుంది. చర్మరోగాలు రక్తపిత్తం, గజ్జి మొదలగు వాటిని నివారించడంలో ఇది అందె వేసిన చెయ్యి. దూర్వ అదూర్వమై ఒకప్పుడు ప్రజాపతి ప్రాణాలు తీసింది. తిరిగీ అతని వెంట్రుకల ద్వారా అతని శరీరంలోనే ప్రవేశించి అతనిని కాపాడింది. అంతటి మహాత్మ్యం కలది కావుననే యజ్ఞ యాగాదులలో దీనిని విశేషంగా వాడుతారు. యజ్ఞం చేసేవారి వంశం దూర్వలాగానే విరివిగా, త్వరితంగా వ్యాప్తి చెందుతుందని విశ్వాసం.

ఈ అందమైన గడ్డి అన్ని ప్రదేశములందు పెరుగుతుంది. దీని రసము వాంతులను, విరేచనములు తగ్గించును. రక్తము కారు గాయములకు దీని రసమును ఉపయోగించెదరు. దీని వేర్ల కషాయము పూయమేహము (సిఫిలిస్) వ్యాధిని నివారించును.

Drona

25. ద్రోణ – తుమ్మి

Lucas aspera, Labiatae.

ఈ మొక్క అన్నిచోట్ల పెరుగును. దీని తెల్లని పూలను శివపూజకు వుపయోగించెదరు. ఈ పూవుల రసమును తేనెతో వాడిన జలుబు, దగ్గు నివారణమగును.

26. గణకి — కామంచికాయలు

Solanum nigrum. Solanaceae.

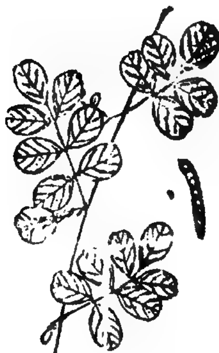
ఈ మొక్కలు భారత దేశమంతటను లభించును. దీని పళ్ళ నుండి ఆకులనుండి, కాండమునుండి అప్పటికప్పుడు తీసిన రసము గుండె జబ్బు, చర్మవ్యాధులకు, మొలల వ్యాధులను నివారించును. ఈ పళ్ళు పిల్ల దగ్గులను తగ్గించును. దీని ఆకు కూర లేక రసము త్రిదోష హారము.

27. గండలీక — సామలు

Panicum dactylum, Graminae.

దీని ఔషధ గుణములు గరిక గడ్డి గుణముల వలెనే వుండును.

Girikarnika
Shankapushpa

28. గిరికర్ణిక — శంఖపుష్పము

Clitoria ternata, Papilionaceae.

ఈ చెట్టు భారత దేశము అంతట లభించును. దీని వేరు విరేచనకారి మరియు మూత్రము సాఫీగా వచ్చుటకు తోడ్పడును. దీని విత్తనములు నరముల బలహీనతను పోగొట్టుటకు వాడెదరు.

29. ఇరువంతిక — మల్లె

Jasminum sambac, Oleaceae.

ఇది ఒకరకమైన మల్లె. సువాసనగల పుష్పములకై ఈ మల్లెను భారతదేశమంతటా తోటలలో పెంచెదరు. సుగంధ భరితమైన పూవులనుండి సువాసన తైలమును తీయుదురు. ఈ నూనెను దుర్గంధము వచ్చు చెవి, ముక్కు వ్యాధులనివారణకు వాడెదరు. ఈ చెట్టు ఆకులను, వ్రేళ్ళను, పూవులను నీరు తగులకుండ నూరి పుండు ఐన వక్షోజములకు పూసిన, ఎడతెరపిలేక పాలు స్రవించుట ఆగిపోవును.

30. జాజి

Jasminum grandiflorum, Oleaceae.

సువాసన పూలనిచ్చు ఈ తీగ భారత దేశమందంతటు లభించును. దీని ఆకుల రసము త్రాగిన చర్మవ్యాధులు నశించును. దీని ఆకులు నమిలిన యెడల నోటిలోని పుండ్లు నివారణయగును. సువాసన నిచ్చు దీని పుష్పములనుండి తీసిన నూనె శరీరమునకు పూసుకొనిన చల్లదనమునిచ్చును.

Jambeera

31. జంబీర – దబ్బకాయ – గజనిమ్మ

Citrus limonum, Rutaceae.

ఈ చెట్టును పళ్ళకొరకు తోటలలో పెంచెదరు. దీని పండు యొక్క తోలును ఉదరకోశ వ్యాధులనివారణకు వాడెదరు. ఇది కూరల పులుసుగా వాడెదరు. దీని వూరగాయ అజీర్ణవ్యాధిని నివారించును.

32. జంబు – నేరేడు

Syzigium cumini, Myrtaceae.

ఈ వృక్షము భారత దేశమందంతటా పెరుగును. దీని పళ్ళ రసము, గింజల పొడి మధుమేహవ్యాధికి చాలా శ్రేష్ఠము. ఇది మూత్రము లోని చక్కెరను తగ్గించి మధుమేహరోగులకు కలుగు అతి దాహమును తగ్గించును. దీని మాను చెక్కరసము లేక కషాయము అతి సారము, నీళ్ళ విరేచనములు, జ్వరము తగ్గించును. దీని కషాయమును పుక్కిలించిన గొంతు పుండు నిమ్మళించును. దీని ఆకులను నూరి తేలుకుట్టిన చోట కట్టిన బాధ తగ్గును. దీని పళ్ళుతినిన యెడల మూత్ర సంచిలో రాళ్ళుపుట్టుట మానును. దీని ఆకుల చూర్ణముతో పండ్లుతోముకొనిన పండ్లు గట్టిపడును.

33. జప – మందార లేక దాసాని పుష్పము

Hibiscus rosasinensis, Malavaceae.

దీనిని పూలకై తోటలలోను ఇండ్ల ముంగిటను పెంచెదరు. దీని ఆకులకు ఆముదము పూసి వెచ్చ చేసి గడ్డలకి వేసిన మృదువు పరచును. నొప్పిని పోగొట్టును. దీని ఆకు పసరును లోపలి కిచ్చిన మూత్ర బద్ధకము పోగొట్టును. దీని వేరు నూరి నువ్వుల నూనెలో కలిపి గచ్చకాయంత మోతాదు యిచ్చిన స్త్రీల రక్తస్రావము కట్టును.

దీని పూవులు రెండుమూడు నేతిలో వేయించి యిచ్చిన స్త్రీల ఋతు రక్తస్రావము కట్టును. దీని పువ్వులను నలిపి పేను కొరికిన చోట దినమునకు రెండుమూడు సార్లు రుద్దుచుండిన యెడల అది మాని వెంట్రుకలు తిరిగి వచ్చును. దీని పువ్వుల రసమును కొబ్బరినూనెలో సమపాళ్ళలో పోసి నీరు యిగురువరకు కాచి తలకు పూసుకొనిన వెంట్రుకలు ఎదుగును, నల్లబడును.

34. జటధార – పిల్లి తేగలు

Asparagus racemosus, Liliaceae.

ఈ తీగ భారత దేశమందలి అన్ని అడవులలో లభించును. దీని వేరు అతిసారవ్యాధిని, చర్మవ్యాధులను నివారించుటకు ఉపయోగించెదరు. దీని వేరును పాలలో కాచి త్రాగిన ఆకలి కల్గును. దీని ఆకుల రసము గనేరియా వ్యాధినివారణకు ఉపయోగపడును.

Kadali

35. కదళి – అరటి

Musa sapientum, Musaceae

ఇది చాలా బలవర్ధకమైన ఆహారము. మధుమేహవ్యాధి గ్రస్తులు పచ్చి అరటికూర తిన్న మంచిది. అరటి చెట్లు భస్మము ఉదరకోశ వ్యాధులను తగ్గించును. లేత ఆకులు గాయములపై వేసిన చలువ చేయును. దీని పువ్వుల రసమును పెరుగుతో కలిపి త్రాగిన స్త్రీలకు ఋతుస్రావము తగ్గును. అరటి చెట్ల ప్రాముఖ్యం అందరూ ఎఱిగినదే. చెట్టులో పనికి రాని భాగమంటూ ఏదిలేదు. సమస్తకార్యాలకు ఇది ఆలంబనం. శుభానికి ఇది చిహ్నం. ఇది కల్పవృక్షంలా పనికి వస్తుంది.

Kadamba

36. కదంబ — కదంబము

Antho cephalus, Cadamba.

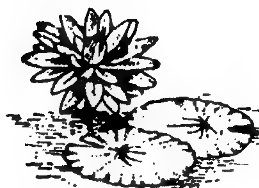
Rubiaceae.

దీని బెరడును కషాయముచేసి వాడెదరు. దీని కాయల రసమును పిల్లలకు వాడిన ఉదరకోశ వ్యాధులు తగ్గును. దీని పళ్ళరసము జ్వరము వచ్చిన వాడెదరు. ఇది దాహమును తగ్గించును.

37. కల్హార — తామర

Nymphea nouchali, Nymphaceae.

ఇది చెఱువులు, కొలనులలో పెరుగును. దీని పూవులు వేడిని తగ్గించును. దీని వేర్లను, విత్తనములను తినెదరు.

38. కమలము

Nelumbium skpeciosum, Nyınphaceae.

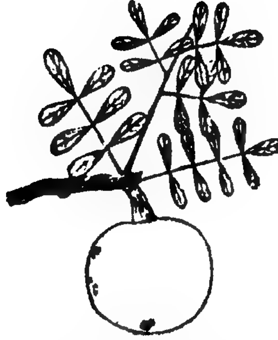
ఇది నీటిలో పెరుగు మొక్క. దీని పువ్వులు మంచి సువాసనకల్గి అందముగా నుండును. దీని పుష్పములు, కేసరములు, కాడలు అతిసార వ్యాధికి, పసరికలకు, హృద్రోగములకు ఉపయోగించెదరు. దీని పువ్వుల రసము దగ్గునివారణకు, మూల వ్యాధిగ్రస్తులకును, రక్తస్రావము తగ్గించుటకు వాడెదరు. విత్తనములను చర్మ వ్యాధులకు, కుష్ఠవ్యాధి నివారణకుపయోగించెదరు. దీని పూలు, ఆకులు, శ్రీగంధముతోకాని ఉసిరికాయల రసముతోగాని నూరి నుదిటికి రాచిన తలనొప్పి నిమ్మళము అగును. అందరు దేవుళ్ల దీనిని ప్రేమతో ధరిస్తారు. లక్ష్మీదేవి పద్మోద్భవ, పద్మదళాయతాక్షి, పద్మముఖి. పద్మము సూర్యునికెంతో ఇష్టమయినది. అతని స్పర్శతో వికసిస్తుంది. పూర్వము తిరుమలలో ఎన్నో పద్మాకరములు వున్నట్లు శాసనాలున్నాయి.

39. కాంచన — కొండ కసివింద

Toddalia acculeata, Rutaceae.

ఈ మొక్క దక్షిణ భారత దేశములో విరివిగా లభించును. మరియూ జ్వరనివారణలో క్వైనైను కన్నా యీ మొక్క బాగుగా పనిచేయును. కాయలను వూరగాయచేసి తిందురు. వేర్లబెరడునుండి సువాసన గల నూనెను తీసెదరు.

40. కపిత్థ — వెలగ

Feronia elephantum, Rutaceae.

వెలగ పండు శ్రేష్ఠమైనది. దీని పచ్చికాయలు బేదులను అపుటకు ఉపయోగించెదరు. పంచకపిత్థ అను మందును - దీనిపూవులను, వేర్లను, ఆకులను, బెరడును, పళ్ళతోను కలిపి తయారుచేసెదరు. ఈ చెట్టు యొక్క పైన చెప్పిన 5 భాగములతో నూనెను తయారు చేసి శరీరాని కంతయును రాచుకొందురు. ఇది విఘ్నేశ్వరునికి ఇష్టమయిన పండు. తేనెతో కలిపిన వెలగపండు పైత్య నివారిణి.

41. కరవీర – గన్నేరు

Nerium odorum, Apocynaceae.

తెల్లటి, ఎరుపు, రంగుల అందమైన సువాసన నిచ్చు పూలకై ఈ చెట్టును పెంచెదరు. ఈ పూలు పూజకు పనికివచ్చును.

దీనివేర్ల బెరడు, గుండెజబ్బులకును, మూత్రవ్యాధులకును ఉపయోగించెదరు. దీనివేరును నూరి గాయములకు, కుష్ఠువ్యాధి నివారణకు వాడెదరు.

42. కస్తూరిక — కస్తూరిక బెండ

Hibiscus abelomoschus, Malvaceae.

ముష్కదానె అను పేరుతో పిలువబడు దీని విత్తనములను, ఔషధములలో పనికివచ్చు నూనెను తయారుచేయుటకు వాడెదరు. దీని విత్తనముల కషాయమును; నరాల సంబంధమైన వ్యాధుల నివారణకు ఉపయోగించెదరు దీని విత్తనములతో తీసిన గంధమును, పాలతో కలిపి శరీరమునకు రాచుకొన్న దురద జబ్బు నివారణమగును.

43. కేతకి – మొగలిపువ్వు

Pandanus Odoratissimus, Pandanaceae.

ఈ మొక్క, కాలువగట్లమీద స్వతసిద్ధంగా పెరుగును. మంచి సువాసనవగల పూలనిస్తుంది. దీనిలో తెల్లపూలనిచ్చేవి, పసుపు పచ్చ పూలనిచ్చేవి రెండు రకాలున్నవి. తెల్లపూవులు శ్రావణమాసములో విరివిగాపూస్తాయి. పసుపుపచ్చ రకము పూలు మాఘ, ఫాల్గుణమాసాలలో సమృద్ధిగా లభిస్తాయి. మంచి సువాసన గలదియును, ఔషధములకు పనికి వచ్చు నూనెను ఈ పూవులునుండి తీస్తారు. ఈ నూనెను తలనొప్పి, కీళ్ళనొప్పి, చెవి నొప్పి, తగ్గించేందుకు వాడెదరు. వాత, కఫములను నివారించుటకు దీని విత్తనాలను ఉపయోగించెదరు. మొగలి రేకుల జడ అంటే పల్లెపడుచులకు ప్రాణం. శివలింగం ఆద్యంతములు కనిపెట్టడానికి విష్ణువు బ్రహ్మ బయులు దేరగా, బ్రహ్మకోరికపై మొగలి పూవు, బ్రహ్మ శివలింగం అంతం చెప్పి, శివునికోపానికి గురియై, పూజార్హతను కోల్పోయిన శివపురాణకథ అందరు ఎరిగినదే!

44. కోవిదార – ఎఱ్ఱమందార – కాంచన

Bauhinia, variegata, Leguminosae.

ఈ చెట్టు అడవులలో కనిపిస్తుంది. పూతోటలలో పెంచెదరు. దీని బెరడు, వేర్లు, ఆకులు, పూవులు మందులకుపయోగిస్తారు. మొగ్గలను ఎండ బెట్టి పొడిచేసి, విరేచనములను తగ్గించుటకును, మొలలను నివారించుటకు ఉపయోగిస్తారు. దీని పూవులు, పంచదారతో కలిపి తినిన, కడుపు శుభ్రపడి సుఖబేది కల్గును. దీని బెరడు యొక్క కషాయము కడుపులోని పుండ్లను తగ్గించుటకును, చర్మవ్యాధులను నివారించుటకును వాడెదరు.

45. కుముదము – తెల్లతామర – కుముదము

Nymphaea alba.

ఇది నీటిలో పెరిగి తెల్లని పూలనిచ్చును. దీనిని అతిసార వ్యాధిని నివారించుటకు వాడెదరు.

46. కుంద — మొల్లలు

Jasminum pubescens, cseaceae.

ఇది సముద్రతీర ప్రాంతాలలో పెంచబడే మంచి సువాసనగల పూల నిచ్చే మొక్క. దీని ఆకులను వేయించి నీళ్ళతో కలిపి చూర్ణముచేసి పుండ్లకు రాసిన నివారణము అగును. మందగించిన కంటిచూపును మెరుగుపరుచుటకు దీని వేర్లను వాడెదరు.

Kurantaka

47. కురంటక — ముల్లుగోరింట

Barlaria priontis, Acanthaceac.

ఈ మొక్క సతత హరితముగావుండి, చిన్నచిన్నముళ్ళతో గూడియుండును. రెండునుండి నాలుగు అడుగుల ఎత్తువరకు ఎదుగును. దీని పూవులు గంటాకారముగా నుండి, తెలుపు, ఎరుపు, పసుపు, నీలము మున్నగు రంగులు కలిగియుండును. దీని కొమ్మలను అప్పుడప్పుడు కత్తరించిన ఎల్లప్పుడు మొక్క పుష్పభరితముగా నుండును.

దీని వేరులను మలాముచేసి పుండ్లకు రాచిన నివారణగల్గును. ఆకుల రసమును తీసి తేనెతో కలిపి వాడిన పళ్ళలోని రక్తస్రావము అగును. పళ్ళపొడిలో ఈ మొక్కను వుపయోగిస్తారు. గోరింటాకు గోళ్ల అందం ఇనుమడించడానికి కూడ వాడతారు.

48. కురువాక — ముల్లుగోరింట

పై నంబరు 47 చూడండి.

49. మాచీ పత్రము – దవనము

Artmisia indica, Compositae.

ఈ మొక్క చల్లటి ప్రదేశమైన కాశ్మీరములోను, నేపాళ దేశమునందును బాగుగా పెరుగును. దీని ఆకులు పూవులు నుండి సువాసన కల్గిన నూనెను తీస్తారు. ఈ నూనెను తీసికొన్న ఎడల తిన్న ఆహారము బాగుగా జీర్ణమగును, ఆకలి పుట్టించును. ఈ నూనెను నరాల జబ్బు, ఉదరకోశవ్యాధులకు, మనోవైకల్యమును, అలసటను నివారించుట కుపయోగిస్తారు.

50. మాధవీ – మాధవీలత

Jasminum arborescens, Oleaceae.

ఈ తీగ దక్షిణ భారతదేశములోని ఉష్ణప్రదేశాలలో పెరుగును. దీని ఆకుల రసము దగ్గు నివారణకు ఇతర శ్వాసకోశ వ్యాధులను ఉపశమింప జేయుటకు వాడెదరు. ఈ పేరు మన కావ్యాలలో ఎక్కువగా కనిపిస్తుంది.

51. మాలతి

Jasminum angustifolium, Oleaceae.

ఈ తీగ సముద్రతీర ప్రాంతాలలో బాగుగా పెరుగును. ఈ తీగకు నక్ష త్రాకారములోగల తెల్లటి సువాసనగల పూవులు పూస్తాయి. దీని వ్రేళ్ళను పొడిచేసి పూసిన తామరవ్యాధి నివారణమగును, నూనె చర్మవ్యాధుల నివా రణకుపయోగపడును.

Mallika

52. మల్లిక

Jasminum officinale, Oleaceae.

ఆహ్లాదకరమైన సువాసనగల తెల్లని పూవులనిచ్చు ఈ మొక్క భారత దేశమంతటా పెంచబడుచున్నది. దీని పూలనుండి సువాసన నిచ్చు నూనెను తయారు చేసెదరు. పరిమళద్రవ్యాలలో దీనిని ఉపయోగించెదరు. దీని నూనెను తలకు రాచుకొనిన తలనొప్పి తగ్గును. దీని కాయలను మాదక ద్రవ్యముగా వాడెదరు.

53. మందార — కోవిదార — కాంచనము

Bauhinia purpurea, Leguminosae.

దక్షిణ భారత దేశములో ఈ చెట్లు విస్తారముగా పెరుగును. దీనికి అందమైన ఎఱ్ఱటి పూలుండును. కావున తోటలలో పెంచెదరు, బాటలకి రువైపుల నాటెదరు. దీని బెరడును మూత్రవ్యాధుల నివారణకును, వేర్లు ఉదరకోశ వ్యాధులనివారణకును, వాడెదరు. పూవులు సుఖబేది కల్గించుట కుపయోగించెదరు.

54. మరుగ — మరువము

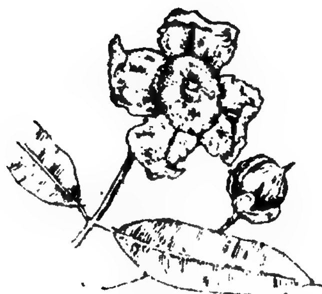
Origanum marjorana.

ఈ మొక్క భారత దేశమంతటా పెంచబడుచున్నది. దీని ఆకులనుండి సువాసననిచ్చు నూనెను తయారు చేస్తారు. ఆ నూనెను కీళ్ళనొప్పుల నివారణకుపయోగిస్తారు.

55. మరువక

వరుస నంబరు 54 చూడండి.

Naga, Nagakeshara,
Champeya

56. నాగ, నాగకేసర – చంపేయ

Mesua ferrea. lyntti ferae.

ఈ వృక్షము సతత హరితారణ్యములలో, తూర్పు పశ్చిమ కనుమలలో పెరుగును. దీని బెరడు కషాయము ఉదరకోశ వ్యాధులు, శ్వాసకోశవ్యాధుల నివారణకుపయోగపడును. దీని సువాసనగల పూలనుండి అత్తరు తయారుచేయుదురు.

57. నాగవల్లి – తమలపాకు

Piper betle, Piperaceae.

తమలపాకు తీగను తేమగలవేడి ప్రదేశాలలో పెంచెదరు. ఈ ఆకులను పూజచేయునప్పుడు దేవునిముందు వుంచు కలశములో తప్పక ఉంచెదరు. తాంబూలములో ఉపయోగిస్తారు. భోజనానంతరము తాంబూల సేవనము మన సాంప్రదాయము.

ఈ ఆకుల రసమును గొంతునొప్పి నివారణకుపయోగిస్తారు. శ్వాసకోశవ్యాధుల నివారణకై దీని ఆకులకు నూనెరాసి కొద్దిగా వేడిచేసి ఎదపై ఉంచెదరు. దీని తాజా లేత ఆకులకు నేయిరాచి గాయాలకు కట్టెదరు. దీని ఆకుల రసమును చెవిలోపిండిన చెవినొప్పి తగ్గిపోవును. అపస్మారకమును నివారించుటకు దీని ఆకుల రసమును పాలతో కలిపి త్రాగించెదరు.

58. నంద్యవంద – నందివర్ధనము

Tabernaemontana heyneana, Apocynaceae.

ఈ చెట్లు దక్షిణభారతదేశమంతటా మరియు బెంగాలు రాష్ట్రములోను తెల్లటి అందమైన పూలకై పెంచెదరు. దైవపూజకీపూలు పనికి వస్తాయి. పంటినొప్పి నివారణకు దీని వ్రేళ్ళు లేక వ్రేళ్ళ బెరడును ఉపయోగిస్తారు. కంటి జబ్బులను పోగొట్టుటకు ఈ ఆకుల రసమును కళ్ళలోపిండెదరు. పుండ్ల వల్ల కలుగు నొప్పిని తగ్గించుటకు పుండ్ల మీద కూడ ఈ ఆకు రసమును పూస్తారు. ఈ పూవుల రసాన్ని నూనెలో కలిపి కళ్ళ జబ్బులను చర్మవ్యాధులను నివారించుటకు వాడెదరు.

59. నీలోత్పలము – నల్లకలువ

Nymphaceae lotus.

నల్లకలువ కమలము నీటిలో పెరుగును. దీని పూవులను వాంతిని, దగ్గును, తలతిరుగుటను తగ్గించుటకు వాడెదరు. దీని పువ్వులు మెదడుకు సంబంధించిన వ్యాధులకు వాడెదరు. దీని గడ్డలు తినిన మొదల మొలల వ్యాధి తగ్గును. దీని పువ్వుల కషాయము గుండె దడను తగ్గించుటకు ఉప యోగించెదరు.

Nimba

60. నింబ – వేప

Azadirachta indica, Meliaceae.

ఈ చెట్టు భారతదేశములోని అన్ని ప్రదేశములలో పెరుగును. దీని వేరు బెరడుతో కషాయము చేసి పిల్లలకు త్రాగించిన కడుపులో వుండు యేలిక పాములను, నులిపురుగులను చంపును. దీని పువ్వులను ఆకులను మెత్తగా నూరి నుదుటికి పట్టించుకొనిన తలనొప్పి తగ్గును. దీని విత్తనములు మేహ వాత నొప్పులను నివారించేందుకు వాడెదరు. మంత్రాలు, తంత్రాలు, జాతరలు, పొంగులు, పొంగళ్లు, పండ్లు తోమడాలు, వేపపిండి, వేపచమురు, బంక ఇలా అన్నిటికీ ఇది వుపయోగపడడం, మనకు ఆరోగ్యప్రదాయిని కావటం మన అదృష్టం.

61. నిర్గుండి – నీరువావిలి చెట్టు

Vilex trifolia, Verbenaceae.

ఈ చెట్టు దక్షిణ హిందుస్థానమున విరివిగా పెరుగును. దీని ఆకులను వేడిచేసి కట్టిన మేహవాతములు, వాపులు, బెణుకులు తగ్గును.

62. పద్మ

Nilumbium speciosum, Nymphaceae.

వరుస నంబరు 38 చూడుము.

63. పలాష – మోదుగ

Butea fronaosa, Legunanosae.

దీని బెరడునుండి వచ్చు రసమును పుచ్చుకొనిన అతిసారవ్యాధి, నీళ్ళ విరేచనములు తగ్గును. దీని ఆకులు మొటిమలను తగ్గించుటకు పుండ్ల నివారణకు వాడెదరు. దీని బెరడు కషాయము దగ్గు పడిశముల నివారణకు వాడెదరు.

64. పారిజాత

Nictanthus artabotris, Oleaceae.

ఇది మంచి సువాసనతో కూడిన తెల్లని పువ్వులనిచ్చు చిన్న చెట్టు. ఈ చెట్టు అక్టోబరు, నవంబరు మాసములో విరివిగా పుష్పించును. ఈ పువ్వులు రాత్రియందు వికసించి, ఉదయమునకు రాలిపోయి చెట్టుక్రింద తెల్లని తివాచి పఱచినట్లు కనపడును. ఈ పువ్వులలో నుంచి సుగంధ తైలమును తయారు చేసెదరు. తాజా ఆకుల రసమును పిల్లలకు బేదిమందుగా వాడెదరు. ఇది విశిష్టమయిన పుష్పవృక్షము గాబట్టి, దీనిని స్వర్గలోకమునుండి దొంగలించడానికి ప్రయత్నించి శ్రీకృష్ణుడు కష్టాల్లో పడతాడు. దీనివల్లనే పారిజాతాపహరణం కథ నడిచింది.

Patali

65. పాటలి – కలిగుట్టుచెట్టు

Stereospermum suavolens, Bignoniaceae.

దీని పువ్వులను తేనెలో కలిపి తీసికొనిన ఎక్కిళ్ళు తగ్గును. దీని బూడిదను క్షారజలములను తయారు చేయుటకు వాడెదరు.

66. పూగ – పోక

Areca catechu, Arecaceae.

పోక చెట్టు భారత దేశములోని ఉష్ణప్రదేశాలయిన కేరళ, కర్నాటక, అస్సాం రాష్ట్రములలో పెంచెదరు. దీని కాయలను జీర్ణకారిగాను, విరేచన కారిగాను వాడెదరు. ఎండిన వక్కపొడి పళ్ళ చిగుళ్ళకు బలమును కలిగించుటవలన పళ్ళపొడులలో దీనిని వాడెదరు. దీని వేరు యొక్క కషాయమును పెదవుల పుండ్ల నివారణకు వాడెదరు.

reputed cure for sore lips,

67. పున్నాగ – పొన్న

Calophyllum inophyllum, Guttifere.

ఈ చెట్టు భారతదేశములోని సముద్ర తీరములందు పెరుగును. దీని అందమయిన తెల్లటిపువ్వులు ఈశ్వరునకు చాలా ప్రీతికరమైనవని నమ్మకము. దీని బెరడు యొక్క రసము మంచి విరేచనకారి. దీని విత్తనములనుండి లభించు నూనె వాత నొప్పులను హరించును. దీని బెరడును గాయపరచినపుడు వచ్చిన బంక గాయములను, వ్రణములను ఉపశమింపచేయుటకు వాడెదరు. దీని విత్తనముల నుండి తీసిన నూనెను దేవాలయములలో వెలిగించు దీపములకు వాడెదరు. ఈ నూనెను పడవలకు పూసిన చెక్క చివికిపోకుండా కాపాడును.

68. సేవంతిక – చామంతి

Chrysanthemum indieca, Compositae.

చామంతిని పసుపు పచ్చ, తెల్లటి పువ్వుల కొరకు తోటలలో పెంచెదరు. ఈ పుష్పాలు మంచి సువాసనకలిగి దేవపూజకు ఉపయోగపడును. దీని వేళ్ళను గనేరియా వ్యాధినివారించుటకు వాడెదరు.

The root is used in gonorrhoea.

69. శమి – జమ్మిచెట్టు

Acacia spicigera, Leguminosae.

ప్రజాపతి సమస్తాన్నీ సృష్టించినట్టే, అందులో భాగంగా అగ్నిని కూడ సృష్టించాడు. అగ్నిని సృష్టించగానే అది తన ప్రభావాన్ని చూపించసాగింది. తనను సృష్టించిన ప్రజాపతినే కాల్చసాగింది. దాంతో భయపడిన అతను పచ్చని చెట్టు కొమ్మలతో దానిని కొట్టి ఆర్పివేయగలిగాడు. అలా అగ్నిని శమింపచేయడానికి వుపయోగపడిన ఆ వృక్షము శమీవృక్షమయింది. ఈ కధ మైత్రేయ సంహిత, శతపథ బ్రాహ్మణం, కథక సంహిత, కపిస్థల కధాసంహితలలో వుంది.

ఈ శమీవృక్షము అన్నిచోట్లా ముఖ్యంగా అడవులలో కొండవాలులలో పెరుగుతుంది. దీనికి ముళ్లు వుండటం వల్ల కంపలాగ కనిపిస్తుంది. అగ్న్యాధాములో సంచారంగా, మహాగ్నిచయనంలో సమిధగా దీనికి ప్రాముఖ్యం వుంది.

శమి అన్నిరకాల చెడు ప్రభావాలను తొలగద్రోసి శుభాలను కలిగిస్తుంది. ప్రశాంతతను చేకూరుస్తుంది. శరీరంలోని అధిక వృష్ణాన్ని తగ్గిస్తుంది. జఠరాగ్నిని రగిల్చి జీర్ణశక్తిని వృద్ధి పరుస్తుంది.

హిందువులు దీనిని పవిత్రమైన చెట్టుగా పూజిస్తారు. శ్రీరామచంద్రుడు రావణునితో యుద్ధము చేయుటకు ముందు శమి వృక్షమును పూజించెనట. అరణ్యవాససమయములో పాండవులు వారి ఆయుధములను మూటకట్టి జమ్మిచెట్టుపై ఉంచిరి. దీని బెరడు కషాయమును దగ్గు, ఉబ్బసవ్యాధుల నివారణకు ఉపయోగించెదరు.

Shatapatra

70. శతపత్ర – తామర

Nymphea pubescens, Nymphaceae.

తామర భారత దేశములోని చెఱువులలోను, కొలనులలోను పెరుగును. దీని వేళ్ళు కషాయమును రక్తపేళ్ళ వ్యాధులకు వాడెదరు.

Shreegandha

71. శ్రీ గంధము

Santalum album, Santalaceae.

ఎల్లప్పుడు పచ్చగానుండు అందమైన ఈ చెట్టు కర్నాటక తమిళనాడు రాష్ట్రములలో విరివిగా పెరుగును. పవిత్రమైన తిరుమలలో కూడా ఈ చెట్టు పెరుగును. దీని చేవ కలిగిన చెక్క టన్నుకు లక్ష రూపాయలకు పైగా విలువచేయును. ఈ కొయ్య రాతిమీద అరగదీసి గంధమును చర్మ వ్యాధులకు చమటకాయులను తగ్గించుటకు వాడెదరు. శ్రీ గంధము నూనె గనేరియా వ్యాధి నివారణకు వాడెదరు. శ్రీ గంధపు నూనె ఒక పాలు, రెండు పాళ్ళు ఆవనూనె కలిపి మొటిమలకు పూసిన అవి తగ్గిపోవును. ఇది మంచి సువాసన గలది.

Sindhuvara

72. సింధువార – వావిలి

Vitex negundo, Verbenaceae.

దీని ఆకులు వాత సంబంధమైన నొప్పులకును శరీరము పైని వాపులను తగ్గించుటకు వాడెదరు. దీని ఆకులను తలగడ క్రింద వుంచి పడుకొనిన తలనొప్పి తగ్గును. దీని పువ్వులను కలరావ్యాధిని, జ్వరమును, కాలేయపు వ్యాధులను, గుండె జబ్బులను నివారించుటకు వాడెదరు. ఈ కొమ్మలను కొడవలి పిడులకు విశేషంగా వాడుతారు.

Sugandharaja

73. సుగంధ రాజా – లిల్లి

Polianthus tuberosa, Amaryllidaceae.

ఈ చెట్టు యొక్క అందమైన సుగంధ భరితమైన పువ్వులకోసమై తోటలలో పెంచెదరు. దీని పువ్వులను గనేరియా వ్యాధినివారణకు ఉపయోగించెదరు. దీని పువ్వులను పసుపు, వెన్నతో కలిపి మెత్తగా నూరి మొటిమల నివారణకు వాడెదరు.

74. సురభి లేక కటక – చిల్ల

Strychnos potatorum, Logonaceae.

దక్షిణ మరియు మధ్య భారత దేశపుటడవులలో విరివిగా పెరుగును. మురికి నీటిని శుభ్రపరచుటకు చిల్ల గింజలను వాడెదరు. చిల్ల గింజలు అతిసార వ్యాధి నివారణకు వాడెదరు.

75. సురగి

Ochrocarpus longifolius, Guttiferae.

ఈ చెట్టు పశ్చిమ సముద్ర తీర ప్రాంతములో కెనరా నుండి కొంకణము వరకు పెరుగును. దీని పూవులు మంచి సువాసన కలిగివుండి పూజకు ఉపయోగించెదరు. దీని పూవులను సుగంధ తైలములు తయారు చేయుటకు వాడెదరు. దీని పండ్లు తినుటకు పనికి వచ్చును.

astringent. They are used as fragrant adjuncts to decoctions and medicated oils. Fruit is edible.

76. సురపున్నాగ — రుద్రాక్ష

Elaeocarpus Ganitrus.

ఈ అందమైన చెట్లు బాటలకిరువైపుల, తోటలలోను పెంచెదరు. ఈ చెట్టు తెల్లనిపూలగుత్తులతో అందముగా కన్పించును. దీని విత్తనములు రుద్రాక్షలుగా వాడెదరు. దీని కాయలను వాత రోగములు నివారించుటకు వాడెదరు.

77. శ్వేత దూర్వా

Panicum dactulum, Graminae.

వరుస నంబరు 27 చూడుడు.

78. శ్వేత అర్క — తెల్లజిల్లేడు

Calotropis procera.

ఈ చెట్టు భారత దేశములోని బీడు భూములందు పెరుగుచుండును. దీని పూలు తెల్లగా నుండును. దీని వేర్లయొక్క బెరడు చర్మవ్యాధుల నరికట్టుటకు పనికి వచ్చును. దీని పూవులను ఉబ్బస రోగ నివారణకు దగ్గుల ఉపశమనమునకు వాడెదరు.

79. తమాల – దాల్చిన చెక్క

Cinnamomum zeylanicum, Lauraceae.

ఈ చెట్లు ఉష్ణ ప్రాంతపుటడవులలో పెరుగును. దీని ఆకులను సుగంధ ద్రవ్యములుగా వాడెదరు. దీని ఆకుల నుంచి తీసిన నూనెను పిండి వంటలలో మంచి సువాసన వచ్చుటకు వాడెదరు. నూనె పంటి నొప్పులకు వాడెదరు.

80. తిల – నువ్వులు

Sesmum indecum, Pedaliaeae.

తిల నుంచే తైలం వస్తుంది. పదం కూడ అలానే వుద్భవించింది. ఈ తిలలు అనగా నూవులు తెలుపు నలుపులలో వుంటాయి.

ప్రజాపతి ద్వాదశాహ క్రతువులు చేసి అమితంగా ధనరాశులు పొందాడు. అవిచూసి ఆ యజ్ఞం చేసిన ఋతువుల అధిపతులు అందులో భాగం కోరినారు. అందుకు సమ్మతించి ప్రజాపతి పంచిన భాగాలలో, శిశిర ఋతువు భాగానికి తిలలు వచ్చాయి. తిలలకు పాప ప్రక్షాళన శక్తివుంది. అందువల్ల దీనిని యజ్ఞ యాగాదులు, పిండప్రదానము, తర్పణ క్రియలలో వాడుతారు. శని దోషం కలవారు నవగ్రహాలలోని శనిని పూజించి నూవుల నూనెతో దీపారాధన చేసి నువ్వుల దానం చేస్తారు. ఆ విధంగా వారికి ఆ దోషం తొలుగుతుంది.

నువ్వుల నుండి నూనె తీయుదురు. కూరలతో వాడెదరు. దీని నూనె పుళ్ళకు పూసిన ఉపశమనము కలుగును. నువ్వులతో బెల్లము కలిపి చలిమిడి చేయుదురు. దీనిని తినిన మంచి పుష్టము కలిగించును. నువ్వులు అతిసార వ్యాధిని మొలలను తగ్గించుటకు వాడెదరు.

81. తులసి

Ocimum sanctum Labiatae.

"తులసీకాననం యత్ర యత్ర పద్మవనాని చ|
సాలగ్రామ శిలాయత్ర తత్ర సన్నిహితో హరిః||
తులస్యారోపితా సిక్తాదృష్టా స్పృష్టా చ పాలితా|
ఆరోపితా ప్రయత్నేన చతుర్వర్గ ఫలప్రదం||"

యన్మూలే సర్వతీర్థాని, యన్మధ్యే సర్వదేవతా,
యదగ్రే సర్వవేదేషు, తులసీత్వం నమామ్యహం.

ఈ చెట్టు చాలా పవిత్రమైనదిగా హిందువులు వారి ఇండ్లయందు దేవాలయములందు దీనిని పెంచెదరు. దీని ఆకుల రసము జ్వరమును తగ్గించును. రక్తస్రావమును, అతిసారమును తగ్గించును. వాంతులను ఆపును.

ప్రేవులలో నున్న పురుగులను చంపును. దీని విత్తనములు ఆవుపాలతో కలిపి త్రాగించిన వాంతులు తగ్గును. ఆకులను నిమ్మ రసములో కలిపి చర్మవ్యాధులను అరికట్టుటకు వాడెదరు. తులసి వనములో తరచు తిరుగు చుండిన శరీరారోగ్యము వృద్ధి పొందుటయేగాక అనేక రోగములను రానీయక శమింపజేయును. తులసీ తీర్థం కఫం తొలగించి గొంతును బాగుచేయును.

Udumbara

82. ఉదుంబర – మేడి–అత్తి

Ficus glomerata, Moraceae.

అత్తి చెట్టు అన్నిచోట్లా కనబడుతుంది. అత్తిపళ్లు, అత్తినీరా, అత్తి పాలు, ఆకులు, బెరడు అన్నీ వుపయోగపడుతాయి. యజ్ఞ యాగాదులలో అశ్వత్థమునకు, శమీవృక్షమునకు ఎంత ప్రాధాన్యత వుందో ఉదుంబర అని పిలువబడే ఈ అత్తిచెట్టుకు అంతే ప్రాధాన్యత వుంది. దేవాలయాలు మర మ్మత్తు చేసి సంప్రోక్షణ జరిగేవరకు అసలు దేవున్ని బాలస్థానంలో అత్తి కొయ్యతో చెక్కి బాలాలయంలో పూజిస్తారు. కాంచీపురంలో నున్న వరదరా జపెరుమాళ్ (చిన్నకంచి లేదా విష్ణుకంచి) ప్రస్తుత విగ్రహమూర్తికి మునుపు 'అత్తి వరదన్' అనే పేరుతో ఆస్థానంలో అత్తికొయ్యతో చేసిన వరదరాజ స్వామిని పూజించేవారు. ఇప్పుడాస్వామి అనందసరస్సులో నిక్షిప్తంచేయబడి ప్రతి 60 సం|| (ప్రస్తుతం 40 సం||) ఒకసారి వెలుపలికి తీసుకరాబడి అందరికీ దర్శనం కలుగజేస్తారు. అంటే జీవిత కాలంలో ఒక దర్శనం అన్న మాట.

దేవతలు ఒకచోట చేరి హవ్యమును (దేవతలంకేయబడిన అన్న సారము) పంచుకొంటూ వుండగా కొంత భాగం నేలమీద పడి అందులో నుంచి వుద్భవించింది ఒక చెట్టు. అదే ఉదుంబర అనగా అత్తిచెట్టు. అన్న సారంలో నుంచి పుట్టినదిగాన అది ఏపుగా పెరిగి మహావృక్షమయింది. అందు వల్లే దానికి ఉదుంబర అనే పేరు వచ్చింది.

యజ్ఞయాగాదులలో కొమ్మలు, కొయ్యలు, యూపములు (యజ్ఞపశువును కట్టే స్తంభము), కుర్చీలు, కొయ్యగరిటెలు ఇలా అన్నిటికీ అత్తికొయ్యను వాడటం గమనించ దగ్గ విశేషం. అత్తి చెట్టు వీరత్వానికి బలానికి సంకేతం.

అగ్న్యాధానము కొరకు సేకరించు ఏడు వృక్ష సంభారములలో అత్తి ఒకటి. ఒకానొకప్పుడు సరస్వతి దేవి దేవతలనుంచి విడిపోయి ఈ ఉదుంబర వృక్షములో దాక్కొన్నదట. అందు వల్ల యజ్ఞకాలములో ఈ అత్తి దండం ధరించిన ఋత్విక్కులకు వాగ్ధాటికి అంతుండదు. దీనికి అగ్నిని శాంత పరచు గుణము కలదు. అందు వలననే శవ దహనం తరువాత అస్థికలు ఏరడానికి ముందు దీనితో నీటిని పాలను అస్థికల మీద చల్లుతారు. యజ్ఞం కోసం వాడే ఏడు సమిధలలో అత్తి ఒకటి. పితృమేధంలో శవాన్నివుంచడానికి అత్తి బల్లను వాడుతారు. ఇలా యజుర్వేదంలో దీని వుపయోగాలు అనల్పంగా చెప్పబడినాయి.

ఈ వృక్షము దత్తాత్రేయుని నివాసమని నమ్మిక. దీని బెరడు ఆకులు, కాయులు అతిసార వ్యాధిని నివారించుటకు వాడెదరు. దీని కాయులు చెట్టు మొదలు నుండి తీసిన రసము మధుమేహ వ్యాధిని నివారించుటకు వాడెదరు. దీని పిత్తనముల పొడిని తేనెతో కలిపి మధుమేహవ్యాధినివారణకు వాడెదరు. దీని బెరడు పుళ్ళకు పైపూతగా వాడిన పుళ్ళలోని విషమును హరించి నయము చేయును. దీని వ్రేళ్ళరసము వాపులను తగ్గించుటకు పైపూతగా వాడెదరు.

83. ఉన్మత్త – వెర్రి కుసుమ – బలు రక్కసి

Argemone mexicana, Papavaraceae.

ఇది సాధారణముగా బాటల వెంబడి మరియు పొలములలో లభించును. దీని రసము మరియు విత్తనములు, వ్రేళ్ళు మలేరియా జ్వరనివారణకు, పచ్చ కామెర్లకు వాడెదరు. విత్తనములు మరియు నూనె ఉబ్బస వ్యాధి నివారణకుపయోగపడును. గింజలు పసుపుతో నూరి గజ్జికి పూసిన ఆ తీట నయమగును.

84. ఉత్పల

వరుస నెం. 38 చూడండి.

(For details refer Sl. No. 38)

Vakula
Bakula

Sapotaceaē
Mimosops elengi

85. వకుళ – పొగడ

Mimosops elengi, Sapotaceae.

ఈ అందమైన వృక్షము, పశ్చిమ కనుమలలో విస్తారముగా పెరుగును. దీని సువాసనగల పుష్పములకై తోటలలో పెంచెదరు. దీని పూలనుండి సుగంధ తైలమును తీయుదురు. దీని విత్తనములు సుఖ విరేచనమునకు వాడెదరు. దీని పళ్ళతో, పూలతో మలాము తయారు చేసి వ్రణములు నయము చేయుటకు వాడెదరు.

86. వట – మఱ్ఱి

Ficus bengalensis, Moraceae.

ఈ వృక్షము భారత దేశమంతటా పెరుగును. దీని పాలు గాయములను కీళ్లనొప్పులను తగ్గించుటకు వాడెదరు. దీని ఊడల చివర్లను వాంతుల నివారణకు వాడెదరు. దీని బెరడును మధుమేహవ్యాధి నివారణకు వాడెదరు. దీని లేత కొమ్మలను పళ్ళుతోముటకు ఉపయోగించెదరు. అనంతపురంజిల్లాలోని "గూటి బయలు" అను గ్రామమున ప్రపంచములో నంతటికి పెద్దదైన మఱ్ఱి వృక్షముగలదు. దీనిని తిమ్మమ్మ మఱ్ఱిమాను అంటారు.

87. వేణు

Ochlanda rheedi, Graminae.

వెదురుకు మరో పేరు వేణు. వెదురుతో తయారుచేయబడిందే కాబట్టి పిల్లనగ్రోవికి వేణువు లేదా మురళి అని పేరు.

దేవతల మీద కోపగించిన అగ్ని ఒకసారి వెదురుబొంగులోని ఖాళీ ప్రదేశంలో దాక్కొన్నాడు. అందువల్ల అతనికి తేజస్సు వచ్చింది. వీర్యాభివృద్ధి కలిగింది. ఈ కారణంతో అన్ని యజ్ఞయాగాదులలో వెదురును విశేషంగా వాడుతారు. 122 నెంబరు కూడ చూడుము.

ఈ రకమైన వెదురు సతత హరితారణ్యములలో పెరుగును. దీని నుండియే పిల్లనగ్రోవులను తయారు చేయుదురు. దీని లేత ఆకుల రసమును తీసుకొనిన జీర్ణవృద్ధి కలుగును.

88. విష్ణుక్రాంతి

Evolulus alsinoides, Convalvulaceae.

ప్రకృతి సిద్ధముగా దక్షిణ భారతదేశమున పెరుగును. ఈ చెట్టు ఆకులు, కాండము కొమ్మలు అన్నిటినీ కషాయముచేసి వాడిన జ్ఞాపక శక్తి పెరుగును. జ్వరములను తగ్గించును. నరాల బలహీనతను తగ్గించును.

89. అంబష్ఠ — అడవి మామిడి

Spondias mangifera.

ఇది భారత దేశములోని అన్ని అడవులలో పెరుగును. వేసవి కాలములో ఆకులు రాలియుండినపుడు పుష్పములు పూయును. దీని పళ్ళు తినుటకు పనికి వచ్చును. పచ్చళ్ళకు కూడా పనికివచ్చును. దీని ఆకులు, బెరడు అతిసార వ్యాధిని తగ్గించుటకు వాడెదరు. దీని ఆకుల రసమును చెవినొప్పి నివారణకుపయోగించెదరు. దీని చెక్క యొక్క కషాయము గనేరియా వ్యాధి నివారణకు వాడెదరు. దీని పళ్ళు తినిన యెడల వ్రణములు నివారణయగును.

Ankola

90. అంకోలా — ఊడగ

Alangium lamarki, Alangiaceae.

దక్షిణ భారతదేశములోని అడవులలో ఈ చెట్టు పెరుగును. దీనిని వ్రేళ్ళయొక్క బెరడు పలు రకములైన విషములను హరించును. దీని వ్రేళ్ళ బెరడు గంజినీళ్ళలోను కొద్దిపాటి తేనెలోను కలిపి యిచ్చిన అతిసారవ్యాధి నివారణఅగును. దీని వేర్లకషాయమును నేతిలో రంగరించి కుక్కకాటుకు

యిచ్చెదరు. కీళ్ళ నొప్పులు పోగొట్టుటకు దీని వేర్ల బెరడునుంచి తీసిన నూనెను పైపూతగా వాడెదరు. దీని పళ్ళు చల్లదనమును కల్పించును. మరియు మంచి బలవర్ధకము.

91. దర్భ

Saccharum spontaneum, Graminae.

ఇది ఒక దీనితో తయారుచేసిన బావలను పూజచేయునపుడుపయోగించెదరు. దీని వేర్లు మూత్ర వ్యాధుల నివారణకు వాడెదరు. కాలిన చర్మము పైగూడ పూతగా వాడెదరు.

92. హింతాళ – ఈత

Phoenix paludosa, Palmaecceae.

ఈ చెట్లు సాధారణముగా దక్షిణ భారత దేశమందు బెంగాల్ నందు పెరుగును. ఈత చెట్లనుండి తీసిన 'నీరా' దాహమును తగ్గించును. పైత్య ప్రకోపమును తగ్గించును.

93. కక్కోల

Luvanga scandens, Rutaceae

ఇది సతత హరితారణ్యములలో పెరుగు తీగ. దీని పళ్ళు మందుల కుపయోగించు నూనెల తయారు చేయుటకుపయోగించెదరు. ఈ నూనెను తేలు కుట్టినపుడు బాధ, పుపశమనమునకు వాడెదరు.

94. కరస్కార – ముష్టి

Strychnos nuxvomica, Logomaceae.

ముష్టిగింజల చూర్ణము నరాల జబ్బులకు, పక్షవాత జబ్బు నివారించుటకు వాడెదరు. దీని పచ్చి బెరడు కొద్దిగా వాడిన కలరా వ్యాధి సంబంధమైన అతిసారవ్యాధి నివారణయగును. ఎలుక కాట్లలోని విషమును హరించుటకు ముష్టి విత్తనములను దంచి లేహ్యముగా వాడెదరు.

Karnikara

95. కర్ణికార

Pterospermum acerifolium,

Sterculiaceae.

ఈ వృక్షము పశ్చిమ కనుమలలో సతత హరితారణ్యములో పెరుగును. పసుపురంగులో సువాసనలు వెదజల్లు దీని పుష్పములను తెల్లబట్టకు వాడెదరు. మరియు అమ్మవారి మచ్చలకు పూత మందుగా వాడెదరు.

Khadira (Khair)

96. ఖదిర — సండ్ర

Acacia catechu, Leguminosae.

యజ్ఞ మంత్రాలలో హోత్రు వుచ్చరించునది వషట్కారము. దాని అధి దేవత కూడ వషట్కారము. ఒకసారి ఈ వషట్కార దేవత గాయత్రీదేవిని తల నరికింది. అప్పుడామె తలనుంచి ఒకరకమయిన ద్రవము స్రవించి నేలమీ దపడి అందులోనుంచి ఖదిరవృక్షము మొలిచింది. కానీ శత పథ బ్రాహ్మ

ణంలో ప్రజాపతి ఎముకలనుంచి ఈ చెట్టు పుద్భవించిందని పేర్కొనబడినది. అందువల్ల వేమో ఈ చెట్టుకు ఆ గట్టి తనము అబ్బింది.

యజ్ఞ యాగాదులలో ఈ చెట్టుకు అమిత ప్రాధాన్యం వుంది. ఇది గాయత్రీదేవి తలకు యజ్ఞాలకు అనుసంధానం చేస్తుంది.

ఈ చెట్టు భారతదేశవు అన్ని అడవులలోను పెరుగును. దీని చెక్క కషాయముతో కల్‌ను తయారుచేసెదరు. దీనిని తాంబులములో వాడెదరు. కల్‌ను కొద్దిపాటి మోతాదులో జాజికాయతో దాల్చిన చెక్క తోను కలిపి వాడిన యెడల పళ్ళనొప్పులు తగ్గును.

97. కృష్ణ — మిరియాలు

Piper longum, Piperaceal.

మిరియాల తీగలను కాఫీతోటలలో పెంచెదరు. మిరియాలపొడిని తేనెలో కలిపి యిచ్చిన ఉబ్బస వ్యాధి మరియు ఎక్కిళ్ళవ్యాధి తగ్గును. మిరియాలను సుగంధ ద్రవ్యముగా, కషాయములలో వాడెదరు

98. కృతమాల – రేల

Cassia fistula, Leguminosae.

ఈ చెట్లు భారత దేశములో అంతటా పెరుగును. వేసవి కాలములో చెట్టు బంగారు రంగు పూలతో ఎంతో అందముగా కనబడును. దీని కాయల గుజ్జు మలబద్ధకమును పోగొట్టును. దీని గుజ్జును కొద్దిగా చింతపండుతో గూడా కలిపి రాత్రి పడుకొను నపుడు తీసికొనిన సుఖవిరేచనమగును. దీని పూల కషాయమును గూడ కడుపు నొప్పి తగ్గించుటకు వాడెదరు. దీని వేర్లు హృద్రోగనివారణకుపయోగించును.

99. కుటజ – పాలకొడిసె

Holarrhena antidysentrica, Apocynaceae.

ఇది భారత దేశములో అంతటను సాధారణముగా పెరుగు మొక్క. దీని వేర్ల యొక్క బెరడు అమీబియాసిస్‌లో వాడెదరు. దీని కషాయమును మారేడు కాయలలో కలిపి వాడిన యెడల చీము నెత్తురు విరేచనములు తగ్గును. పంటినొప్పిని తగ్గించుటకు దీని బెరడు యొక్క వేడి కషాయముమును పుక్కిలి పెట్టెదరు.

100. లకూచ – కమ్మరేగు

Artocarpus lakoocha, Moraceae.

ఈ వృక్షము ఉష్ణపు ప్రాంతపు అడవులలో దక్షిణ భారతదేశమందు అస్సాం బెంగాల్ రాష్ట్రములో విరివిగా పెరుగును. దీనిని పళ్ళ తోటలలో గూడా పెంచెదరు. దీని పళ్ళను పచ్చిగా గాని, ఊరగాయ గాని వేసి తినెదరు. దీని విత్తనములను విరేచనకారిగా వాడెదరు.

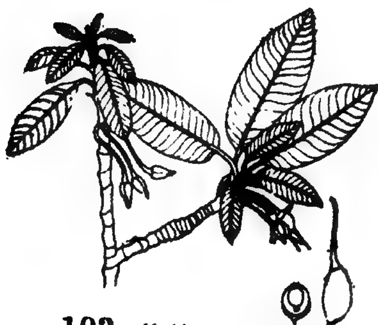
Lavanga

101. లవంగ — లవంగము

Syzigium Caryophllata, Myrtaceae.

ఈ చెట్టు నేరేడు జాతికి చెందినది. దక్షిణ భారత దేశములో ముఖ్యముగా పశ్చిమ కనుమలలో పెరుగును. లవంగమును సుగంధ ద్రవ్యముగా వాడెదరు. లవంగమును చప్పరించిన వాంతులు తగ్గును. కడుపులోని వికారము తగ్గును. లవంగపు నూనె పంటి నొప్పుల నివారణకు వాడెదరు.

Madhuka

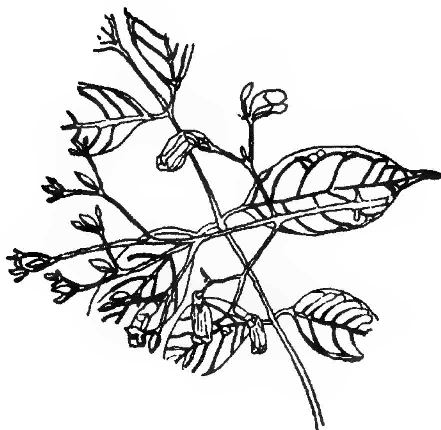

102. మధూక — ఇప్ప

Bassia latifolia, Sapotaceae.

ఈ వృక్షము దక్షిణ మధ్య భారత దేశపు అడవులలో పెరుగును. ఈ పళ్ళు తినుటకు పనికి వచ్చును. దీని విత్తనములనుండి నూనె తీసెదరు. ఆ నూనె చర్మవ్యాధుల ఉపశమనమునకు ఉపయోగించెదరు. సబ్బులు తయారుచేయుటకు కూడ ఉపయోగించెదరు. దీని ఎండు ఆకుల బూడిదను నేతిలో కలిపి కాలిన గాయమునకు పట్టించెదరు. దీనిపూల కషాయము దగ్గు మొదలగు శ్వాసకోశవ్యాధులకు వాడెదరు. ఈ పువ్వులతో సారాయిని తయారు చేసి గిరిజనులు వాడెదరు. దీనిని కామేష్టియాగములో కూడ వాడుతారు.

Padari

103. పాదరి

Stereospermum chelonoides, Bignoniaceae.

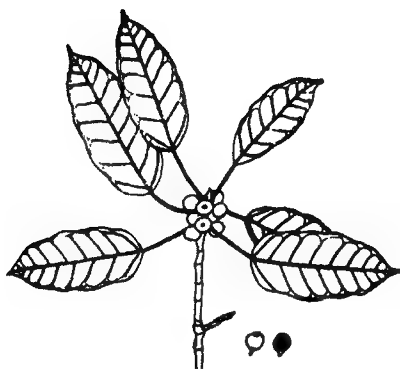
ఈ చెట్టు దక్షిణ భారత దేశములోని అడవులలో పెరుగును. దీని వేళ్ళు మందులలో బలవర్ధనిగా వాడెదరు. దీనిని తేలుకుట్టిన చోట రాచిన విషము తగ్గించును.

104. పనస

Artocarpus heterophyllus.

మంచి రుచికరమైన పళ్ళకై ఈ చెట్టును తోటలలో పెంచెదరు. పండిన పనస తొనలు చాలా తియ్యగా వుండును. దీని విత్తనములు బూడిదలో వేయించిన తినుటకు రుచిగా నుండుటయేగాక బలవర్ధకముగా నుండును. దీని వేరు విరేచనములు తగ్గించుటకు వాడెదరు. లేత ఆకులు లేత వేర్లు చర్మవ్యాధులను నివారించుటకు పనికి వచ్చును.

Plaksha

105. ప్లక్ష — అడవి జువ్వి

Ficus infectoria, Moraceae.

ఈ జువ్విచెట్టు దాదాపు మఱ్ఱి వృక్షంలాగ వుంటుంది. దేవతలు మొదట భూమి మీద నివసించేవారు. స్వర్గానికి పోవడానికి ఒక యజ్ఞం నిర్విఘ్నంగా చేసి తరువాత స్వర్గం పొందారు. భూమిమీద మానవులు కూడా అలాచేస్తారే మోనవి భయపడి ఒకయజ్ఞ పశువును నరికి దానిరక్తం మెదడు ప్రవాహంతో మనుషులరాకను అరికట్టడానికి ప్రయత్నించారు. అందులో నుంచే ప్లక్ష

మొలిచింది. దానికి యజ్ఞం అనే పేరుకూడ వుంది. యజ్ఞపశు రక్తంలోంచి పుట్టింది కావున దానికి ఆ పేరు వచ్చివుంటుంది. హోమానికి ముందు నఱికబడిన జంతు భాగాలను ఈ చెట్టు కొమ్మల మీద వుంచేవారు. దానివల్ల వాటికి కీటక బాధ తప్పేతుంది. మాంసాన్ని కుళ్ల చేసే సూక్ష్మజీవులు దరిచేరవు.

గంధర్వులు, అప్సరసలు ఇలాంటి చెట్లమీదనుంచే మానవులకు ఉన్మాదం కలిగిస్తారట. అందువల్ల ఈ జువ్వి గూటాలు హోమాలలో వాడితే వారు తృప్తిచెంది మానవులకు కీడు కలిగించరట. దేవతలకు హవిస్సు చేరడానికి ఆటంకం వుండదట.

విరిగిన ఎముకలు అతుక్కోవడానికి, కఫ వాత పైత్యములు తగ్గించడా నికి ఇది పనికి వస్తుంది. ఆయుధాల వల్ల గాయాలు తగిలితే దీని పాలు పండ్లరసములో కలిపి త్రాగితే తొందరగా నయమవుతాయి. ఇది అంటీసె ప్టిక్, అంటీబాక్టీరియాగా పనికి వస్తుంది.

ఈ చెట్టు భారతదేశములో అన్ని అడవులలో పెరుగును. దీని బెర డును పంచవల్కలను తయారు చేయుటకుపయోగించెదరు. దీని బెరడు కషాయము పుక్కిలించిన నోటిపుండ్లబాధ ఉపశమించును.

106. ప్రియాలు – సారపప్పు

Buchanania lanzan, Anacardiaceae.

ఈ చెట్లు దక్షిణ మధ్య భారత దేశములో పెరుగును. దీని విత్తనము లోని పప్పును మిఠాయిలు తయారు చేయుటలో వాడెదరు. దీని విత్తనములు చూర్ణమును మలాముగా తయారుచేసి చర్మవ్యాధుల నివారణకు ఉపయో గించెదరు.

107. రక్త చందనము – ఎఱ్ఱ చందనము

Pterocarpus Santalinus.

ఈ వృక్షము ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రములోని, చిత్తూరు, కడప, నెల్లూరు జిల్లాలలోను, చెంగల్పట్టు జిల్లాలోను పెరుగును. దీని బెరడు నుంచి గాయ

మున రక్తమువలెనుండు ద్రవము స్రవించును. అందుకే దీనికి రక్తచందన మని పేరువచ్చియుండును. దీని చేవగలిగిన ఎఱ్ఱటికఱ్ఱను "షామిషేనము" వాద్యము తయారుచేయుటకు జపాను దేశస్థులు వాడెదరు. మంచి చేవ గలిగిన కఱ్ఱ ఖరీదు టన్ను 50 వేల రూపాయలుండును. దీని ఎఱ్ఱటి చేవగలిగిన కఱ్ఱను పాడిగొట్టి పాలలో కలిపి సేవించిన మొలలవ్యాధి తగ్గును. దీని చూర్ణమును నీటిలో కలిపి కనురెప్పల మీద వుంచుకొనిన చలువచే యును. దీని కాయల కషాయమును రక్తవిరేచనములు కట్టుటకు వాడెదరు. దీని చెక్కనుండి మందులకు పనికివచ్చు నూనెను తీయుదురు.

108. రసాల — చెఱకు

Saccharum officinarum, Graminae.

భారత దేశములో అన్ని ప్రదేశములలో విరివిగా సాగు చేసెదరు. చెఱకు రసము ఆకలిని కలిగించును. జీర్ణ శక్తిని పెంపొందించును. చెఱకు రసము కొద్దిగా అల్లములో కలిపి తీసికొనిన ఎక్కిళ్ళు తగ్గును.

109. రోహిణి – సోమి

Soymida febrifuga, Meliaceae.

దక్షిణ భారత దేశపు అడవులలో ఈ వృక్షములు విరివిగా పెరుగును. దీని బెరడు గాలిన్ ఆమ్లము కల్గి యుండును. దీనిని విరేచనముల నరికట్టుటకు జ్వరముల నివారించుటకు వాడెదరు. దీని చెక్కయొక్క కషాయమును పంటినొప్పిని తగ్గించుటకు, కీళ్ళనొప్పులను, వాపులను తగ్గించుటకుపయోగించెదరు. ఇది ఏడు కరక్కాయ జాతులలో నొకటి.

110. సాల వృక్షము

Shorea robusta, Dipterocarpaceae.

హిమాలయ పర్వత శ్రేణుల క్రింది భాగము నందు, మధ్య భారత మునందు అడవులలో ఈ వృక్షము పెరుగును. దీని కఱ్ఱను గృహనిర్మాణములకుపయోగించెదరు. దీని బెరడునుండి వెలువడు రసము నరముల ఉత్తేజమునకుపయోగించెదరు. ఇది ఒకరకమయిన ఓకుకలప.

111. సప్తపర్ణి – ఏడాకులపాల

Alstonia scholaris, Apocynaceae.

ఈ వృక్షము ఉష్ణప్రాంతపు అడవులలో పెరుగును. దీని బెరడు రక్తవిరేచనము, అతిసారవ్యాధి, జ్వరము తగ్గించుటకు వాడెదరు. దీని బెరడునుండి వచ్చు పాలను వ్రణములకు, కీళ్ళ నొప్పులకు వాడెదరు.

112. సరళ

Pinus Longifolia, Pinaceae.

ఈ వృక్షము హిమాలయ పర్వతములలోను ఉత్తర పశ్చిమ భాగము లందు పెరుగును. దీని మొదలును గాయపరచినపుడు స్రవించిన ద్రవముతో టర్పెంటైన్ తయారు చేయుదురు. దీనిని చెవి గొంతు నొప్పి సంబంధ మైన వ్యాధులు నివారించుటకుపయోగించెదరు. దీనినే దేవదారు వృక్షము అంటారు.

113. సరుజ

Canarum strictum, Burseraceae.

ఈ వృక్షము దక్షిణ భారత దేశమందలి సతత హరితారణ్యములలో పెరుగును. దీనిని లేత పండ్ల రసమును పళాస్త్రిగా వాడెదరు. దీని చర్మవ్యాధులకు విశేషముగా వాడెదరు. కీళ్ళనొప్పుల నివారించుటకు దీనిని మువ్వుల మూనెలో కలిపి వాడెదరు.

114. శింశుపా – జిట్రేగి

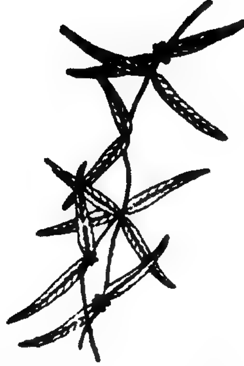
Dalbergia latifolia, Leguminosae.

ఈ వృక్షము దక్షిణభారత దేశములోని అడవులలో పెరుగును. దీని బెరడును గాయపరచి స్రవించు ఎఱ్ఱటి ద్రవమును గాయములకు మాన్పుటకు వాడెదరు. దీని కఱ్ఱ నల్లగా అందముగా వుండి కుర్చీలు, బల్లలు మున్నగువాటిని తయారు చేయుటకు వాడెదరు.

115. శిరీష – దిరిసెన

Acacia speciosa, Mimosae.

ఈ వృక్షము దక్షిణమధ్య భారతదేశములందు పెరుగును. దీని బెరడు విత్తనములను రక్తవిరేచనములు కట్టుటకు మొలల వ్యాధి నివారణకుపయోగించెదరు. దీని పువ్వులు వ్రణములను వాపులను తగ్గించుటకు వాడెదరు. దీని యొక్క వ్రేళ్ళ బెరడును వళ్ళచిగుళ్ళను పటిష్టము చేయుటకు వాడెదరు.

116. సుగంధి – సుగంధిపాల

Hemidesmus indicus, Asclepiadeae.

ఈ తీగ భారతదేశమంతటను పెరుగును. దీని వ్రేళ్ళను సరన పరిల్లా అని పిలిచెదరు. దీనిని చల్లని పానీయములలో వాడెదరు. దీనిని ఆకలి మందగించినపుడు, జ్వరములలో చర్మవ్యాధులలో కీళ్ళనొప్పులకు వాడెదరు. దీని వ్రేళ్ళ కషాయము వాడిన రక్తము శుద్ధిపరచి శరీరమునకు మంచి బలము నిచ్చును.

117. స్యందన – నెమ్మి

Ougenia dalbergiodes, Leguminosae.

ఈ చెట్టు దక్షిణ మధ్య భారత దేశములోని ఆకురాలు అరణ్యములలో పెరుగును. దీని బెరడును గాయపరచిన వచ్చు జిగురును రక్తవిరేచనములు, అతిసార వ్యాధుల పుపశమనమునకు వాడుదురు. దీని బెరడు యొక్క కషాయమును మూత్ర కోశ వ్యాధుల నివారణకు వాడెదరు.

118. తాళ – తాటి

Borassus flabellifer, Palmae.

ఇది దక్షిణ భారత దేశమంతటను పెరుగును. ఈ చెట్టుయొక్క అన్ని భాగములు ప్రజలకుపయోగపడును. దీనిని పేదలపాలిటి కల్పవృక్షము అందురు. దీనిలో కల్లును తాటి బెల్లమును తయారుచేయుదురు. సూర్యోదయాత్పూర్వము తీసిన నీరా మంచి బలవర్ధకము, మరియు విరేచనకారి. దీని వేర్లయొక్క కషాయము కడుపు నొప్పికి, ఎక్కిళ్ళు తగ్గించుటకు వాడెదరు. దీని బెరడు కషాయములో కొద్దిగా ఉప్పు వేసుకొని పుక్కిలించిన పంటి చిగుళ్ళను బలపరచును. వేసవి కాలమునందు వచ్చు దీని పళ్ళను ముంజెలను విశేషముగా ప్రజలు వాడెదరు.

119. తిలక

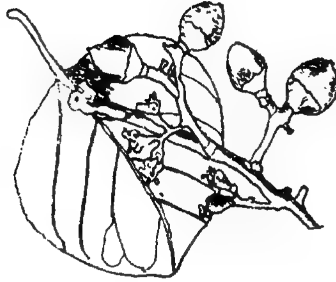
Symplocos racemosa, Symplocaceae.

దీని బెరడును రక్తవిరేచనములను, అతిసారవ్యాధిని తగ్గించుటకు ఉపయోగించెదరు. దీని బెరడు యొక్క కషాయమును పుక్కిలించిన నోటి చిగుళ్ళవ్యాధులు మున్నగునవి తగ్గును.

120. తిందుక – తునికి

Diospyros melanoxylon. Ebenaceae.

ఇది భారత దేశమున అన్ని అడవులలో పెరుగును. దీని ఆకులను బీడీలను తయారుచేయుటకు వాడెదరు. ఈ ఆకులనుండి కొన్ని కోట్ల రూపాయల ఆదాయము అటవీశాఖకు వచ్చుచున్నది. దీని బెరడు యొక్క జిగురు కురుపులు వ్రణముల పై పూసెదరు. దీని బెరడును మిరియాలతో కలిపి సేవించిన జిగట విరేచనములు అతి సారము తగ్గుటయేగాక ఇది మంచి బలవర్ధకముగ గూడ పనిచేయును.

121. ఉద్దాలక – బంక ఇరికి

Cordia myxa, Boraginaceae.

ఈ చెట్టు భారత దేశమంతటా పెరుగును. ఈ చెట్టు కాయలు బంకగా నుండి దగ్గు నివారణకు రొమ్ముధ్యాధుల నివారణకు వుపయోగపడును.

122. వంశ – పెద్దవెదురు

Bambusa arundinacea, Graminae.

దీనిని పెద్ద వెదురు, బొంగు వెదురు లేక ఆడవెదురు అని అందురు. లేత చిగుళ్ళతో ఊరగాయ పెట్టెదరు. దీనిని తినిన మంచి ఆకలి పుట్టును. మంచి జీర్ణకారికూడా. లేత చిగుళ్ళ రసమును వ్రణములు మానువుట కును పురుగులను వెలికి తీయుటకును వాడెదరు. దీని ఆకుల రసమును సువాసన నిచ్చు పదార్థములతో కలిపి వాడిన రక్తవాంతులు తగ్గును.

123. వేతస – పేము

Calamus rotang.

నీటి దేవత తన సారాంశం చెప్పమని అడుగగా ప్రజాపతి "వెట్టున" అంటారు. నీటిలో పెరిగే పేముకు ఆ పేరే స్థిరపడి "వేతస"గా మారి పోయింది. పేము అంటే మన ఇళ్లలో వాడే కుర్చీలు తయారు చేసే ఒక రకమయిన జమ్ము. ఈ పేముతో అన్ని రకాల పరికరాలు తయారు చేస్తారు. దీని కొమ్మలు, దీనితో తయారు చేసిన చాపలు మహాగ్ని చయనం, అశ్వమేధం లాంటి క్రతువులలో వాడుతారు. అంతే కాకుండా ఇది హోమాన్ని హవిస్సును పవిత్రం చేస్తుంది. మూత్రనాళ వ్యాధులకు, కుష్ఠరోగానికి, ఇతర చర్మవ్యాధులకు, జ్వరాలకు, వాంతులకు ఇది మందుగా పనికి వస్తుంది. విషాన్ని హరిస్తుంది. విష పురుగులను తొలగిస్తుంది.

ఉష్ణప్రదేశపుటడవులలో ఎక్కువ వర్షపాతమున్న చోట్ల పెరుగును. పండినకాయల గుజ్జు కషాయము గా పనిచేయును.

124. వికంకట

Flucortia montana, Bixaceac.

ప్రజాపతి తొలి యజ్ఞం చేసిన చోట ఈ వికంకట మొలిచింది. ఈ చెట్టునుంచే సర్వ జీవరాసులు ఉత్పత్తి అయ్యాయని వాడుక. కానీ శత పథ బ్రాహ్మణంలో–సృష్టి అంతా పూర్తయ్యాక ప్రజాపతి యజ్ఞం చేశాడని అందులో మొదటి హోమం చేసిన చోటునుంచే ఈ చెట్టు ఉద్భవమొంది నదని చెపుతోంది. ఇది ఏడు సమిధలలో ఒకటి. మంచి తేజస్సును ఇస్తుంది. దీని తీయని ఫలాలు అన్ని రోగాలను పోగొడతాయి. యజ్ఞయాగాదులలో దీని ఉపయోగం అనల్పం.

ఈ చెట్టు ఉత్తర కన్నడ కొంకణము ప్రాంతములో పెరుగును. దీనికా యలు తినుటకు పనికివచ్చును. దీని పండిన పళ్ళతో గుజ్జుతయారుచేసెదరు. ఇది మంచి జీర్ణకారియై ఆకలిని కల్గించును. పసికెరలవ్యాధి నివారణకు కూడ పనికివచ్చును.

సప్తపల్లి (ఏడాకుల పొన్న)

సంపంగి

Printed and Published by Sri A.P.V.N. Sharma, I.A.S., Executive Officer,
T.T. Devasthanams, Tirupati and Printed at T.T.D. Press, Tirupati.